

S Z E G E D I E G Y E T E M

A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM HETILAPJA

LII. évfolyam, 14. szám.

2004. november 8.

Butul a világ?

Jancsó Miklós filmrendező a médiadiktatúráról, az uniformizációról és a globalizációról beszélt a Szegedi Akadémiai Bizottság székházában.

5. oldal

Egy bíró nem lehet szubjektív

Maráz Vilmosné, aki a Szegedi Ítéltábla kollégiumvezető bírájaként csaknem naponta hirdet ítéletet gyilkosok és rablók ügyében, s emellett pontosan húsz esztendeje tanít az ÁJTK-n.

7. oldal

Életjáradék

Solymosi Bálint 1959-ben született, '89-ig Szegeden élt, jelenleg Budapesten. 2001-ben Artisjus irodalmi díjban részesült. Prózatöredékei irodalmi rovatunkban olvashatók.

10. oldal

STRUKTURÁLIS VÁLTOZÁSOKRA VAN SZÜKSÉG!

Beszélgetés Lonovics János professzorral

„A működő tőke bevonása kiutat jelenhet az áldatlan állapotokból. Ez nem privatizációt jelent. A közreműködő hatékonyan tudja működtetni a neki kiadott tevékenységi ágat, hasznot termel, modern eszközökkel látja el a Centrumot és forrásokat biztosít az oktatásra, valamint a kutatásokra” – nyilatkozta lapunknak a Szent-Györgyi Albert Orvos- és Gyógyszerésztudományi Centrum elnöke.

A dél-alföldi régióknak mi lehetnének a regionális egészségügyi központja. Fotó: Segesvári Csaba

– Elnök úr, a városi közgyűlés október 29-i döntésének értelmében a Gyermekkorházat összevonják a Gyermekklinikával, s a létrehozandó intézmény 2005 januárjától Szegedi Gyermekklinikának néven működik majd. Milyen változásokat jelent ez a Centrum, illetve az egyetemi klinika szempontjából?

– Ott kell kezdenem, hogy az egyetem, illetve a Centrum veszi át a gyermekkorházat. Ez annak az évek óta megindult folyamatnak az első állomása, amikor a Szegedi Tudományegyetem és a városvezetés egy közös szándéknyilatkozatnak megfelelően megpróbálja egységesíteni Szeged város egészségügyét. Ennek a célja, hogy erőinket egyesítsük s ez által az effektivitásunkat is növeljük. Másrészt, ha

itt létrejön egy egységes egészségügyi intézményrendszer, akkor ez regionális központként tud működni. Az ÁOK klinikái egyébként most is a regionális progresszív ellátás csúcán lévő intézmények. Mivel megtörtént az EU-csatlakozás, s előbb-utóbb regionális alapon zajlik majd a támogatás, a pénzek elosztása, ezért Magyarországon is kialakulnak a régiók, amelyeken belül természetesen vannak egészségügyi régiók is. Úgy gondoltuk, hogy a dél-alföldi régióknak mi lehetnének a regionális egészségügyi központja, s a megalkuló regionális egészségügyi tanácsokban vezető szerepet játszhatna Szeged. A Gyermekkorház integrációja tehát ennek a folyamatnak az első állomása.

– Hogyan oszlanak majd meg az integrációt követően a feladatok?

– A gyermekkorházat integráljuk az egyetembe, vagyis a gyermekklinikára része lesz. Nem lesz két intézet, csak egy: a Szegedi Gyermekklinikára. Ennek lesz egy belső telephelye, a régi gyermekklinikára, és egy külső telephelye, a volt gyermekkorház. Egy vezetés alatt működik majd az egész gyermekegészségügyi; egy igazgatóval, egy gazdasági rendszerben.

– Azaz hatékonyabban...

– Szeretnénk hatékonyabban működtetni, másrészt, mivel egységes gyermekgyógyászati intézmény jön létre, ezért új feladatokat is fel tudunk vállalni.

folytatás a 3. oldalon

SZENT MÁRTON ÉS A HIDAK ÍVEI

A vörösborral vigyázni kell, mesélte egyszer Jekl Béla villányi borász, mert nyomot hagy. Tiffán Cirják bácsi, a neves Tiffán Ede édesapja révén rögzült ez a tudás beosztottjában, Jekl Bélában. Az idősebb Tiffán a gazdaság szőlészetét irányította, Jekl pedig hosszú évekig dolgozott alatta részlegvezetőként. „Az öreg minden nap kóstolt. Ezt onnan lehetett tudni, hogy a munkalapok kivétel nélkül le voltak csöpögtetve” – mutatott rá a korszakokon átívelő követelményre, hogy inni pedig kell.

Magyarországon eleink a legtöbb szőlőtáblában emeltek keresztet vagy kis kápolnát, mert Krisztus vére oltalmat kívánt, s az áldozatra az arra járó szőlőmunkást is emlékeztetni kellett. Ma már sajnos csak a domboldalra kaptató szántáson meredező feszülethől lehet sejteni, hogy ott valaha szőlőt műveltek. Mezőfalván például az egykori uradalmi szőlőbirtokon mindenütt kukoricát látni, a pincefalvat pedig elesettek százai népesítették be. Ott a tengeriben kanyargó, poros úton áll egy szerény kápolna, valaha a szőlőben dolgozók imádkozó helye.

Pakson vagy Dunaföldváron ránőtt a város a pincesorra, s ugyanígy eltűntette az urbanizáció Miskolc szőlőhegyét is. Az az ív, ami múltat köt össze jelennel, talán Villányban rajzolódik a leghatározottabb kézzelvonással. Az Ördögárokban, ahol több százmilliósi beruházással az ország legértékesebb dűlőjét hozták létre, épp Tiffán Ede földjének legalján, a bozótossal sűrűbbé lett akácosban letek rá egy út menti feszületre.

A kőkereszt most fölújítva áll az Ördögárok legmagasabb pontján, ahol november 11-én néhány borszerető ember fog koccintani az újbortól a magyarságra és hazánk jövőjére.

Savaria szülötte, Szent Márton hida alkot a római kor és Szent István Magyarország között. Az ő személyes történetében is ott van a bor, bár a róla szóló legendák inkább szerénységéről és önzetlenségéről szólnak. Katona volt, amikor a téli hidegben a ruhátlan koldusnak odaadta a köpenye felét, amit önnön kardjával hasított ketté. Amikor Mártont megválasztották Tours püspökének, a hír elől a libák óljában bújt meg, s csak a gáógás leplezte le. Ezért eszünk Márton napkor libasültet.

Mivel Márton napja egybe esik az első vagy friss bor ünnepével, Szombathely nagy szülötte a magyar borászat szentje is lett. Az a szellemi ív, ami a kereszténységet fölállító Római Birodalom és Szent István keresztény állama között az ő sorsán keresztül rajzolódott, tovább tart a XX. század legvégén bevezetett „magyar beaujolais” hagyományában.

Franciaországban, az őszre elkészült, friss, gyümölcsös, könnyű bor évszázadok óta foglalkoztatja az embereket. Arrafelé úgy várják az újbort, mint a Messiást. Nálunk csak hét éve él ez a kedves ünnep, Szent Márton Napja. Nem is gondolnánk, hogy a november 11-i dátum milyen komoly nehézségeket jelenthet a friss bor elkészítőinek, ha olyan hosszú és meleg a nyár, mint tavaly, vagy olyan semmilyen az időjárás, mint az idén. Tavaly túl teltek lettek a bogycák, úgy kellett kisakkozni, melyik tábláról lehet leszűrni a frissnek valót, idén meg a sok felhő és csapadék odázta el a szüret kezdetének időpontját.

Minden esetre rögzíteni kell, hogy az első Szent Márton napi újbort Bock József készítette még 1996-ban, de azt a bort egy másik villányi borász, a sommelier-ből lett gazda, Malatinszky Csaba dobta piacra. Ebből csak néhány fővárosi étterem részeltetett. A következő évben viszont már saját néven és a libás jelenettel fölcímkezve jött ki a Bock bora.

Mivel a Szegedi Tudományegyetemen több karon és többféle cím alatt folyik borkulturális képzés, s mert a jó Istennek köszönhetően kitűnő villányi borászok mint vendéglőládók és példaképek adják egymásnak a kilincset ezeken a kurzusokon, az egységesítés durva szándékára egy pillanattal sem gondolva szeretném javasolni, hogy ezeken a kurzusokon november 11-e és Szent Márton tiszteletére mindenki kóstoljon újbort.

S mivel az egyetem napja egybe esik Szent Mártonéval, koccintsunk az intézmény jövőjére is, és közben rögzítsük a legfontosabb összefüggést: a tudományosság és a bor lényegi kérdés.

Dlusztus Imre

A HÉTEN TÖRTÉNT

A BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM rektora, *Mészáros Tamás*, illetve az Allianz Hungária Biztosító Rt. vezérigazgató-helyettese, *Salamon Károly* kibővítették a két intézmény között évek óta meglévő együttműködési megállapodást. Ennek célja az egyetemen folyó szakemberképzés támogatása s a biztosítással kapcsolatos ismeretek oktatásának előmozdítása az Allianz Hungária Biztosító Rt. által képviselt szakmai tapasztalatok felhasználásával. A megállapodás értelmében a gazdasági életben sikeres, piacvezető társaság, az Allianz Hungária Biztosító Rt. szakmai anyagok átadásával és előadások tartásával részt vesz a Corvinuson folyó graduális képzésben. A tananyagok és az érintett tantárgyak oktatásában az Allianz Hungária Rt. szakembereinek ismereteit a Budapesti Corvinus Egyetem felhasználja, igénybe veszi. A biztosító kötelezettséget vállalt arra, hogy a biztosításhoz kapcsolódó szakirányú konzulensi felkérésnek eleget tesz.

ÚJ E-MAGYARORSZÁG KLUB NYÍLT GYÖNGYÖSÖN, a Károly Róbert Főiskolán. A klubot Kovács Kálmán informatikai és hírközlési miniszter nyitotta meg, de *Fodor Gábor* parlamenti képviselő és *Magda Sándor* rektor is beszédet mondott. Az e-Magyarország klubok célja az információs társadalom népszerűsítése, az információs technikák megismertetése, a magyar információs kultúra tárgyítása, közösségteremtés. A klubokban helyet kapnak multimédiás számítógépek, szkennerek, CD-írók, digitális fényképezőgép, színes nyomtató, amelyek mind a diákok rendelkezésére állnak, ezek térítésmentesen használhatóak. Emellett napilapokkal, hetilapokkal, folyóiratokkal és szakkönyvekkel ellátott olvasószobák segíti a diákokat a hasznos kikapcsolódásban. A klubok napi tízórák nyitva tartással állnak a felsőfokú oktatási intézményekben tanuló valamennyi diák és az ott dolgozó oktatók rendelkezésére.

„SZABADULNI AZ ERŐSZAKTÓL – KERESZTYÉN MEGKÖZELÍTÉSEK” címmel rendeztek konferenciát november 4-én az Evangélikus Hittudományi Egyetemen. A Magyar Tudomány Napja alkalmából megtartott összejövetelt a Károli Gáspár Református Egyetem és a Debreceni Református Hittudományi Egyetem együttműködésével a Magyar Tudományos Akadémia és az Evangélikus Hittudományi Egyetem Szociális és Ökumenikus Kutatócsoportja és a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa Szociális Bizottsága szervezte.

MŰVÉSZET- ÉS DESIGNELMÉLET néven új szak indítását tervezi a Magyar Iparművészeti Egyetem. Az Akkreditációs Bizottság már vizsgálja az új szak indításának feltételeit. Ha jóváhagyják a szak elindítását, 2005 őszétől az iparművészek mellett a vizuális kultúrát kutató elméleti szakembereket is képezhetnek majd az egyetemen. Az új interdiszciplináris programban négy tudományág - művészettörténet, filozófia és esztétika, társadalomelmélet és a kommunikációelmélet - segítségével, valamint műhelyismeretekkel kiegészítve oktatják és kutatják majd az alkalmazott és autonóm művészetek folyamatait, funkcióit, fogalmait, alkotásait és hatásait, vagyis mindazt, amit ma vizuális kultúrának nevezünk.

HALLGATÓI INFORMÁCIÓS IRODA ALAKUL a Szolnoki Főiskolán, s a Tanulmányi és Információs Központ részeként fog működni. Az új iroda célja, hogy a hallgatókat segítse tanulmányi ügyeik intézésében, kérelmeik intézésében. Az iroda munkaideje szorosan kötődik az oktatás rendjéhez, hogy ezzel is segítsék a hallgatókat, így a távoktatásban és levelező képzésben részt vevők is igénybe tudják venni az új iroda szolgáltatásait. A hallgatók a Hallgatói Információs Irodán tájékoztatást kérhetnek például a kreditrendszerrel vagy a tanulmányi és előtanulmányi rendről. Az iroda munkatársai tanácsokat adnak emellett a tantárgyválasztásban, a diákok kérelmeinek ügyintézésében is. Az új irodában önkéntesek fognak dolgozni, valamint a Szolnoki Főiskola HÖK tagjai is segídenek majd a tájékoztatásban.

RENDAHAGYÓ KÜLÖNSZÁMMAL JELENTKEZETT a Miskolci Egyetem közéleti és kulturális lapja: a MERt című újság ezúttal a régió középiskoláinak szól, bemutatva a nagy múltú felsőoktatási intézmény sokszínű képzési palettáját. A Miskolci Egyetem közéleti és kulturális lapja, a MERt öt éve jelenik meg minden szemeszterben. A mostani szám a régió középiskoláinak szól. A karok és intézetek sokszínű képzési palettáját a karok vezetőivel, azaz a dékánokkal és az intézetigazgatókkal készített beszélgetésekből, valamint az adott karra vagy intézetre jellemző kuriózumokat, lehetőségeket és követelményeket összefoglaló fejezetekből ismerhetik meg a leendő felvételizők. A beiskolázási szám olvasói mindemellett megismerkedhetnek a Miskolci Egyetem selmeci hagyományaival, hallgatói szervezeteivel, kollégiumaival, nagyobb rendezvényeivel, illetve sport- és diákéletével is.

ÖNKORMÁNYZATI KONFERENCIÁT RENDEZTEK a Corvinus Egyetemen. A rendezvény fővédnöke Lampert Mónika belügyminiszter volt. Előadások hangzottak el abban a témában, hogy milyen lehetőségeik vannak az önkormányzatoknak az energiapiacra való belépésre. A fő referátumokat *Zongor Gábor*, a Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének főtitkára, *Zarándi Tamás*, a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium osztályvezetője, és *Balázs István*, a Közigazgatási Hivatali és Jegyzői Iroda vezetője tartották.

VÁRHATÓAN LÉTSZÁMLEÉPÍTÉSEKRE KERÜL SOR a Miskolci Egyetemen. Köztudott, hogy a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei felsőoktatási intézmény rendkívül nehéz anyagi helyzetben van. A Miskolci Egyetem tizenöt ezer hallgatónak ad otthont. Az intézmény vezetése kénytelen szigorú takarékosági intézkedéseket kell hoznia. Az egész magyar felsőoktatást érintő költségkímélés nem kerülheti el a miskolciakat, megtakarításokat léptetnek életbe. Elsősorban a béreken spórolnak, ezért létszámléépítéseket terveznek és a nyugdíjas oktatókat egyre kisebb számban alkalmazzák majd.

DEBRECENBEN TARTOTTÁK TANÁCSKOZÁSUKAT a környező országokban magyar nyelven is oktató egyetemek és főiskolák szakemberei. Négy régió tíz felsőoktatási intézményéből érkeztek a konferenciára. Az összejövetelen elhangzott: a határon túli egyetemek, főiskolák célja, hogy a náluk végzett az ottani országokban maradjanak és találjanak munkát.

LEGYEN A TUDOMÁNY KÖZÖS ÜGY

Félezer esemény a többhetes fesztiválon

A Magyar Tudományos Akadémia díszterme adott otthont november 3-án délelőtt a Tudomány Ünnepe programsorozat megnyitójának. Akadémikusok, miniszterek, a politikai, gazdasági, tudományos élet jeles képviselői jelenlétében Gyurcsány Ferenc miniszterelnök, Demján Sándor üzletember és Vizi E. Szilveszter akadémiai elnök beszédével vette kezdetét az ünnepi ülés.

Demján Sándor, Vizi E. Szilveszter és Gyurcsány Ferenc beszédével kezdődött a tudomány napja. Fotó: MTA

A kormányfő beszédében kiemelte: Magyarországon akkor lesznek lehetőségek a versenyképességet erősítő reformok, ha nemcsak az elosztásról, hanem az új értékek előállításáról folyik majd a politikai vita. *Gyurcsány Ferenc* kijelentette szembe kell menni azzal, hogy a közügyek ne arról szóljanak, hogyan osztunk el még többet, hanem arról, miképpen érjünk el még többet. Hozzátette: vissza kell adni a siker, a verseny, a tehetség, a teljesítmény becsületét.

Vizi E. Szilveszter, az Akadémia elnöke elmondta, az elmúlt fél évszázadban a tudomány rendkívül gyors fejlődése a gazdasági hatékonyság és az élet színvonal minden emberi képzeletet felülmúló javulását eredményezte. Az információs forradalom eredményeképpen a világ időben és térben összehasonlíthatóan gyorsabban fejlődött. Először a tudomány kezdett el úgy működni, hogy túllépett az állam határain, elveszítette nemzeti, politikai, vallási és etnikai jellegét, s a tudósok egymás eredményeit figyelembe véve végezték kutatásaikat. A terméké vált gondolatot szabadalmak kezdték védeni, s így találkozott egymással a tudomány hagyományos és a gazdaság új keletű globalizálódása.

Hangsúlyozta, a magyar tudomány partneri kapcsolatot kínál a magyar gazdaság számára és arra kéri a kor-

mányt, a politikai döntéshozókat, a magyar gazdaság mértékadó vezetőit, hogy vessenek számot ennek az ajánlatnak a súlyával, a magyar tudományos bázis erejével, lehetőségeivel, de azzal is, hogy mivel jár annak a nemzeti értéknek és még meglévő adottságnak az elvesztése, amit a magyar szellemi tőke jelent.

Az idei tudomány ünnepének üzenete ezért egyértelmű mindannyiunknak – jelentette ki az elnök. Akkor maradhatunk méltók a joggal büszkén emlegetett magyar kreativitás hagyományának régi, nagy híréhez, ha a magyar tudásbázist, mint az egyetlen versenyelőnyünket, hasznosítjuk a gazdasági és társadalmi jólétünk megteremtése érdekében.

„Legyen ezért a tudomány, a tudás a gazdaság és a társadalom közös ügye!” – mondta *Vizi E. Szilveszter*.

A nyitó ünnepségen felszólalt *Demján Sándor*, a Vállalkozók és Munkavállalók Országos Szövetségének elnöke is, aki szerint Magyarország ma Európa egyik legversenyképtelenebb országa, és ebben elsősorban a politikások a felelősség.

Nincs Széchenyi-szerű politikus, nincs olyan párt, amely felvállalná a népszerűtlenséget az ország versenyképességéért – mondta a TriGránit Rt. elnök-vezérigazgatója.

Politikai konszenzust kell elérni azért, hogy Magyarország a tudomány és kultúra országa legyen, a hazaszeretet legyőzze a hatalom szeretetét – fogalmazott.

A magyar tudomány mintegy 480 eseményt kínáló többhetes fesztiváljának megnyitóján kiemelkedő tudományos életművek és teljesítmények elismeréseként különböző díjakat adtak át. Az Eötvös József Koszorú mellett oda ítélték a Munkácsy Bernátról, a Steindl Imréről, az Oláh Györgyről, a Simonyi Károlyról, a Bruckner Győzőről, a Mikó Imréről elnevezett díjakat és a MOL Tudományos Díjait is.

A szegedi oktatók közül Eötvös József Koszorúval tüntették ki *Bernáth Gábort*, a kémiai tudomány doktorát, a Szegedi Tudományegyetem Gyógyszerkémiai Intézetének egyetemi tanárát. Az Arany János Közalapítvány a Tudományért Oláh György szakkuratóriuma, a Nobel-díjas tudós támogatásával létrehozott díjat *Pálmák Istvánnak* (SZTE TTK Szerves Kémiai Tanszék), a kémiai tudomány kandidátusának adományozta. A 40 éven aluli kutatóknak kiadható Bruckner Győző-díjat a kuratórium *Gyurcsik Bélának*, a kémiai tudomány kandidátusának, a Szegedi Tudományegyetem Szerzetlen és Analitikai Kémiai Tanszék adjunktusának adományozta.

EGYETEMI ÉPÜLET LESZ A MAGASHÁZ PÉCSETT

Felsőoktatási célokat szolgál a jövőben a másfél évtizede üresen álló pécsi magasház, az épület ugyanis bekevert a Pécsi Tudományegyetem (PTE) ingatlanfejlesztési tervei közé. A 25 emeletes épületben kollégium, a rektori apparátus irodái, különböző szolgáltató helyiségek kapnának helyet, amelyek az intézmény hatékonyabb működését, hallgatók és oktatók kényelmét szolgálják – jelentette be a helyszínen Magyar Bálint oktatási miniszter.

Az épület oktatási célú hasznosítása része annak a programnak, amely során átszervezésekkel, összevonások-

kal, különböző karok infrastrukturális fejlesztésével egy egyetemi központot alakítanak ki. Az erről szóló szándéknyilatkozatot az egyetem, az oktatási tárca és az önkormányzat képviselői csütörtökön írták alá.

Magyar Bálint közölte: a város már kiírta az épület közcélú hasznosítására vonatkozó pályázatot. A majdani nyertessel és a hitelező bankkal való szerződés kötetlen a kivitelezés is megkezdődhet. A lehető leggyorsabban kívánják lebonyolítani a közbeszerzési eljárást, hogy mielőbb elindulhasson a beruházás, melyet két év alatt kívának

befejezni. A ház átalakítása a tervek szerint magántőke bevonásával valósulhat meg. Ennek során egy vállalkozó, akit közbeszerzési eljárás során választanak ki, saját pénzéből vagy kölcsönből végző el a munkát, az egyetem pedig húsz évre bérebe venné tőle a házat. Az „albérlet” díja évente 400 millió forint lehet, ennek felét az állam adja, majd a futamidő végén az egyetemé lesz az épület. *Lénárd László*, a PTE rektora szerint ez az intézmény számára többetkiadást jelent, de kénytelen vállalni, ha színvonalban versenyben akar maradni más hazai egyetemekkel.

folytatás az 1. oldalról

Gondolok itt például a gyermek-rehabilitációs programra. A régióban nem folyik ilyen jellegű rehabilitációs tevékenység, tehát az új intézmény ennek is az élére állhatna.

– **Úgy fogalmazott, hogy a gyermekkorúak beolvasztása az egyetembe az integráció első lépése. Várható, hogy az egyetemi és az önkormányzati intézmények továbbfejlesztik együttműködésüket?**

– Az említett szándéknyilatkozat azt fogalmazta meg, hogy egységes szegedi egészségügyi ellátást hozunk létre. Megtörtént az első lépés. Hogy ennek lesz-e folytatása, az nem elsősorban rajtunk múlik, hanem az önkormányzaton. Meglátjuk, sikeres, hatékony lesz-e a gyermekorvosok egységesítése. Mi úgy gondoljuk, sikerrel fogjuk ezt működtetni. Ha mindez tényleg jól sikerül, s Szeged város lakossága is profitál ebből, akkor elvileg lehet folytatni az integrációt.

– **Hatékonyt említtett – mennyire működik ma hatékonyan a Centrum?**

– A Centrum betegellátó egységeiről beszélnek, hiszen én elnökként ezért vagyok felelős. Úgy érzem, abban a körben, amiben tevékenykedünk, ott hatékonyan működünk. De ha Szeged egészét nézzük, akkor azt látjuk, elég sok a párhuzamosság a különböző intézmények között. Ezek pedig a hatékonyság ellen szólnak. Ezt kellene egységesíteni. A párhuzamosságok csökkentése az erő koncentrációt, a hatékonyság növelését jelenti. Ez gyakran az orvostársadalomban is riadalmat kelt, hiszen elbocsátásoktól tartanak. De nem erről van szó! Nagyon sok olyan egészségügyi tevékenység nem folyik Szegeden, amire szükség lenne. Ilyen például a gyermek-rehabilitáció, a felnőtt-rehabilitáció, vagy a házi ápolási rendszer bevezetése, megerősítése. A párhuzamosságok csökkentése révén felszabadult egészségügyi kapacitásokat ezeken a területeken is fel lehetne használni. Csak egy példát hadd mondjak: a szociális ellátások nagy része aktív betegellátó ágyakon folyik. Ez luxus! Az egész egészségügyi struktúráját kellene majd átalakítani a jövőben; meg kell találni azokat a területeket, ahová a felszabaduló erőket lehet koncentrálni.

– **Szintén az október 29-i közgyűlésen bangzott el, hogy a Centrum az első kilenc hónapot pozitív szaldóval zárta. Hogyan valósították ezt meg, ráadásul csökkent támogatások mellett?**

– A gazdálkodásnak szigorú szabályai vannak. A pozitív szaldó azt jelenti, hogy mi maradéktalanul megtartottuk ezeket. De önmagában mindez nem elég, hiszen éppen ebben az évben érte az egészségügyet az a hátrányos intézkedés, hogy bevezették az ún. volumenkorlátot az egészségügyi tevékenységre, ami azt jelenti, hogy ha a teljesítményünk meghaladja az előző évi volument, akkor egyre kisebb lesz a finanszírozásunk. Ez nagy bevételkiesést jelent. A betegek ugyanis nem tudnak erről az intézkedésről, a betegek azok betegek, sőt egyre betegebbek, ezért óhatatlanul nő a teljesítmény. Különösen a progresszív ellátás csúcsát jelentő klinikákra jut egyre több beteg. Több százmillió forint lehet a

Centrum évi bevételkiesése. Mi ezt úgy próbáltuk meg orvosolni, hogy olyan új tevékenységeket vezettünk be, amelyeket a társadalombiztosítás befogadott, s ez által részben kompenzáltuk a kieséseket. Felállítottunk például egy második hemodinamikai laboratóriumot a Centrum területén, mintegy egymilliárd forintos beruházással. A pályázati pénzek és a kar saját bevételei is hozzájárulnak a pozitív szaldóhoz. A szigorú gazdálkodás és a pozitív szaldó azonban csak a működési költségekre vonatkozik, ebből fejlesztésekre egyáltalán nem jut pénz. A működési költségeinkkel

A működő tőke bevonása néhol kiutat jelenthet.

jól gazdálkodunk, ugyanakkor a tulajdonosaink az eszközpótlásainkat, a fejlesztéseinket rendre elmulasztják. Nekünk pedig beruházásokra, eszközpótlásra lenne szükségünk! A helyzet tehát egyáltalán nem olyan rózsás. Az eszközpótlások éveken át való elmaradása hátrányosan érinti a karunkat. Megpróbáljuk ezt oly módon orvosolni, hogy a hemodinamikai fejlesztés mellett a képalakító diagnosztikát is korszerűsítettük egy működő tőkével rendelkező cég bevonásával.

– **Mennyire jelenik meg a működő tőke a Centrumban?**

– Mivel a tulajdonostól nem érkeznek meg az eszközpótlások, kénytelenek voltunk saját magunk lépni. A működő tőke bevonása kiutat jelenthet az áldatlan állapotokból. Ez nem privatizációt jelent. A közreműködő hatékonyan tudja működtetni a neki kiadott tevékenységi ágat, hasznot termel, modern eszközökkel látja el a Centrumot és forrásokat biztosít az oktatásra, valamint a kutatásokra. Említhetném a képalakító diagnosztika mellett a sugárterápia korszerűsítését is: az egész régió onkológiai ellátása az Onkológiai Klinika feladata. A lineáris gyorsító viszont teljesen elavult, s semmi reményünk nem volt arra, hogy kicseréljük. Ezt a problémát is egy közbeszerzési eljárás keretében oldottuk meg: a saját működési költségeink terhére kötöttünk egy olyan előnyös szerződést, amelynek keretében két lineáris gyorsítóhoz jutott a Centrum. Így az onkológiai ellátás hosszú távra megoldódni látszik.

– **Más területeken is elképzelhető a működő tőke bevonása?**

– Sajnos nem. Van még egy-két terület, ahol ez megoldást jelenthet, de a működő tőke csak arra a területre jön, ahol megtalálja a befektetésének hasznát. Az egészségügy nagy része nem ilyen. Lehet találni közreműködőt, multinacionális cé-

get a hemodinamika, az onkológiai ellátás, a képalakító diagnosztika vagy a művelellátás finanszírozására. De például az intenzív osztályos tevékenység vagy a traumatológia olyan terület, melyek nem jelentkezik multinacionális tőke. Ezért mondom, hogy nem lehet lemondani az egészségügyben három dologról. Egy: struktúraátalakításra van szükség. Kettő: az államnak továbbra is fel kell vállalnia az egészségügyi finanszírozását. Három: az államnak vagy a főhatóságoknak meg kell engedniük ezeket a funkcionális privatizációkat. Így talán ki lehetne lóbalni abból a válságból, amelyben az egészségügy ma van.

– **Hogy látja, milyen az állam hozzáállása ehhez a kérdéshez?**

– Tudomásul kell venni, hogy szegény állam vagyunk. Nyilván az állam is többet szeretne az egészségügyre fordítani, de ehhez láthatóan nincsenek meg a megfelelő források. Az állami szerepvállalásról azonban természetesen nem lehet lemondani. Az elmúlt két évben mindezt egy ötven százalékos fizetésemelésben is éreztük. Persze tovább kellene emelni a fizetéseket, az ügyeletek finanszírozására, műszerbeszerzésekre, épület-felújításokra lenne szükség. Mindez viszont csak akkor lehetséges, ha megtörténik az egészségügyi struktúrájának átalakítása.

Elodázhatatlan az egészségügyi reform bevezetése, amivel párhuzamosan az állami forrásokat be lehetne helyezni az egészségügybe. S remélem, ahogy az ország teljesítőképessége növekszik, úgy a mi forrásaink is növekedni fognak.

– **Amit elmondott, abból számomra úgy tűnik, nagyon megnöbbedt a színvonalkülönbség azon egészségügyi ágazatok között, melyeket támogat a működő tőke, s amelyeket nem. Reális ez a veszély?**

– Kétségtelen, hogy fennáll ez a veszély, de én úgy látom, örülni kell annak, hogy vannak olyan területek, ahová a működő tőke bejön, megtalálja a számítását és fejleszti az egészségügy ezen ágát. A maradék részre így több juthat az állami forrásokból. Ezért tartom rendkívül veszélyesnek, ha privatizáció-ellenes hangulatot keltenek. Nem szabad elriasztani a működő tőkét, mert minél több jön be belőle, annál kevesebbet kell az állami forrásokból az egészségügyre fordítani. Ezért sajnálom, hogy a kórházreform formai okok miatt megbukott, mert ez is egyfajta reformtörekvést tükrözött.

– **Említette a béremelés és a fejlesztések szükségességét is. Az egészségügyi dolgozók egy része – többek között az SZTE bizonyos klinikáinak dolgozói – az elmúlt időszakban több alkalommal is munkabeszüntetéssel bívtak fel a figyelmet az egészségügy tarthatatlan helyzetére. Ön szerint jó megoldás ez?**

– Ez figyelemfelhívás arra a nyilvánvaló tényre, hogy az egészségügyben vannak problémák, de az én véleményem az, hogy sztrájkjal nem lehet ezeket megoldani. Közös a felelősségünk: remélem, minél hamarabb megkezdődnek a tárgyalások az egészségügyi kormányzat és a sztrájkoló orvosok, a szakszervezetek és az intézményvezetők között egy olyan reformról, ami az egészségügyet kiemeli ebből a válságból.

Pintér M. Lajos

ESEMÉNYEK

A SZEGERI TUDOMÁNYEGYETEM NAPJA. November 11-én a Szegedi Tudományegyetem napját ünnepeljük. Ezen a napon 10.40 és 16 óra között lehetőség lesz a már majdnem kész TIK megtekintésére, látogatására: ehhez azonban regisztrációra van szükség. Ezt a www.u-szeged.hu internetcímen tehetik meg az érdeklődők. Ugyanezen a napon 14 órától ünnepi egyetemi tanácsulést tartanak a Dugonics téri központi épület aulájában.

ZONGORAHANGVERSENY. November 8-án (hétfőn) 19 órakor Illés Kálmán zongoraművész, a Debreceni Konzervatórium főiskolai tanára ad hangversenyt a ZFK Fricsay Ferenc termében (Tisza L. krt. 79-81.). A műsoron Brahms-intermezzók szerepelnek.

PÉNZÜGYI KONFERENCIA. November 9-én (kedden) 10 órától rendezik meg az MTA SZAB Gazdaságtudományi Szakbizottság és az SZTE Pénzügyi Tanszéke a Pénzügyek és globalizáció című tudományos konferenciát a SZAB Székházban.

SZAKKOLLÉGIUM. Folytatódik a Szegedi Társadalomtudományi Szakkollégium keddi előadássorozata. November 9-én (kedden) 16 órakor a Millenniumi Kávéház klubhelyiségében vendégül lesz *Paulovics Péter*, a Csemeteri Természet- és Környezetvédelmi Egyesület társelnöke, akivel „Védtelessé válunk: a Tisza és a Maros – A nagybányai ciánszennyezés után és a verespataki nagy beruházás előtt” címmel beszélgetnek.

KÖNYVBEMUTATÓ. November 9-én (kedden) 19-kor a Grand Caféban *Balogh Tamás* „Nem létező dolgok” című könyvének bemutatójára kerül sor.

KÉTHEGEDŰS HANGVERSENY. November 9-én (kedden) 19 órakor a ZFK Fricsay Ferenc termében *S. Dobos Márta* és *Márffy Gabriella* kéthege-dűs hangversenyére kerül sor.

VAJDASÁGI HELYZET. A Móra Ferenc Kollégium „Választások 2004” sorozatának keretében november 9-én (kedden) 20 órakor kerekasztal-beszélgetést tartanak „Délvidéki magyarság – vajdasági választások” címmel. A résztvevők: *Anderléné Saji Enikő* történész (Szeged), egyetemi tanár, *Losonczi Alpár* filozófus (Újvidék, Szeged). A moderátor *Csési László* újságíró.

LOGISZTIKAI TUDOMÁNYOS TRENDEK. November 10-én (szerdán) 10 órától a SZAB Műszaki Szakbizottsága, Logisztikai Munkabizottsága és az MTA MB Logisztikai Albizottsága szervezésében Logisztikai tudományos trendek az Európai Unió csatlakozás után címmel rendeznek konferenciát a SZAB Székházban.

TERHESSÉGMESZAKÍTÁS A 12. HETET KÖVETŐEN. Az SZTE ÁOK Pszichiátriai Klinika „Elme Mater” posztgraduális továbbképző programjának ülésére kerül sor november 10-én (szerdán) 14.30-kor az Új Klinikai Tömb földszinti tantermében (Simmelweis u. 6.). A téma: szakmai, jogi és etikai dilemmák a 12. héten túli terhesség-meszakítás eseteiben. Az előadó *Degrell István* tanszékvezető egyetemi tanár (Debreceni Egyetem Pszichiátriai Tanszék) lesz.

JÓTÉKONYSÁGI HANGVERSENY. November 10-én (szerdán) 19 órától *Fellegi Ádám* zongoraművész jótekonysági hangversenyét hallgathatják meg az érdeklődők a ZFK Fricsay Ferenc termében. A jótekonysági hangversenyt a gróf Klebelsberg Kunó Alapítvány szervezi. Közreműködik *Sin Katalin* gordonkaművész és *Kosztándi István* hegedűművész.

HARRACH PÉTER, A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS ALELNÖKE lesz a vendége november 9-én 18 órakor a L. F. Szegedi Hallgatói Egyesület politikai előadások című rendezvénysorozatának, az SZTE Állam- és Jogtudományi karán (Tisza Lajos krt. 54. II. em. 207-es terem).

HALLGATÓI MOZGALOMÉRT EMLÉKÉRMEKET ADTAK ÁT

Az egyetemi autonómia és hallgatói önkormányzatiság napján, október 18-án díszünnepséget tartottak a Városháza Dísztermében. Beszédet mondott *Mák Balázs* EHÖK-elnök és *Kiss Tamás*, a MEFESZ egyik létrehozója, 1956-os veterán.

Mák Balázs hangsúlyozta, hogy a szegedi egyetemi ifjúság és az önkormányzatiság elve egymással szorosan összefonódtak, a szegedi hallgatók mindig bátran képviselték az önkormányzatiság elvét. Ezt bizonyítják többek között az 1956-os események is, amikor is létrehozták a MEFESZ-t (Magyar Egyetemisták és Főiskolások Egységes Szervezete), s tizenkét pontban követeléseket fogalmaztak meg, melyek politikai és felsőoktatással kapcsolatos reformokat is követeltek. 1957 tavaszán aztán több szegedi oktatót és hallgatót ítéltek börtönbüntetésre. 1988-ban ismét egy napos sztrájkot tartottak a szegedi egyetemisták felsőoktatási reformokat követelve. Később komoly szerepet játszottak egyetemünk hallgatói a HÖK-ök, a HÖKOSZ, majd a HÖÖK megalakulásában. Az EHÖK elnöke kiemelte, a hallgatói önkormányzat feladata ma az, hogy bebizonyítsa: hallgatókból áll s a hallgatókért tevékenykedik.

Kiss Tamás kitért arra, hogy az egészséges fiataloknak mindig is sajátja volt az önszerveződés, az igazságra való törekvés, a lendület – mindez pedig azonos az önkormányzatisággal. Úgy vélekedett ugyanakkor, hogy a hallgatói önkormányzatnak nem lehet feladata a politikában való részvétel. A MEFESZT-t sem ezért hozták létre 1956 októberében, csak a helyzet miatt kapott politikai szerepet. A hallgatói önkormányzatok feladata szerinte is abban áll, hogy a közért, a hallgatókért tevékenykedjen.

Az ünnepségen sor került a „Hallgatói Mozgalomért Emlékérem” átadására is. A 2003-as év díjazottjai: *Mészáros Resző* (oktatói tagozat), *Farkas Attila* (hallgatói tagozat). Az idei kitüntetettek: *Mader Béla* (oktatói tagozat), *Jancsák Csaba* (hallgatói tagozat).

ILLEGÁLIS „JEGYZETBOLTOK” SZEGEDEN

A Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság a közelmúltban végzett vizsgálata során megállapította, hogy Szegeden egyes üzletekben szinte iparszerűen folyik a Szegedi Tudományegyetemen vagy más felsőoktatási intézményekben használatos főiskolai, egyetemi tankönyvek, jegyzetek másolása, többszörözése és az illegálisan sokszorozott művek terjesztése. Ezt a tevékenységet természetesen a jogtulajdonosok, szerzők, kiadók engedélye nélkül végezték részben a megrendelők által bevitt könyvek, részben pedig saját célra kialakított „könyvtár” alapján, amelyekről az üzletekben jegyzékek, listák voltak fellelhetők. A nyomozások olyan vállalkozásokat, illetve azok vezetőit érintik, amelyek fénymásolási szolgáltatásokat végeznek felsőoktatási intézmények közelében, vagy azok épületében Szeged területén. A jogsértő módon többszörözött művek olcsóbbak voltak a legális könyvesboltokban, illetve jegyzetellátókban beszerezhetőknél, hiszen csak a fénymásolás 5-7 forintos díját kellett megfizetni. Ez a tevékenység azonban a szerzői jogi törvény rendelkezéseivel ellentétes és vagyoni hátrányt okozva súlyosan sérti a könyvek íróinak és kiadóinak jogait. A kapitányság Gazdaságvédelmi Osztálya és a Szegedi Rendőrkapitányság gazdaságvédelmi alegységei több személy ellen is büntetőeljárást indítottak. A lefoglalt anyagok további vizsgálata után dől el, hogy hány jogtulajdonos érintett az ügyben.

A törvénytörő cselekmények felderítésére a nyomozó szervek a jövőben is megteszik a szükséges lépéseket – közölte a rendőrség szóvivője.

TERMÉSZETKÖZELI SZENNYVÍZTISZTÍTÁS HÓDMEZŐVÁSÁRHELYEN

A magyar kisgazdaságok számára mintául szolgáló gyökérvíz tisztító rendszert alakítanak ki az SZTE hódmezővásárhelyi Mezőgazdasági Főiskolai Karán. A flamand kormány támogatásával, a belgiumi Katholieke Hogeschool Kempen és az MFK együttműködésével megvalósuló projekt célja kisgazdaságokban használható szennyvíztisztító rendszer létrehozása és működtetése, szaktanácsadók képzése, vízminőség-vizsgáló minilabor felállítása és víz tisztító rendszerek telepítése a régióban.

A Transfer Of Knowledge in Agricultural Items (TOKAI) program keretében indult projekt összköltségvetése mintegy 80 ezer euró, vagyis 20 millió forint.

A rendszer kiépítését az teszi szükségessé, hogy 2002-től az élelmiszer-termelés már csak a HACCP követelményeinek megfelelő gazdálkodói környezetben végezhető. Ennek fontos kritériuma a szennyvízkezelés. Az állatiermék-előállítás jelentős része a kisgazdaságokból származik, ahol a csatornarendszer hiányában a szennyvíz elvezetése megoldatlan.

A gazdálkodók számára igen fontos, piacra kerülésüket elősegítő rendszer beruházási költsége alacsony, működtetése egyszerű. A környezetkímélő eljárás a víz újrahasznosításával elősegíti a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodást. A módszer lényege, hogy az állatiermék-földolgozás során a vízbe jutott szerves anyagokat a víz tisztító medencébe telepített nád vonja ki.

A környezetvédelmi technológiák nagy részének alapötlete magától a természettől származik, az ott lezajló folyamatokat igyekeznek az emberiség lemásolni, optimalizálni és ezáltal visszaállítani az eredeti vagy legalább megőrizni a meglévő környezeti állapotot.

A XX. században a rohamosan növekvő és városokban koncentráció növekedése miatt, a szennyvízkezelésben is új, hatékonyabb, mesterséges módszereket kellett alkalmazni. A természetes tisztítási mód így háttérbe került, általában csak a már tisztított szennyvíz utótisztítására használták fel, mígnem az 1970-es évek közepén a világ számos országában újból felfedezték, mivel mesterséges keretek között alkalmazva, kis települések (3000 fő alatt) esetében egy hatékony és olcsó eljárásnak bizonyult, mert működtetési költségek alacsony, energiaigényük minimális és az üzemeltetésükhöz nem kell szakképzett munkaerő.

A természetközeli szennyvíztisztítási eljárásoknak három nagyobb csoportját különböztethetjük meg: vízi, szárazföldi és mocsárszerű.

A gyökérvíz tisztítási technológia lényege az, hogy egy megfelelően kialakított földmedencét feltöltenek előre meghatározott összetételű szilárd anyaggal (termótalaj, homok, sóder), majd pedig az adott területre jellemző vízi-mocsári növényekkel betelepítik. A mechanikailag és esetleg még biológiailag is előkezelt szennyvizet elosztórendszeren keresztül hosszirányú áramlással vezetik át a földmedencén, majd a tisztított vizet összegyűjtik és elvezetik. A jellemzőbb telepített növényfajok: Phragmites australis (nád), Typha latifolia (gyékény), Scirpus lacustris (káka). A növényzetnek az oxigén-utánpótlásban és a talaj vízvezető képességének megőrzésében van fontos szerepe, valamint elősegíti a baktérium film kialakulását a töltetanyag szemcséin és segíti a szennyvízben lévő anyagok kiszűrését és adszorpcióját.

A gyökérvíz tisztító telep méreteit, ezáltal létesítési költségét több tényező is befolyásolja. A település csatornarendszere által összegyűjtött szennyvizet a gyökérvíz tisztítórendszerre való rávezetés előtt legalább jó hatásfokú mechanikai tisztításnak kell alávetni. A gyökérvíz tisztítás-technológia is alapos és átgondolt tervezést igényel. A földmedence méreteit számos tényező befolyásolja. Hosszúságát és szélességét a szennyvíz térfogatárama, az előkezelt szennyvíz minőségi paraméterei, a megkívánt tisztítási hatásfok, a töltetanyag fizikai tulajdonságai (pl. porozitás, vízvezető-képesség), valamint a hőmérsékleti viszonyok határozzák meg. A medence mélységét reakciókinetikai paramétereken túlmenően az alkalmazott növényfajta is befolyásolja.

A gyökérvíz tisztító telepek területigénye az azonos kapacitású szennyvíztisztító telepekéhez viszonyítva nagy, tehát beruházási költség szempontjából megvalósításuk különösen ott gazdaságos, ahol olcsó földterület áll rendelkezésre. A módszer további előnyei, hogy nincs szaghatás, nem szaporodnak el a szúnyogok, valamint az, hogy így a tájba illeszkedő, természetbarát technológia valósul meg.

A rendszer magyarországi programvezetője Szűcsné Péter Judit tanszékvezető elmondta, a Mezőgazdasági Főiskolai Kar Tanüzemében jövő márciustól egy referenciarendszert alakítanak ki, amely alkalmas lesz a technológia bemutatására és a szakemberek képzésére.

A TUDÁS LEHET SZEGER JÖVŐJE

Még soha nem volt példa arra a világ történelmében, hogy egy ország a kutatás-fejlesztési kiadások miatt ment volna tönkre. Az ellenkezőjére viszont sok példa akadt – idézte Bor Zsolt a Bolyai-díj átvételekor elhangzott gondolatait Meskó Attila, az MTA főtitkárhelyettese. A Tudomány Ünnepe alkalmából a Szegedi Akadémiai Bizottság székében tartott rendezvény szónokai egyetértettek a szegedi kutató szavaival.

Tudósok lenni elsősorban nem foglalkozás, hanem életforma, személyiség kérdése – mondta a rektor. Fotó: SCS.

Telegdy Gyula a Szegedi Akadémiai Bizottság elnöke köszöntőjében hangsúlyozta, a három megyében működő területi bizottság a legnagyobb hazánkban. A huszonhét akadémikus, több mint 120 nagydoktor és a nyolcszázal is több kandidátusi vagy PhD fokozattal rendelkező oktató, kutató munkája kiemelkedik a többi régió közül. Talán ennek köszönhető, hogy a világ egyetemének rangsorában a Szegedi Tudományegyetem immár második alkalommal igen előkelő helyen végzett, az MTA Szegedi Biológiai Központja pedig elnyert az unió kiválósági központ címét.

Egyre többen vallják, hogy Szeged jövőjének legfontosabb eleme az itt felhalmozott tudás – jelentette ki Botka László beszédében. Ez a XXI. század Európájában egy versenyképes alap, melyre építhetünk. A polgármester szerint el kell érni azt, hogy az itt születő tudományos eredmények helyben hasznosuljanak.

Sok szó esik arról, hogy mi az, amit ma elkölthetünk, de a politikai viták során gyakran elsikkad az, mit fektethetünk a jövőbe – hangsúlyozta a politikus. Hozzáfűzte: el kell érni azt, hogy a gazdaság szereplői nagyobb mértékben investáljanak a kutatás-fejlesztés finanszírozásába.

Szabó Gábor rektor kiemelte, az elmúlt időszakban felértékelődtek a gyakorlatban hasznosítható ismeretek. Ezt a szemléletet követelik meg az egyetemről megrendelői, a végzett hallgatókat munkavállalóként foglalkoztató cégek és a kutatási eredményeket hasznosító ipari partnerek is. Hozzátette: nincs azonban praktikus tudás alapos kutatás nélkül. Az egyetemen elért eredmények csak azért lehetnek hasznosak, mert tudományosan megalapozottak. Tudósok lenni elsősorban nem foglalkozás, hanem életforma, személyiség kérdése. A kutató szabad gondolkodása senki által nem korlátozható – jelentette ki a professzor.

Meskó Attila, az MTA főtitkárhelyettese hangsúlyozta, az innovációs

lánc folyamatosságát helyre kell állítani. A szakember számos adattal alátámasztott előadásából kiderült, nemcsak a hazai K+F ráfordítások maradnak el a világtól, de az uniónak is komoly hátránnyal kell szembenéznie a világ más fejlett régióival képest. 2001-ben az EU teljes K+F ráfordítása 175 milliárd euró volt – az újonnan csatlakozott országok ehhez csupán további 3 milliárddal járulnak hozzá – ehhez képest ebben az évben az USA 315 milliárd eurót, míg a lélekszámban kisebb Japán 143 milliárdot fordított ilyen célokra. Nem csupán anyagiakban marad el a közösség versenytársaitól, az ezer lakosra jutó kutatók száma Japánban 9,1, az Egyesült Államokban 8, míg az unióban 6 (a magyar érték 3,4), vagyis a jelentős többszörös hátrányban van az infrastruktúra fejlesztése se hozna gyors javulást, hiszen nem biztos, hogy akadnának szakemberek, akik el tudnák végezni a munkát. Ezzel kapcsolatban egy másik veszélyre is fölhiúta a figyelmet Meskó Attila. Az EU régi tagállamainak elsődleges szakember utánpótlási forrását a májusban csatlakozott országok jelentik. Egy felerősödő elvándorlás a Kelet-európai régióból azonban katasztrofális következményekkel járhat.

A tudományfinanszírozás problémáira a megoldást azonban nekünk kell megtalálni, az EU nem fogja helyettünk orvosolni a gondokat – mondta a főtitkárhelyettes. Hozzátette: támogatásokkal, elsősorban pályázati úton, azonban komoly segítséget nyújthat az unió. Ebből a szempontból a 2007-2013-as időszak döntő lesz Magyarországra.

Kevés Magyarországon a high-tech vállalkozás és hiányzik mögülik az ipari háttér – jelentette ki Boda Miklós, a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal elnöke. Véleménye szerint koncentrálni kell az erőforrásokat kutatás-fejlesztésben az ígértes területekre, mert a jelenlegi helyzetben a K+F források növelésével sem lehet ugrásszerű változásokat elérni.

A fejlesztési prioritások között az elnök olyanokat említett, mint a harmadik- és negyedik generációs mobilkommunikációs rendszerek tesztelő szoftverei és eszközei, a gyógyszeripar, a járművezérlés vagy a genomika az agrárkutatókban.

Boda Miklós kifejtette, a felsőoktatási intézményeknek is meg kell találniuk saját profiljukat. Ezt támogatandó írta ki pályázatát a hivatal a regionális egyetemi tudásközpontok létrehozására. A program célja az ipar és az egyetemek közötti innovációs, oktatási és képzési együttműködés erősítése – közölte.

Az új innovációs törvény – amely a jövő héten kerül a parlament elé – feladata a jelenlegi problémák orvoslása és a feltételek biztosítása a versenyképesség javítása érdekében. A tervezetből egyelőre hiányzik a közfinanszírozású kutatóhelyek önálló piaci típusú gazdálkodó szervezette alakulásának lehetősége, pedig, amíg nincs verseny, addig nem lesz ugrásszerű fejlődés sem – hangsúlyozta Boda Miklós.

Az elnök ígéretet tett arra, hogy a Nemzeti Kutatás-fejlesztési Program odaítélt támogatásainak folyósítása a közeljövőben folygorsul, a jelenlegi 6-9 hónap helyett az átfutási idő 6-9 napra csökken.

A tervek szerint az Innovációs Alap forrásainak felét 2006-tól már közvetlenül a vállalkozások használják fel, míg a támogatások kétharmadát ekkor már regionális alapon osztják szét – tudatta a szakember.

Ha sikerül hatékony kutatástámogatás rendszert kialakítani huszonöt éven belül olyan új magyar Nobel-díjast üdvözölhetünk, aki eredményeit a hazai tudományos infrastruktúra használatával érte el – mondta a hivatal elnöke.

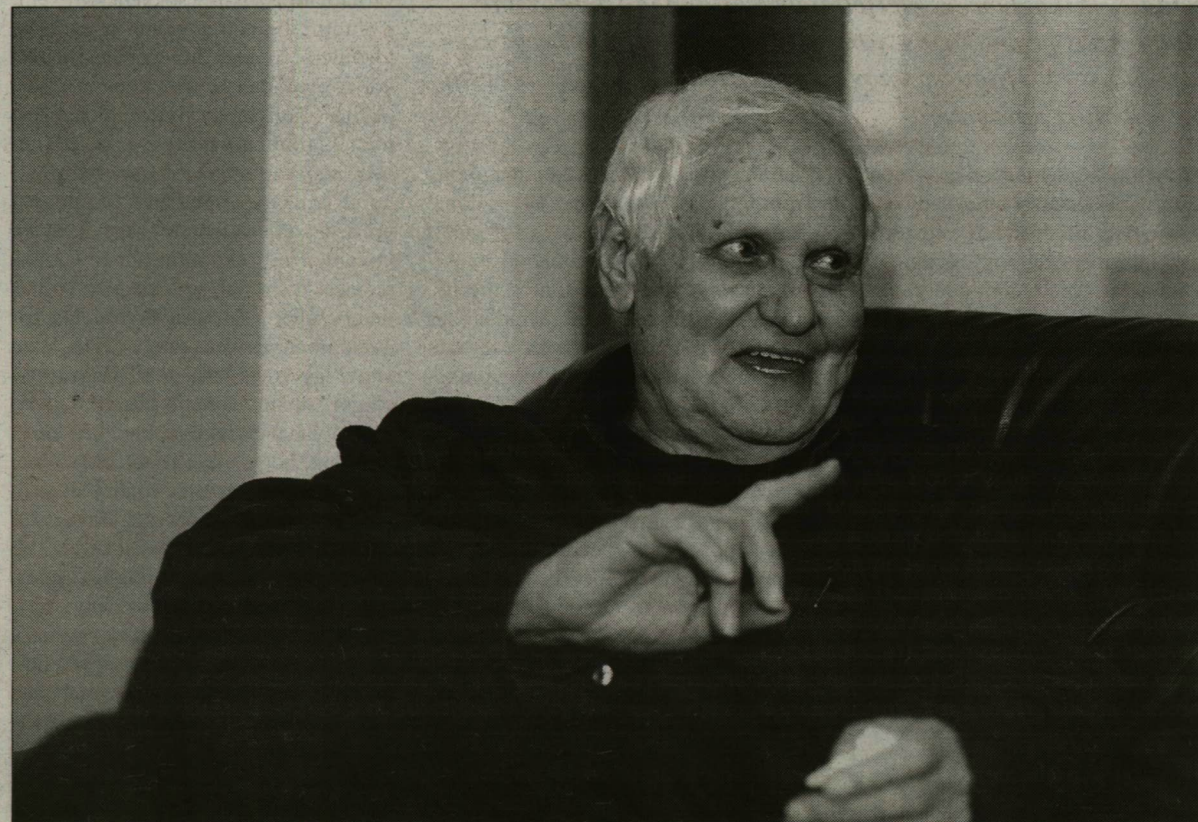
Az eseményt követően mutatták be Szűcsné Péter Akadémiai-díjas újságíró Aranyosmász 2. című kötetét, melyben azokkal a szegedi tudóssal, kutatókkal készített interjúkat, akik 1995. óta lettek a Magyar Tudományos Akadémia tagjai.

BUTUL A VILÁG?

Jancsó Miklós a médiadiktatúráról,
az uniformizációról és a globalizációról

A szabadság önmagában véve jó, de itt, Magyarországon nem mindenki tudja maradéktalanul kiélni, hiszen az az életminőség, ami ezt megengedhetővé teszi, nagyon sok embernek még most, 15 évvel a rendszerváltás után sem adatik meg.

Eltérő gondolkodások mindig lesznek, és kell is, hogy legyenek. Fotó: Segesvári Csaba

Az Eötvös József Szabadelvű Társaság október 21-én tartott a médiadiktatúráról, uniformizációról, globalizációról szóló beszélgetést Jancsó Miklóssal a Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Székházában. A meghirdetettek szerint a beszélgetés fő irányvonalát adó kérdés: Butul-e a világ?

Mondhatni, a válasz egyszerű: igen, a világ butul, a médiadiktatúra nem egy újabb jól hangzó szó, hanem a mindennapjaink része. A nem kis létszámú közönség ezzel természetesen tisztában volt, de azok, akik a mi érték-re is szerettek volna választ kapni, nem biztos, hogy elégedetten távoztak.

1956, 1968, a rendszerváltás folyamata, a tavalyi évben Szegeden megrendezett 8mm-es filmfesztivál, világmegváltó fiatalok, a mai magyar könnyűzene, illetve a magas kultúra helyzete; ezeket a témákat vetette fel a beszélgetést vezető *Nyemcsok Éva* újságíró.

– Médiadiktatúra, globalizáció, uniformizáció? Talán. Mindenből ki lehet hozni valamit.

És Jancsó Miklós mesélt. Mesélt Kínáról. 1956-ban éppen ott forgatott filmet, és a rádióból értesült az eseményekről. 1968, Párizs: kődobálás, diákok, történelmi pillanat. Mesélt arról, hogy a filmes szakma világmegváltó ifjai már kamerával a kezükben születnek, és hogy a 8 mm-es filmszalag azért élheti a virágkorát, mert a digitális kamerát kontroll nélkül lehet használni, nem kell kétszer meggondolni, mit is akar elérni az ember a felvevőgéppel, és talán ez a szakmabeli generáció többet akar. Jancsó Miklós azonban meglepő módon kijelentette: „Mindig furcsa az, hogy az emberek azt hiszik, meglehet változtatni a világot”.

Természetesen előkerült a népszerű téma, a rendszerváltás is. A rendszerváltás egyik alapvető lényege a szabadság, amelynek fogalma és meghatározása a beszélgetés során többször is előkerült. A szabadság önmagában vé-

ve jó – mondta Jancsó –, de itt Magyarországon nem mindenki tudja maradéktalanul kiélni, hiszen az az életminőség, ami ezt megengedhetővé teszi, nagyon sok embernek még most, 15 évvel a rendszerváltás után sem adatott meg. Ezért kellene törekedni a társadalmi igazságosság felé, de az eddigi próbálkozások sok millió ember halálát okozták már.

Ez a pesszimista hangvétel az egész előadás jellemző sajátossága volt. Megdöbbentő volt látni és hallani a magyar filmművészet vezéralakjának ezt a rezignált hozzáállását a világ dolgaihoz, aminek itt ezzel még nem volt vége.

A közönség soraiból többen rákérdeztek a Kendermag tüntetésen való részvételének mértékére. Nos, a választ megkaptuk: a magyar kannás bornál minden jobb...

Az ehhez a témához kapcsolódó kérdések válaszaiban szintén a szabadság mibenléte volt a mérvadó. A szabad ember önmagát is tudja szabályozni. Van saját döntése és ugye demokrácia, szólásszabadság, egyebek... A tiltásnak semmi értelme a könnyű drogok esetében, hiszen nem vezet eredményre. A művészet sem arra való, hogy segítsen, hiszen az ember csak a saját példáját tudja felmutatni magának és másoknak egyaránt – mondotta Jancsó Miklós, aki gyakorlatilag a fél estét azzal töltötte, hogy görög és római anekdotákkal támasztotta alá mondanivalójának a hiteltelenségét. Viszont, amikor a „magas kultúráról” esett szó, a válasz nagyon találó volt.

A kultúra valamiféle teljesség, – kezdte – nincsenek szakaszai, beletartozik a köznyelv is. Ebből az következik, hogy a kultúra is lehet köznap. Ez nem baj. A baj ott kezdődik, amikor arra akarják felhasználni, hogy elhallgattassák és befolyásolják a tömegeket. Így, a beszélgetés vége felé közeledve végre elérkeztünk az este témájához. Mi a lényeg? Hogyan kapcsolódik össze a kultúra és a média? A politikának komoly érdekei fűződnek ahhoz, hogy az emberek „kábuljanak” otthon a TV készülékek előtt ülve (és a magyar em-

ber kábul, itt utalnék Bárdos András előadására, amely szerint egy átlagos magyar napi 6 órát tölt el a tévézés-sel). Szerettem Lagzi Lajcsit is – kezdte újra Jancsó – de már sok belőle. Ha valaki úgy altat el, hogy nem gondolok arra, mi van az ablakon kívül, akkor annak semmi értelme sincs. A kultúra veszélyes termék, minden veszedelmes, amiben egy kicsit gondolkodni kell, az eltérő gondolkodásokról és azok összecsapásairól pedig ne is beszéljünk. A kultúrát megfékezni csak közös megegyezés alapján lehet.

Ezek alapján kicsit félve kérdeztem azt, hogy miért nem választottuk szét a magas-illetve a köznap kultúrát egymástól? Persze kell, hogy valamiféle egységet alkossanak, de ha a köznap kultúra befolyásolható, és eléri azt a célját, hogy nem gondolkodunk a miniket körülvevő világról, akkor melyik a kultúrának az a része, ami veszélyes, mert tartalmaz gondolatokat is? Eltérő gondolkodások mindig lesznek, és kell is, hogy legyenek, mert alapvetően attól (is) vagyunk emberek, hogy nem egyformán gondolkozunk. Meg kell-e fékeznünk ezt a folyamatot, és kell-e az, hogy közös megegyezésre jussunk?

Itt idézném Jancsó Miklós azon hozzászólását, mely szerint: „A kritikából nem lehet semmit levonni, mert nincs lehetőségem arra, hogy megjavítsam magam. Sajnos az emberiségre is ez a jellemző” – generációs különbségek, más nézőpontok.

Az egyetlen olyan kérdés, amely nagyon emberi volt, a beszélgetés végén hangzott el és taps fogadta. Egy fiatalember arra volt kíváncsi, mit is csinál Jancsó Miklós egy átlagos hétköznapon. „Álmodozom” – felelte egész egyszerűen.

Ez volt a végszó. Médiadiktatúra, globalizáció, kulturális erőszak – nagy és hangzatos szavak/kérdések egy álmodozó embernek. Hogy választ kaptunk-e arra a kérdésre butul-e a világ? A beszélgetés maga is egyfajta válasz volt.

Németh Tímea

JEGYZET

KELL EGY HÉT TÁVOLLÉT

Első egyetemi októberünk végén szigorútekintetű szeminariumvezetőnk ránk emelte óvó pillantását, és a következő mondatot adta használati utasításként az amúgy bizton felelőtlenül eltöltött őszi szünet napjaihoz: használják ki okosan. Zavart bólogatások között persze nem igazán tudtuk, mit is értsünk ez alatt.

Gondolom, nem csak az egyetemi évek, de az egész emberi életút alatt a legtöbb problémát az idő okozhatja, közhelyesen szólva a nap zavarbaejtően szűkös mivolta. Az, hogy bár annyi mindent volna jó beleszuszakolni, e huszonnégy óra nem engedi. A vizsgaidőszak brutális töménysége előtti utolsó pihenőnapokat kitölteni pedig valójában csak a bőség zavarával való küszködéssel lehet. A diáklét folyamatos életszerzési problémája az, hogy milyen kényes, ámde ideális egyensúlyt tudunk a tanulás valamint a pihenés aktív és passzív formája között létrehozni, mely egyszerre kielégítő nekünk és az átláthatatlan rendszer számára.

Tanulni jó, ezt persze minden egyetemista tudja, de azt is, hogy annak megszabott mértékében nem mindig van egyetértés. Én például egy hatalmas és a maga nemében igen szép, két-három ujjnyi vastag spirálfüzetet nyitottam az évet, perforált vonalas lapokkal, hogy betelte után tantárgyak szerint szelektálhassak. Ez a szeptemberben még teleírhatatlan mennyiségnek tűnő papírtömeg, igen, kedves helyesen tippelő Olvasók, még a szünet előtt betelt, úgy, hogy e sorok írója számára is akadtak bizonyos töredelmesen bevallott jegyzetelési hiányosságok. A perforált lapok spirálfüzetgerincéről való leoperálása mellett azonban mennyi meglepetést tartogathat még a gyorsléptű szünet...

Tanulni, olvasni, pihenni és a társasági kapcsolatokat egyszerre ápolni nehéz, ám hálás feladat, főleg ha az egyetemista, mint az egyetemisták többsége, civilben és így a mégoly napsütéses, de mégiscsak novemberi „holiday” időszaka alatt nem a hön szeretett Egyetemi Város lakója. Azé az Egyetemi Városé, mely otthonosan befogad kollégiumával és albérléteivel, ha kéred, de könnyen el is enged, akár haza, ha mehetnéked támad. Szóval megválaszolhatatlannak tetsző dilemma, hogy e hét alatt, miközben aki tud, hazarohan idegen városokba (vagy szegedi egyetemista lévén csak órára dobja a feledés jótékony fátylát), mennyire marad Egyetemi Város az Egyetemi Város; hogy a nyári szünet kínzó diáktalanságát már ne is említsük.

Szóval feltett kérdésünk, kedves Olvasók, a következő. Mit csinál az egyetemista az Egyetemi Várostól távol, otthon, feldolgozandó jegyzetek, könyvtárból kikölcsönzött kötelezően előírt könyvek, folyóiratok, a mobiltelefon baráti, elhívó csörgése mellett, a tévé előtti szolid trespédésben, ahogy mondani szokták: a bőség zavarában?

Igen, kedves Olvasóink helyesen tippeltek: semmit. Jelentsen bármit is ez a szó.

Turi Tímea

EMLÉKTÁBLA A HANGSZERES TANÁRKÉPZÉS ALAPÍTÓJÁNAK

Kollár Pálné, a szegedi hangszeres tanárképzés megalapítója tiszteletére október 27-én emléktáblát avattak a Szegedi Tudományegyetem Zeneművészeti Főiskolai Karán. Az oktató halálának negyvenedik évfordulóján *Kerek Ferenc*, a kar főigazgatója mondott beszédet, melyet ünnepi hangverseny követett.

AZ SZTE DÉL-AMERIKAI MEGÁLLAPODÁSAI

A Szegedi Tudományegyetem rektora és tudományos rektorhelyettese október 9. és 27. között Dél-Amerikában és az Amerikai Egyesült Államokban járt. A látogatás eredményeként három dél-amerikai egyetemmel együttműködés megállapodást kötöttek.

Három hétre Dél-Amerikába és az Amerikai Egyesült Államokba utazott október 9-27. között *Szabó Gábor*, a Szegedi Tudományegyetem rektora és *Dékány Imre* tudományos rektorhelyettes. Ennek eredményeképpen együttműködési keret-megállapodást kötöttek három dél-amerikai felsőoktatási intézménnyel; a perui Ricardo Palma Egyetemmel (Lima), az argentin Nacional de Cuyo Egyetemmel (Mendoza) és a chilei Católica del Norte-Chile Egyetemmel (Antofagasta). A megállapodások elsősorban oktatócserére és kölcsönös PhD témavezetésre vonatkoznak. Az intézmények közösen vesznek részt az Európai Unió Alfa Programjában, melynek célja a dél-amerikai és az európai egyetemek közötti tudományos együttműködés bővítése.

Az egyetem rektora és rektorhelyettese tárgyalt az Uruguay-i oktatási miniszterrel, valamint az argentin oktatási helyettes államtitkárral a tudományos kapcsolatok élénkítésének lehetőségéről.

Szabó Gábor és Dékány Imre elismerő oklevelet vettek át a Ricardo Palma Egyetem egyetemi tanácsától a két intézmény közötti együttműködés érdekében kifejtett tevékenységükért.

Az Amerikai Egyesült Államokban az egyik legrangosabb orvosképző intézménybe, a Washington Egyetemre látogattak, ahol az orvosi kutatások terén lehetséges együttműködésről tárgyaltak.

Vita a felsőoktatási reformról

A MAGYAR FELSŐOKTATÁS EUTHANASIA PROGRAMJA

Mi a lényege az új törvénytervezetnek?

Egy közösség életének rendjét szabályozni bonyolult feladat. Számítalan kérdésben kell megtalálni az optimális megoldást, miközben az életfeltételek állandóan változnak.

Eleve kudarcra van ítélve azonban az a próbálkozás, amely nem ismeri fel a megválaszolható kérdések közötti hierarchikus összefüggést vagy rosszul ítéli meg a kérdés és a válasz viszonyát.

Minden törvényi szabályozás alapkérdése, hogy képesnek tartjuk-e az állampolgárok közösségét arra, hogy saját életének rendjét meghatározza. Aki igennel válaszol, az demokrata, aki nemmel, az a diktatúra híve. Aki igennel válaszolt, azt kérem, olvassa tovább fejtegetéseimet, aki nemmel, az itt abahagyhatja, nem fogja érdekelni, legfeljebb csak majd idővel megbánni, hogy a felsőoktatási törvénytervezetből törvény lehetett.

Magyar Bálint oktatási miniszter 2004. október 28-án Szegedre érkezett, hogy tájékoztassa az egyetem vezetését, professzori karát arról, hogy hogyan állnak a 2004. novemberében meghozandó felsőoktatási törvény előkészületi munkálatai. Mi az, ami az eddig közöttekhez viszonyítva változott vagy még változhat, s mi az, aminek mindenképpen maradnia kell, vagyis ami a törvénytervezet lényege.

Amiről a miniszter nem tud lemondani, az az egyetem jelenlegi irányítási módjának megváltoztatása. Azt állítja, növelni kívánja az egyetem autonómiáját, mégpedig saját hatásköre rovására. A hatályos törvény szerint ugyanis sok olyan döntést kell vagy kellene hoznia, amihez – mint mondja – vagy nem állnak rendelkezésére a megfelelő ismeretek, vagy az a politikai-közgazgatási közeg fogja le a kezét, amelynek minden miniszter része.

Amikor ezen változtatni akar, lát-szólag régi és nemes elvre támaszkodik, a szubsidiaritásra, amely szerint a döntéseket egy tagolt közösség esetében azon a szinten kell meghozni, ahol erre a legtöbb ismeret áll rendelkezésre, kezdve az illetékességi vizsgálatot a döntés által érintett legalsó rétegen. Európai kultúráinkban Arisztotelész, Aquinoi Szent Tamás, Dante és követők fogalmazták meg ezt az elvet, hogy aztán a 19. századi liberalizmus felkarolja, s rákérdezen arra, hogy egyáltalán szükség van-e arra a szintre, amit államnak nevezünk. Ugyanakkor minél inkább azt gondoljuk, hogy jelenlegi társadalmi berendezkedésünk mellett nem mondhatunk le az állam szabályozó szerepéről, annál nagyobb jelentősége van a szubsidiaritás elvének – nem véletlen, hogy az Európai Uniónak, mint szabad államok szövetségének 2004. okt. 29-én Rómában aláírt alkotmánya a feladatárnyos szabályozás és a jöhiszemű együttműködés elvének figyelembevételével elsősorban a szubsidiaritás elvére épül: külön bizottság vizsgálta alkotmánybeli érvényesülését.

Eppen ezért valóban újra és újra mérlegelnünk kell, hogy milyen hatáskörökkel kell azokat felruházni, akik az ország választópolgárai többségének felhatalmazásával valamennyiünk javára gyümölcsöztetik az adófizető polgá-

rok pénzét és gyarapítják a közvagyonot. Amíg a magyar alkotmány állami feladatként határozza meg az oktatás, a kutatás, a gyógyító munka és a művészeti tevékenység támogatását, addig a választott képviselők által országgyűlésnek kell meghatározni, hogy milyen mértékű legyen ez a támogatás, s az országgyűlés által választott kormányknak kell azokat az utakat kijelölni, hogy milyen módon jusson el a támogatás azokhoz az intézményekhez, amelyeket e feladatok ellátására létrehozott.

Ha egy miniszter egy közösségi feladatot nem tud ellátni, és ennek oka az, hogy a feladat a szubsidiaritás elvét figyelembe véve túl magas szinten van, akkor nincs jobb megoldás annál, mint ha jogkörét átadja egy olyan kisebb közösségnek, amely rendelkezik a szükséges ismeretekkel és amely elviseli a döntések következményét. Miniszter Úr úgy véli, hogy ez megtörténne, ha az általa javasolt törvény segítségével minden felsőoktatási intézményhez hozzárendelnek egy legalább öt, legfeljebb kilenc főből álló Irányító Testületet (IT), amely ráadásul nemcsak az eddig állami szinten kezelt feladatok jelentős részét és eddig az ország közös vagyonaként kezelt javak fölötti rendelkezést kapná meg, hanem olyanokat is, amelyekről eddig az intézmények választott tanácsai, és a tanácsai által választott rektor révén maguk dönthettek.

Lehet-e ezen ismeretek birtokában azt állítani, hogy az IT révén növekszik az intézmények autonómiája? Az "autonómia" ógörög szó, az antik világban azt jelentette: 'függetlenség', 'szabadság', 'önkormányzat'. Tegyük fel tehát félreérthetetlenül a kérdést: erősödik-e a felsőoktatási intézmények önkormányzó képessége, ha az intézményt érintő minden lényeges kérdésben a fenntartó miniszter által fizetett, ötévre visszavonhatatlanul kinevezett és senkitől sem függő, de az intézmény akaratától minden tekintetben szabad IT dönt? Az IT írja ki saját elnökének, a rektornak a pályázatát, az IT bírálja el a jelentkezőket és tesz előterjesztést a rektor személyére, juttatásaira a fenntartó részére. Az IT fogadja el az általa irányított felsőoktatási intézmény költségvetését és költségvetési beszámolóját, az intézményi minőségirányítási programjának végrehajtásáról szóló beszámolókat. Az IT határozza meg az intézmény szervezeti tagozódását, hagyja jóvá szervezeti és működési szabályza-

tát. Az IT kezdeményezheti a fenntartónál a felsőoktatási intézmény alapító okiratának módosítását, egyesülését más intézménnyel vagy éppen megszüntetését. Az IT dönt a felsőoktatási intézmény költségvetésén belüli átcsoportosításról, gazdaságtalan tevékenységeinek leállításáról, szervezetenek átalakításáról, szervezeti egységeinek megszüntetéséről. Az IT gyakorolja az egyetértési jogot a gazdasági vezető, továbbá a belső ellenőrzési szervezet vezetőjének megbízásánál, illetve a megbízás visszavonásánál. Az IT kezdeményezheti új képzés indítását, és egyetértési joga van, ha új képzés indítását vagy meglévő képzés megszüntetését netán a tanácsadó szervvé visszaminősített, de még mindig az intézmény közössége által választott egyetemi tanács – javasolt új nevével "szénátus" – kezdeményezné. Az IT határozza meg azt a létszámot, amelynek keretei között a felsőoktatási intézmény megoldhatja feladatait!

Szögezzük le: ez a nagyhatalmú és kis létszámú IT nem választott testület, s felelősebb tisztázatlan, hogy kinek tartozna felelőséggel! Egyelőre még folyik egy jelentéktelen huzavona, hogy az ötből, hétből, kilencből a felsőoktatás rendszerének melyik csoportja milyen módon hány tagot juttathat be az irányító testületbe. Szabad, sőt kívánatos mindenféle összeférhetetlenségi kritériumokat kitalálni a sötétben tapogatózóknak, ezen nem múlhat a tervezet elfogadása! Miniszter Úr csak két dologból nem engedte: Ő köt öt évre megállapodást az irányító testület valamennyi tagjával, akik sem az irányítandó intézménnyel, sem annak fenntartójával nem állhatnak foglalkoztatási jogviszonyban. Ő fizeti havi rendszerességgel tiszteletdíjukat, aminek csak alsó határa van törvényileg megköve, felső határa bizonyára üzleti titok lesz.

Sapientia sat. Szemfényvesztés áldozata tehát az, aki azt gondolná, hogy a magyar oktatást és kutatást, az ezt szolgáló gyógyászati munkát és a művészképzést jelenleg meghatározó két, demokratikusan megválasztott testület által definiálható szinten rendeződne át a feladatok és a felelőségek a célszerűbb és hatékonyabb munkavégzés céljából az alsóbb szint javára. Pont az ellenkezőjére történik most kísérlet: arra, hogy a magyar felsőoktatás rendszerében a legnagyobb hatalom kerüljön a gazdasági szférából érkező, az egyetemtől független, a

fenntartótól is csak részben függő, így minden demokratikus és szakmai kontroll, korrekciós lehetőség, vagyis igazi ellensúly nélkül működő irányító tanács kezébe. Még döntési mechanizmusa is homályban maradhat: az irányító tanács ugyanis a tervezet szerint saját maga szabhatja meg működési rendjét.

„Bélelt pénz” – subaerati numa – az, amivel meg akarják venni egyetértésünket: kívül az „autonómia”, a „kevesebb állam, nagyobb szabadság” gyorsan kopó vékonyka ezüstjével van bevonva, rézkemény magját azonban az üzleti világ önérdékű diktatúrája képezi, amely a tulajdonos akaratának érvényesülését szolgálja az általa működtetendő, eladandó vagy megszüntetendő vállalkozás tekintetében. Ezért az új törvénytervezet jó okkal nem a hatályos, 1993-as, többször módosított Felsőoktatási Törvényt tekinti kiindulási alapként, hanem a gazdasági társaságok irányítását szolgáló igazgatósági testületére (IT) vonatkozó törvényi szabályozást.

A felsőoktatás állami rendszere Magyarországon közpénzen jött létre, ezért bármely szintű irányítójának demokratikusan választott testületeknek kell, hogy felelőséggel tartozzék. Az egyetemi oktatás a tudományos kutatásra épül, amely csak szabadságban teljesíthető, és senki más nem tudja irányítani, csak aki képes új kutatási eredményeket elérni. Az egyetemi oktatásban és kutatásban nemcsak lehetséges, de szükséges is az autonómia – ennek az anyagi feltételeit és törvényi kereteit kell a magyar állam választásokkal legitimált testületeinek meghatározni.

Még egyszer és végül: a kisebb demokratikus állam nagyobb demokráciát kell, hogy jelentsen az államot alkotó, közfeladatot ellátó alrendszereinek részére, nem pedig az önkormányzatiság területvesztését. Mi lehet az oka, hogy pont egy a liberális eszméknek elkötelezett miniszter nem veszi észre, hogy kérdésére: hogyan tud jobban alkalmazkodni a magyar felsőoktatás a változó körülményekre, elvei szerint sem lehet az IT a helyes válasz. Talán jobban megértjük szándékait, ha tudjuk, szerinte milyen változásokra kell a belátható jövőben számítanunk, milyen kihívásokra kell megalkotni a megfelelő választ lehetővé tevő törvényes kereteket. A szegedi egyetemen lefolytatott vitából kiderült, hogy számára jövőnk legna-

gyobb kihívása a hallgatói létszám várható drasztikus csökkenése. Nem említette, de kétségtelenül igaz: ha a jövő évtől az idén nyáron meghozott kormányrendelet értelmében a felsőoktatás rendszerébe bekerülő hallgatóknak több mint 50%-a az eddigi négy vagy öt év helyett csak háromig tanul, és ha nem iratkozhat be minden érettségizett valamely felsőoktatási intézménybe, ez önmagában is létszámcsökkenéssel jár. Magyar Bálint demográfiai adatokkal érvelt. Ha figyelembe vesszük, hogy 2003-ban annyi gyermek született Magyarországon, ahány hallgató került az idén a felsőoktatásba, akkor abból kell kiindulnunk, hogy a mai felsőoktatási kapacitás leépítését már jövőre el kell kezdeni és egy tíz éves időintervallumban több mint 50%-kal kell csökkenteni. Ha pedig ez a feladat, akkor ezt nem vállalhatja a kormány vagy minisztere, mert könnyen elveszítheti szavazóit – ezért fogja le kezét az a politikai-közgazgatási közeg, amelynek része. De bizonyára nem fognak serénykedni ennek a feladatnak a végrehajtásában a felsőoktatási intézmények se: hallgató-hiányos állapotban is minden eszközzel egyre csak menének a kutatás, a tudás bázisait, s egyre csak szaporítanak a közpénzfaló tanszékeket, ahelyett, hogy belátva megszűnésük elkerülhetetlenségét, kellő tempóban elhalnának. Az IT megalkotásával tehát a felsőoktatási euthanasia-program elindítása válik lehetővé. Igaz, kicsit fájdalmas lesz az a halál, amelyet az IT-ben határoz meg, igaz, ez a halál a beteg és hozzátartozóinak beleegyezése nélkül fog bekövetkezni – de azzal a vígasszal kecsgetően, hogy az IT-t alkotó gazdasági szakemberek tudni fogják, hogy hogyan kell hasznosítani az életképtelen intézmények még meglévő szellemi és főképp ingatlan vagyonát.

Magyar Bálint jövőképeben számos elem van, amelynek bekövetkezése elkerülhetetlennek tűnik, különösen akkor, ha azokkal a kormányzati eszközökkel, amellyel mérsékelni lehetne a negatív tendenciák érvényesülését a felsőoktatás területén is, a regnáló hatalom nem kíván élni. Egy biztos: az IT-vel csak fokozni lehet a bajt. Ezért mondtam a törvénytervezet szegedi vitájában: Miniszter Úr, kérjük, vonja vissza tervezetét, mondjon le az irányító testület antidemokratikus koncepciójáról és higgyen az önkormányzatiság erejében ott fenn, mint ahogy mi is hiszünk idelent. A felsőoktatás valós problémáira közzö- sen kell megkeresnünk a valós válaszokat.

Dr. Bernáth Árpád
egyetemi tanár, SZTE

A FOGYATÉKKAL ÉLŐ HALLGATÓK AZ SZTE-EN

A fogyatékkal élő hallgatók a Szegedi Tudományegyetemen címmel tartott előadást Szenes Márta a szegedi fogyatékosügyi fórumon. A Diákcentrum Universitas Alapítvány vezetője elmondta a fogyatékkal élő hallgatók felsőoktatási integrációjához elsősorban szemléletváltásra van szükség, mert számos kérdés nem szabályozható rendeletekkel. „A társadalmi felelősség felbresztése és kedvező attitűd kialakítása sokszor fontosabb, mint a jogi szabályozás” – mondta.

Az előadáson elhangzott: egy 2003. január 1-je óta hatályos oktatási

miniszteri rendelet szabályozza a fogyatékkal élő hallgatók jogait és írja elő a velük kapcsolatos munkát koordináló intézményi szakember és kari referensek kijelölését. Ennek megfelelően az SZTE megalkotta a diákok jogait rendező önálló szabályzatát és létrehozott egy önálló bizottságot, amely feladata többek között a tanulmányokkal és vizsgákkal kapcsolatos segítségnyújtás megszervezése és a rendelkezésre álló támogatások elosztása. Az összegyűjtött szabályozás

megszületése előtt nagyon különböző volt az egyes karokon folyó munka – közölte a szakember. A bizottság kiemelt feladata az érintett hallgató nyilvántartása az adatvédelmi szabályok betartásával. Hozzátette: a diákok regisztrációja önkéntes, azonban sokan ezt nem teszik meg, mert tartanak attól, hogy hátrányuk származik belőle.

A szegedi intézmény közel 30 ezer hallgatója közül 15 mozgássérült, 7 hallássérült, 9 látássérült és 12 súlyos

kommunikációs zavarral küzdő regisztráltatta magát – tudatta a szakember.

A fogyatékkal élő hallgatók tanulmányainak támogatására fejenként évi 100 ezer forint támogatást kap az intézmény. Ezt az összeget azonban nem lehet közvetlenül odaadni az érintett diákoknak. A támogatások 35 százalékából olyan nagy értékű segédeszközöket vásárolnak, melyekre a diákoknak szükségük van de, azok beszerzése egyénileg lehe-

tetlen lene. Az 30 százalékát természetbeni juttatások – jegyzettámogatás vagy taxiutalvány – formájában kapják meg az érintettek. A fennmaradó részt személyes segítők képzésére és a diákoknak nyújtott szolgáltatások fedezésére használják föl. A személyes segítők általában egyetemi hallgatók, akik tevékenységükkel hozzájárulnak a fogyatékkal élő napi életvitelének rugalmasabbá tételéhez. Munkájuk tehermentesíti a családtagokat és növeli a hallgatók autonómiáját.

F. J.

EGY BÍRÓ NEM LEHET SZUBJEKTÍV

Beszélgetés Maráz Vilmosnéval

„Ő az ország egyik legjobb bíróját” – súgta oda a Szegedi Ítéltábla sajtótitkára, miközben az intrejtő után kikísért a bíróság épületének útvesztőjéből. „S nem csak a szakmájában kiváló, de egyben nagyszerű ember is.”

Maráz Vilmosné, aki a Szegedi Ítéltábla kollégiumvezető bírájaként csaknem naponta hirdet ítéletet gyilkosok és rablók ügyében, s emellett pontosan húsz esztendeje tanít az Állam- és Jogtudományi Karon.

– Budapesti születésűként hogyan kötődik Szegedhez?

– A családom voltaképpen szegedi illetőségű, édesapám itt dolgozott büntetőbíróként, édesanyám pedig tanárnő volt, csupán az én születésemkor tartózkodtak átmenetileg Budapesten. Szüleim később elköltöztek, amikor édesapámat kinevezték a Nógrád Megyei Bíróságra, én azonban a balassagyarmati gimnázium elvégzése után visszajöttem ide a szegedi egyetemre. Visszahúzótt a szívem, mert abszolút víz- és napfénypárti vagyok, azt szoktam mondani, hogy „napelemmel működöm”.

Itt azután korán férjhez mentem, férjem elméleti fizikusnak tanult, s akkoriban tanársegéd volt a Természettudományi Karon. Azután állást is itt kaptam fogalmazóként, úgy hogy végleg itt maradtunk.

– A bírói pálya egyenesen következett édesapja foglalkozásából, vagy felmerült más lehetőség is?

– Nem, soha nem gondoltam egyéb hivatásra. Terveim csak anynyiban voltak mások, hogy kezdetben nem büntetőbíróként, hanem *Kemenes Béla* professzor hatására polgári bírónak készültem. Ő nemcsak nagyon nagy tudású oktató volt, hanem magával ragadó előadó is, s emiatt határoztam el, hogy ezzel a területtel foglalkozom majd a későbbiekben. Ez a vágyam akkor is nagyon erős volt még, amikor fogalmazóként a Szegedi Városi Bíróságra kerültem. A szakvizsga letétele után azonban először egy büntetőbírói hely üresedett meg, s nekem választanom kellett: vagy várok akár éveket is fogalmazói fizetéssel egy polgári bírói helyre, vagy megragadom a kínálókozó lehetőséget. Végül fiatalasszonyként a nagyobb fizetés mellett döntöttem, de még akkor is úgy gondoltam, ha üresedés lesz, váltani fogok.

– Végül ez mégsem így történt. Szerecsére, hiszen alig harmincévesen már kinevezték a Szegedi Városi Bíróság büntető ügyekkel foglalkozó elnökhelyettesévé, ami abban az időben óriási elismerésnek számított. Hogyan tudta egy fiatal nő kollégái s egyzersmind a vádlottak előtt kivívni a tiszteletet?

– Elődöm, akinek a helyére a bírói székbe kerültem, egy százkilencven centi magas, tekintélyes megjelenésű férfi volt. Én pedig negyvenöt kilósan, az akkori divat szerint miniszoknyában kezdtem hasonló jellegű ügyeket tárgyalni, s ez természetesen nem kis megütközést váltott ki. Még talár sem volt akkoriban, ami kicsit szigoríthatott volna a külsőmön. Ezért úgy gondoltam, én akkor tudok magamnak tekintélyt teremteni a tárgyalóteremben, ha nyugodt, kiegyensúlyozott, határozott a tárgyalásvezetésem, s egyben úgy felkészülök előre az ügyek tény-és joganyagából, hogy a tárgyalás során már nem érhet meglepetés. Ez azt jelenti, hogy egy bírónak észre kell venni, ha a vádlott éppen mást állít, mint ami a jegyzőkönyv 789. oldalának második bekezdésében szerepel. S egyúttal megfogadtam azt is, hogy soha nem fogok kiabálni a tárgyalóteremben, hiszen ha egy fiatal bíró nő kiabálni kezd, nemhogy tekintélyt nem szerez magának, de nevet-

séggé is válik. Azt hiszem, a fogadalmaimat sikerült megtartanom.

– Bizonyára ennek köszönhető, hogy pályája töretlenül ível felfelé, s a Csongrád Megyei Bíróság elnökhelyettesi pozíciója után ez évtől kezdve már kollégiumvezető a Szegedi Ítéltáblán. Hogyan tudta összeegyeztetni a családot a hivatással?

– Ebben egyrészt nagyon sokat segített a férjem, másrészt az első gyermekem születése után szerencsére találtunk egy kedves, nyugdíjas tanítónénit, aki pótnagymamaként vigyázott a gyerekre, így én hamar visszamehettem dolgozni. A lányom ma már felnőtt, onkológusként dolgozik a szegedi klinikán, s két gyönyörű kislány édesanyja. A nagyobbik két és fél éves, s olyan mozgékony, hogy az apja „szőke tornádónak” hívja, a kisebbik unokám pedig most fél esztendő.

– Mennyire tudta elválasztani egymástól az ottbont és a hivatást? Sikerkült a bíróságon bagyria a perekkel kapcsolatos aggodalmakat, a bírónői tekintélyt?

– A tekintélyt, vagy akár nevezhetjük hatalomnak is, maga a bírói hivatás adja, s ez a tárgyalóterem kivül megszűnik. Sosem éreztem kettősséget. Természetesen a bírói munka, akár az orvosé, olyan jellegű, hogy nem fejezheti be az ember a hivatalban, hanem sokszor haza kell vinnie az iratokat, otthon is dolgoznia kell rajtuk, vagy szakcikket kell hozzáolvasnia. Az ítélezést, legyen szó emberölésről vagy rablásról, elvégzen-

Nem gondolom, hogy nehéz helyzetben lennének a fiatalok.

MARÁZ VILMOSNÉ

Budapesten született, a gimnáziumot Balassagyarmaton végezte, majd a szegedi József Attila Tudományegyetemen szerzett jogi diplomát. 25 évesen bíróvá nevezték ki a Szegedi Járásbíróságra, majd röviddel ezután, 1975-ben a Szegedi Városi Bíróság büntetőügyekkel foglalkozó elnökhelyettesévé. 1984-ben kezdett tanítani az egyetemen, majd a Csongrád Megyei Bíróság elnökhelyettese volt, 2003-tól pedig a Szegedi Ítéltábla tanácsvezetője lett. 2004 június 1-jétől ugyanitt a büntető kollégium vezetője, s 2004. augusztus 20-áa a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjének tulajdonosa.

dő munkának kell tekinteni, másképp nem lehet csinálni ezt a mesterséget. Mindezt persze meg kell tanulni, huszonöt éves fejjel nem is tudtam, mire vállalkozom. Aztán beleszóltam, s ebben édesapám is sokat segített.

– Több ezer tárgyalást vezetett már, köztük például Parkas Helga el-

rablásának ügyét is. Melyik eset volt a legemlékezetesebb?

– Farkas Helga ügyével nagyon sokat foglalkozott akkor a média, bennem mégsem ez az eset maradt meg leginkább. Egyszer egy tizenhétéves fiút vádoltak az- zal, hogy különösen kegyetlen módon, egy bal-tával meggyilkolta apját. A tárgyalás rendkívül hosszú ideig elhúzódott, több ezer oldalnyi akta született, a fiú bűnösségét azonban mégsem sikerült egyértelműen bebizonyítani. Egy bíró csakis akkor ítélt el valakit, ha a bizonyítékok láncolata kerek egészet alkot, s teljességgel kizárható, hogy másvalaki követte el a bűncselekményt. Mivel ez ebben az ügyben nem így volt, végül is felmentettük a fiút.

– Hogyan lehet személyes indulat nélkül tárgyalni egy apa/anyagiilkos ügyét?

– Szíve szerint minél szubjektívebben viszonyulna egy bíró a vádlotthoz vagy a sértetthez, annál tárgyilagosabbnak kell lennie, annál jobban kell vigyáznia, hogy ne befolyásolja őt a szereplő személye. Ez egy belső meggyőződés, egyfajta kényszer, hogy bármi is történjék, egy bíró nem lehet szubjektív.

– És hogyan került ebbe az amúgy is zsúfolt képbe a tanítás?

– Az eredményes jogi képzésnek előfeltétele, hogy gyakorlati tapasztalatokat szerezzenek a hallgatók, hogy lássák a különböző jogszabályok gyakorlatban való értelmezését, alkalmazását. Ezért vannak be-gyakorló jogászokat a jogi oktatásba, s

így kerültem én is 1984-ben az egyetemre. Először meghívott büntetőjogi gyakorlatvezetőként, később már adjunktusi állásban tanítottam, s tanítok ma is, nemcsak Szegeden, de a kecskeméti jogi karon is. A diákjaimat arra bátorítom, hogy jöjjenek el megnézni a tárgyalásokat, s amikor itt vannak, a tárgyalás utáni szünetben megbeszéljük a hallottakat, s lehetőségük van kérdezni is az ügyvel kapcsolatban. Vannak visszajáró diákjaim, s vannak olyan tanítványok is, akiket már én csábítottam a bíróságra.

– A bírói pálya sokáig nagyon alacsony presztízzsel bírt. Ma már vonzóbbnak számít a diákok szemében?

– Valóban, a bírói hivatás sokáig nem volt túl népszerű, hiszen a bírónak számottevően nagyobb volt a munkaterhük és a felelősségük, mint a más jogi pályákon dolgozóknak, a fizetésük viszont sokkal kisebb. Az ítélezők bére sokáig olyan alacsony volt, hogy tulajdonképpen csak az ment el bírónak, aki máshol nem tudott elhelyezkedni. Ennek is köszönhető a bírói pálya elnöiesedése, hiszen a férfiak, akik családfenntartónak készültek, inkább a kényelmesebb és jobban fizető utakat választották, elszegődtek ügyvédnek, vagy a termelő szövetkezeteknél kerestek állást. Míg az én időmben sokkal több volt a férfi ezen a területen, mostanra megfordult az arány. Mindazonáltal a szakma vonzereje ma már semmivel sem kisebb, mint más jogi pályáké, s bár nem sikerül mindig a legtehetségesebb diákokat megnyernünk, a megüresedett helyekre mindig nagy a túljelentkezés, egy-egy fogalmazói állásra akár húsz jelentkező is akad.

– Ez bizonyára a jogász-túlképzésnek is köszönhető, hiszen ma már közel tíz helyen folyik az országban jogi oktatás. Ön szerint milyen a frissen végzetek esélye a munkaerőpiacon?

– Nem gondolom, hogy nehéz helyzetben lennének a fiatalok. A társadalmi és gazdasági változások miatt ugyanis egyre nagyobb az igény a jogászok alkalmazására, így biztosan el tudnak majd helyezkedni. Olyan városokban persze ez mindig nehezebb, ahol egyetem is működik.

– Kismagasló munkájának elismeréseként idén augusztus 20-án Mádl Ferenc átnyújtotta Önnek a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjét, amely az egyik legrangosabb kitüntetésnek számít az országban. Csaknem mindent elért, amit ezen a pályán lehet-séges. Mi az, amire vágyik még?

– Soha nem volt olyan célkitűzésem, hogy kitüntetést kapjak, nem is számítottam rá, így hát nagyon meglepett, de egyben meg is hatott, amikor megkaptam. Továbbra is arra töreksem, hogy az ítéltáblán minél több ügyet jól megoldjunk, s szakmai szempontból kifogástalan minőségű, színvonalas határozatokat hozunk. Ezen kívül fontos előttünk álló feladat még a jogalkalmazás egységesítése az ország különböző területein, hiszen az ítéltáblákat többek között pont ennek elősegítésére hozták létre. Az a cél, hogy a hasonló jellegű ügyekben hasonló legyen a jogértelmezés is. Magánéleti vonalon meg természetesen azt kívánom, hogy a családom, az unokáim legyenek egészségesek, okosak – és persze szépek is, hiszen a lányoknak az sem árt...

A tekintélyt, vagy akár nevezhetjük hatalomnak is, maga a bírói hivatás adja. Fotó: Segesvári Csaba

A VÁROS EGYETEME, AZ EGYETEM VÁROSA

November 11., a Szegedi Tudományegyetem napja

Túl sok amerikai magazint olvasva vagy filmet nézve az ember hajlamos azt gondolni, hogy nyilván az a normális, sőt, talán a logikus is, ha az egyetemek köré regionális tudásközpontok, ipari parkok épülnek, hogy a frissen végzett, vagy éppen még az egyetemen kutató agyak közül a legjobbakat minél hamarabb és minél kedvezőbb feltételekkel magukhoz ragadják a tudásra szomjazó ipari guruk. Hány riportot láthatunk arról, hogy a Szilícium-völgyben olyan fejlesztési központok vannak, ahol az iroda egyben az otthona is ott kutató mérnököknek, hogy a dollár-milliókat érő ötletek egy pillanatra se kerülhessenek a felségterületen kívülre?! És azt is tudjuk, hogy ezek a fiatalok valószínűleg az ott töltött öt-tíz év alatt meg is keresik azt a pénzt, amiből aztán hátralévő életükben kényelmesen dolgozhatnak akkor is, ha már nem akarnak a mainstream-be tartozni. Hát, egyetemünk, az nekünk is van, a világranglisták, szabadalmak, találmányok és egyebek szerint nem is olyan rossz, sőt, az itteni diplomásokat még mindig tart karokkal fogadják a világ kutatóintéze- teiben, mégsem tülekednek a rektori hivatal előtt a multik és üzletfelek, a legtöbb végzős mégis riadtan les körbe, hogy akkor most merre tovább, mert itt állás – az nincs.

Pedig Szeged igen különleges helyzetben van, mivel lassan alig van működő üzem a városban, így a szegediek nagy része próbál az egyetemből, illetve az egyetemistákból megélni. Tekintve, hogy intézményünkben közel harmincezer hallgató tanul, akik közül majdnem tizenhatszáz nappali tagozatos diák, valamint mellettük hat és fél ezer dolgozója van az intézménynek, tekintélyes „egyetemi” embertömeg lakik, eszik, utazik és vásárol Szegeden. Ezek közül a hallgatók közül körülbelül tízennyegyzren laknak albérletben. Így

Az SZTE vezetése is próbálja felvenni a lépést a menedzsment-központú irányítási szemlélettel.

a régió rossz gazdasági helyzete miatt Szegeden nagyon sok embernek az az egyik legfontosabb bevételi forrása, hogy albérletbe adja ki a lakását – szülők és kisgyermekes családok költöznek egy lakásba, hogy a másikat bérbe adhassák, vagy hogy legyen pénz a sajátjuk fenntartására. Ennek a kényszer-megoldásnak az eredménye az, hogy egyelőre nem fog épülni magántőkéből kollégium Szegeden, mert az eddigi ajánlatok alapján annak a bérleti díja 48 ezer forint plusz áfa lenne fejenként, mondta el Rácz Béla stratégiai rektorhelyettes, miközben 10-15 ezer forint plusz rezsit a tanév közepén több mint ezer üres albérleti férőhelyet kínál a város. Mivel kollégiumépítésre a közeljövőben állami támogatás nemigen

várható, így a hallgatók elhelyezését a városiak maguk oldották meg: nekem is jó – neked is jó alapon.

Annak, hogy miért nem özőnlenek Szegedre a tudásba befektetni akaró és tudó üzletemberek, a stratégiai rektorhelyettes szerint az az oka, hogy a tudásalapú társadalom még csak most van kialakulófázisban Magyarországon, bár a Dunántúlon már inkább elindultak ezek a folyamatok, sőt, ott már kereslet van a fejleszteni képes munkakerőre. „Mi magunk is azon dolgozunk, hogy a Nemzeti Fejlesztési Terv keretében kiírt pályázat segítségével egy kooperációs kutatóközpontot hozzunk létre, amivel együtt tudjanak működni az egyetemnek a gazdasággal közvetlen kapcsolatban álló

részei. Ennek az intézménynek az a célja, hogy segítsen az egyetemeknek, illetve a kutatóintézeteknek a tevékenységük során közvetlen ipari kapcsolatokat kiépíteni. 2001 óta az NKFP pályázatai közül az egyetem elég sokat megnyert, körülbelül 10 pályázatban mi vagyunk a koordinátorok, ennek ellenére regionális együttműködő partner alig akad.”

Mivel a rendszerváltás után az ipari kutatóintézeteket lényegében felszámolták, érdemi kutató-fejlesztő munka hazánkban csak az egyetemen folyik, viszont a kutatói állások száma ezeken a helyeken sem szaporodik. Ez azt jelenti, hogy nemcsak a kutató-fejlesztő tevékenység van veszélyben, hanem félfő, hogy az okta-

tók illetve a doktorandusz hallgatók is külföldre szivárognak, ha az egyetem nem lesz képes megfelelő feltételeket biztosítani számukra. Ahhoz, hogy egy regionális tudásközpont megnyerje és megtartsa a kutatókat és az üzleti vezetőket, olyan életminőséget, szociális hálózatot és fizikai infrastruktúrát kell tudni felmutatnia, aminek létrehozása nem egy egyetem feladatai közé tartozik. Szép lenne, ha a SZTE építene autópályát Szegedre vagy nyújtana lakáshitelt a pályakezdő kutatóknak, de mintha ezeket a feladatok a kormányzat hatáskörébe esnének. A stratégia rektorhelyettes azt is elmondta, hogy a fejlődés érdekében az egyetem számos próbálkozásban aktívan részt vállal, „olyan ipari partnereket próbálunk idecsábítani, akik az egyetem szakmai profiljához közel állnak, mint például az informatikai cégek (járt itt az IBM, egy szoftverfejlesztő cég idetelepítésének ügyében, sajnos, ez is sikertelen volt, csakúgy mint a tárgyalások a General Electric képviselőivel). Eddig egyedüli sikeres példa erre az együttműködésre a Siemens szoftverfejlesztési cége, és több kisebb szoftverfejlesztő és -gyártó cégek, akikkel az egyetem kooperációs szerződést kötött.” Az egyetem próbál az itt dolgozó szakemberekkel együtt valamilyen kitörési pontot találni a régió gazdasága számára, mert a kistérségben az egy főre jutó átlagjövedelem szép csendben csökkent az elmúlt néhány évben. Ennek a tevékenységnek az egyik része az, hogy az utóbbi esztendőben az SZTE vezetése is próbálja felvenni a lépést a menedzsment-központú irányítási szemlélettel, azonban az egyetemek státusa ebben a kérdésben törvényi keretek között tisztázatlan.

folytatás a 9. oldalon

Közép-Európa egyik legeredményesebb, és Magyarország legjobb egyeteme vagyunk, az ezt állító távol-keleti felmérésről mindenki hallott, és néhány eltévesztés kívül nem is kételkedik benne senki. Bár a vizsgálati módszerek jogosságát érték támadások, azt hiszem, mi nyugodtan hihetünk ezeknek az önbizalom-támogató számoknak.

Egyébként a szigorúan tudományos, és megnyugtatóan eltérő főlényt villogtató magyar felmérések eredményei miatt sem kell szégyenkezünk, hiszen a felvi.hu oldalon közölt népszerűségi mutatók a dobogó második fokára teszik az SZTE-t. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem szokásához híven igen nagy fölénnyel vezet, hiszen ide adta be a jelentkezési lapját az összes felvételizni szándékozó több mint egytizede. Itt található a legnépszerűbb magyarországi kar is: az ELTE-BTK-ra közel hatezer jelentkező volt idén. Az ELTE mellett azonban a Szegedi Tudományegyetem a második, és felkerült a dobogóra a Pécsi Tudományegyetem is. A PTE-re és az SZTE-re szinte ugyanannyi, tizenkétezer-tizenkétezer fő jelentkezett. A tudományegyetemek között a legnagyobb arányú növekedést viszont a hajdúsági egyetemi központ tudta felmutatni, hiszen a Debreceni Egyetem különböző karaira több mint másfélszerrel jelentkeztek többen az idén, mint 2003-ban.

Természetesen ezen számok ismeretében halványlila göze sem le-

het az embernek arról, hogy milyen érzés lehet, szegedi, pécsi, vagy mezőtúri hallgatónak lenni. De azért vannak a szociológusok, hogy ezt is megmérjék. Osztottak, szoroztak, és feltáru előtűnk egy kép, amit néhány évtizede még hangulatjelentésnek neveztek, ma pedig elégedettség vizsgálatnak hívnak. Az alábbi eredmények az összmagyarországi helyzetet hivatottak szemléltetni, és a felvi.hu oldalon bárki számára hozzáférhető.

Nehéz megragadni azokat a dimenziókat, amelyek mentén igazán jól leírhatjuk egy egyetem légkörét – vallják be a kutatók. Az előző években végzett vizsgálatok tapasztalatai alapján mi végül három szempontot választottunk ki. Az első azokat a szolgáltatásokat tartalmazza, amelyek bizonyos értelemben a hallgatók életvitelét, kapcsolódását segítik: ide tartozik az étkezés, valamint a sportolási és kulturális lehetőségek. A második azt igyekszik felmérni, mennyire „demokratikus”, illetve partneri a légkör, milyen a hallgatók és az oktatók, illetve a hallgatók és a HÖK illetve a TO közötti kommunikáció, mennyire működik megfelelően az intézményi demokrácia. A harmadik dimenzió maga a hangulat, ami uralja az adott egyetemet, az órákat, az órák közötti szüneteket, s általában az ott eltöltött időt.

HOGY VAGY? – 3,7.

A rekreációs lehetőségeket legtöbbször hármásra-háromnegyede értékelték a hallgatók. Ezen belül az étkezési lehetőségekkel a leginkább elégedetlenek, 3,1 a kapott értékek átlaga. A kulturális és sportlehetőségek 3,45-ös és 3,44-es átlagértékkel valamivel pozitívabb megítélés alá esnek, bár az utóbbiak nagyon igényfüggők, hiszen enni muszáj, de színházba, előadásokra járni, vagy hetente egy-két alkalommal megdolgoztatni az izmokat csupán ízlés dolga. Ezeknek a lehetőségeknek a biztosítása az utóbbi évtizedben tapasztalt rendkívül intenzív hallgatói létszámnövekedés miatt fejlesztéseket, beruházásokat igényelne, miközben sokszor a meglévő szolgáltatások fenntartása is gondokat jelent az intézménynek számára.

Az egyetemi demokráciát érintő kérdésekre kapott válaszok szintén elégedetlenséget tükröznek. A hallgatók tájékoztatásával, az intézményi demokráciával és a hallgatói önkormányzatok tevékenységével egyaránt csupán „közepes mértékben” elégedettek a diákok. A kutatók külön felhívják a figyelmet arra, hogy a generáció számára különösen lényeges volna az információáramlás, a tájékoztatás és a kisközösségeik ügyeibe való bevonódás biztosítása, tehát ha itt csupán közepes az átlag, az mindenképpen negatív fejlemény. A hallgatói önkormányzatok esetében

hasonlóképpen alakulnak a vélemények, mint az intézményi demokráciánál. A hallgatók tájékoztatása tanulmányi ügyekben a műszaki, az általános orvostudományi és a közgazdaságtudományi karokon történik leginkább a hallgatók megelégedésére, az első esetben nagyjából a válaszadó diákok 46, a másik két esetben körülbelül 40 százaléka adott négyest vagy ötöst, így valamivel hármast fölött van az átlaga az osztályzatoknak. A többi szakterületen azonban az átlagérték már nem éri el a hármast. Az oktató-hallgató viszony a bölcsészettudományi, a természettudományi és a műszaki karok hallgatói szerint a legjobb, az első kettő esetben a kérdezettek 65-67 százaléka, az utóbbi esetében 57 százaléka adott négyes vagy ötös minősítést (átlag: 3,6). A jogászok voltak viszont a legkevésbé megelégedve az oktatóikkal való kapcsolattal, erre a szempontokra 69 százalékuk adott legfeljebb hármast. Az általános légkör tekintetében a természettudományi, közgazdaságtudományi, és a műszaki karok, illetve az agráregyetemek között a különbség csak századokban mérhető, az átlag tehát nagyjából 3,9. A hallgatók 74-76 százaléka adott legalább négyest ezeken a szakterületeken. A különbség a listán „hátrébb” lévő szakterületek esetében is minimális, hiszen a bölcsész és az általános orvostudományi ka-

rok átlagértéke (3,8) is megközelíti az első helyezett karokét: itt a válaszadók 67 százaléka értékelt négyesre vagy ötösre általában az intézményi légkört. Egyedül a joghallgatók vannak valamelyest – ám nem sokkal – lemaradva a maguk 3,61-es átlagértékével, ahol is a 57 százalék adott legalább négyes osztályzatot.

Érdekes módon a karok között akkora különbségek lehetnek az általános viszonyokat érintő kérdésekben, hogy az eredményhirdetés nem egyetemet, hanem különböző karokat rangsorol. És láss csodát: az elégedettségi listát fej-fej mellett a Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karával az SZTE Gazdaságtudományi Kara vezet. Mivel más szegedi kar nem került be az első tíz közé, felmerül a kérdés, mit csinálnak jobban a Honvéd téri laktanya falai között, mint másutt?

A fenti felmérés mellett egy interneten közzétett, „Hogyan tetszik az egyetem/főiskola?” kérdésre válaszoló, korán sem reprezentatív szavazás eredményei is tanulsággal szolgálhatnak. Észert az ötfokú skálán, mely a „Csúcs”-tól a „Mit keresek én itt?”-ig terjed, a voksolók több mint egyharmada klikkelt a lehető legrosszabb ítéletre. Második helyen azok állnak, akik álmai valóra váltak a campus falai között, ők teszik ki a hallgatók negyedét, a diákok ötöde szerint pedig akár élvezni is tudnák ezeket az éveket, csak ne kéne olyan sokat tanulni.

ÜNNEPNAP

Az utóbbi néhány évben az ember már nem tud úgy felkelni reggel, hogy fogmosás közben a rádió ne figyelmeztetné arra, hogy ünnep van. Mert lassan nem lesz az évnek olyan napja, amikor ne emlékeznénk valamire vagy valakire – apára, anyára, gyerekre, dohányzásra, AIDS-re vagy a drogokra. Néha kicsit össze is kavarodunk tán, hogy most éppen örülni, emlékezni vagy figyelni kell-e, de azért még mindig vannak olyan ünnepnapok is, amik jelentéssel, fontossággal és közösségteremtő erővel is bírnak: nálunk az Egyetem Napja ez – vagy szeretne ezzé válni. 2001 óta emlékezünk minden november 11-én az intézmény arra, hogy 1872-ben elkezdődött az oktatás a Kolozsvári Egyetemen, és talán leginkább ennek eredményeként vagyunk mi is itt. Ez a nap nálunk olyan belső ünnep, amikor a rektor különböző kitüntetésekkel ismeri el az egyetem dolgozóinak munkáját, iskolateremtő, közéleti és szakmai-tudományos tevékenységét. Mint azt *Keczer Gabriella*, az egyetem szóvivője elmondta, ezekkel a díjakkal az intézmény hangsúlyozni kívánja, hogy

folytatás a 8. oldalról

Egyrészt elvárják az intézménytől, hogy úgy működjön, mint egy nagyvállalat, egy gazdálkodó szervezet, és mint egy költségvetési sóhivatal. Például minden tudásalapú gazdasággal foglalkozó elképzelés a technológiai transferről, és a spinoff cégek alapításáról beszél. Ez így szépen hangzik, de egy ilyen cég alapításához az egyetemnek nincs joga, mert egy felsőoktatási intézménynek kormányengedélyre van szüksége ahhoz, hogy egy cégbe, kft-be vagy kht-ba belépessen. Természetesen az rengeteg időbe telik, mire a kormány egyáltalán foglalkozni

„a múlt hagyományait megőrizni, azokat új értékekkel gazdagítani minden egyetemi polgár kötelessége.” Ennek jegyében ad át *Szabó Gábor* rektor november 11-én 14-kor az ünnepi tanácsülés keretei között Senator Honoris Causa címet *Smyntyna Valentin Andrejevics*-nek az Odesszai Mesnyikov Egyetem rektorának, aki kimagasló közéleti tevékenységével érdemelte ki ezt a megtiszteltetést. Egyetemünk oktatói közül *Csányi László*, *Molnár Imre* és *Nagy Lajos* nyugalmazott tanárok kapnak Professor Emeritus címet, ami annak a jutalma, hogy legalább tíz éven keresztül kiemelkedő iskolateremtő oktatói és kutatói munkát végeztek, tehát tankönyvet, szakkönyvet vagy egyetemi jegyzetet írtak, nemzetközileg is elismert publikációkkal öregbítették az egyetem hírnevét. Ezek után *Klebsberg Kunó*-díjat adományoz a rektor *Bernáth Árpád*, *Csanády Miklós* és *Hatvani László* egyetemi tanároknak, valamint ennek a díjnak emeritus fokozatát veheti át *Móczár László* egyetemi tanár és *Veres József* emeritus professzor, akik nagyban

kezd egy-egy ilyen üggyel, és akkor is kérdéses annak a kimenetele. Ugyanakkor egy frissen induló tudásalapú cégnek a gyorsaság életbevágóan fontos lenne. Mondjuk egy virágpor-allergia kezelésére gyártott készülék forgalmazásánál létkérdés, hogy még májusban piacra kerüljön, mert szeptemberben már nincs rá kereslet. Ha februárban sikeresek a kísérletek, akkor nincs idő kormányengedélyre várni, hanem meg kell jelenni a piacon, amint lehet, és akkor a cég értéke egy év alatt mondjuk az ötvenszeresére nő. Ennek a feltételeit meg kellene teremteni, de ehhez több, jelenleg érvény-

hozzájárultak ahhoz, hogy a Szegedi Tudományegyetem tudományos kvalitásait és kulturális értékeit messze földön megismerjék. Ezek mellett *Szabó Gábor* Pro Universitate-díjakat is átad azoknak, akik kiemelkedő eredményeket értek el az egyetemi oktatás, kutatás, egyetemvezetés és ezek fejlesztésének ügyében, így idén *Boda Márta* főiskolai tanár, *Lázár György*, *Martonyi János*, *Olajos Terézia* egyetemi tanárok, *Mader Béla* főigazgató és *Rácz Béla* stratégiai rektorhelyettes részesül ebben a kitüntetésben. A *Kanyó Zoltán* Irodalomelméleti Alapítvány Kuratóriuma adományoz díjat *Horváth Márta* egyetemi adjunktusnak, valamint a Bölcsészettudományi Kar Pro Faculte díját veheti át *Hedda Ragotzky*, a Siegeni Egyetem professzora.

Lehet, hogy belső ünnepnek tartjuk ezt a napot, de ezek a címek legalább ennyire szólnak a külvilágnak is: nézzétek, kik dolgoznak a Szegedi Tudományegyetemen, és miket értek el. Mi rájuk vagyunk büszkék.

ben lévő törvényt meg kell változtatni, valamint a technológia transzfer feltételeit is biztosítani kell az egyetem és a kutatóintézetek számára. Egy termék magyarországi szabadalmaztatása belekerül egymillió forintba, de ez csak azt jelenti, hogy ez az áru itthon védett, ám ez nem elég – legalább az EU-ra, az USA-ra és Japánra ki kellene terjeszteni a szabadalmaztatást. Erre általában nincs már pénze a kutatóknak. Szerencsére van erre is pályázati lehetőség, de jó néhány évnek el kell telnie ahhoz, hogy ezek a támogatási formák meghozzák a gyümölcsüket.

A TÉMA

ÖRÖKSÉG

Meg kéne ragadni a lényegét. Egy vagy két mondatban odabökní flegmán a nagy igazságokat, milyen is ez az egyetem, a szegedi. Nekem.

Szétszórt, ami az épületeket illeti, összerakott, ami a karokat. Arctalan, ha a tömegképzésben egymástól és a tudománytól is elidegenedő diákokat látom az utcán, és kivételesen egyéni, ha a város és az egyetem szimbiózisából kifejlődő kultúrpolitizba botlok.

Kampusz hiányában ugyanis a város implantátumként fogadta be a különböző egyetemi épületeket, a sokféle érdeklődéssel és hóborttal bíró egyetemistákat, oktatókat, és most már csak velük együtt működik. Az egyetemi polgárt pedig nem csak az albérletek, a fénymásoló-szalonok terén kell kiszolgáltatni, hanem az előbb említett hóbortjaiknak is enni kell adni. Karneválja van itt a különböző kulturális programoknak, magastól a földalattiig.

De beszélhetünk arról is, hogy ez az 1921-ben, a trianoni földosztás elől ide menekített egyetem milyen ívet is futott be azóta. Majd 30 ezer hallgató, 134 szak, meg fölnek a szakirányú – illetve kiegészítő képzések, 11 kar, 17 doktori iskola, 1713 oktató, 14 akadémikus, 114 akadémiai doktor. Kiténtések, elismerések doszt, ja, és a „kínai lista” 200-egyhányadik helye, legelső magyar egyetemenként. – Bővebben ott a könyvököm végén. –

Nagy igazságnak ennyi elég is lenne, de volna itt még valami.

Jó ideje készítjük interjúinkat Katedra rovatunkba, egyetemünk oktatóival, akik életükről, pályájukról beszélnek. Meglepő, de szinte mindegyikük önmaga bemutatásában legfontosabbnak tartotta egy elődjét, volt tanárát, kollégáját itt az egyetemen.

Sok név bukkant fel így a beszélgetésekben. Vannak, akik már emléktáblára véstettek, és olyanok is, akik talán már elfelejtődtek volna, ha nem őriz meg nevüket a nyomdafesték. Ők a példaképek, az etalonok, szellemiségük tovább öröklődik a diákokban, és azok diákjaiban. Így megy ez, isteni körforgásban. Egy-egy oktató pipafüstje még évtizedek múlva is a folyosókon kering, az arra járó meg mélyet lélegzik belőle.

Amikor még elsős magyar szakosként Szegedre érkeztem, szinte zavart, hogy ami eddig elérhetetlenül távoli és nagy volt számomra, annyira, hogy már a képzelet játéka tűnt, most itt valóság. Szembesülök a biztos létezésével. Azokon a lépcsőkön megyek fel a könyvtárba, amiket régen *József Attila* szedett kettesével kopott cipőjében, és tudom, melyik ablakból tekintett ki *Horger Antal*. Látom a házat, ami előtt *Radnóti Miklós* jobb válláról a balra lendítette a táskát, reggelente, mikor az egyetemre indult...

Voltak itt még sok százan, akik nekem, vagy másnak meghatározók, és akiket mind e falak neveltek. Akik kaptak itt valamit, és hozzá is tettek magukból valamit ahhoz a meghatározhatatlan fogalomhoz, hogy szegedi egyetem.

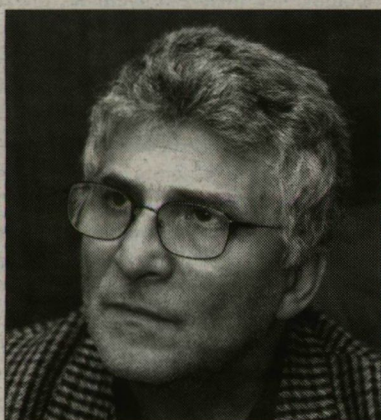
A nagy igazságom meg csak szerényen annyi, örülök, hogy a része lehetek ennek az egésznek.

Hauptmann Tamás

MILYENNEK LÁTJA AZ EGYETEM SZEREPÉT A RÉGIÓBAN?

Székhelyi József

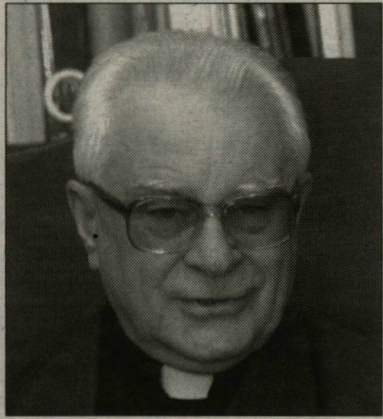
*A Szegedi Nemzeti Színház
direktora*

Gyakorlatilag ez az egyetem, ahol közel negyvenezres értelmiséget rotálnak évente, teszi Szegedet kulturális várossá. A város és a térség megtartó erejét és egyáltalán az értelmiség fejlődését illető hatását nem lehet másként elemezni, mint olyan nélkülözhetetlen, esszenciális szükségletet, amitől nem szabad megvonni egy fillért sem. Ha azonban a város nagy értékeit – mint *Szent-Györgyi Albert*, *József Attila* vagy *Jubász Gyula* is volt – valamilyen anyagi frusztráció vagy politikai görcsölés miatt nem tudja megtartani, akkor veszélybe kerül ez az értelmiségi fészék. Attól tartok, hogy az értelmiség kezelése sem tartalmát, sem lényegét tekintve nem sokat változott, de ha nem tanulunk meg ezen úrrá lenni, akkor egyszer csak azt vesszük észre, hogy kiürült az ország intellektuális kincstára.

Gyulay Endre,

Szeged-Csanádi megyéspüspök

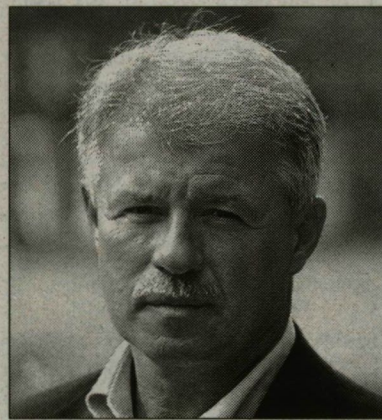

Több okból is nagyon lényeges az egyetem szerepe a régióban: először is olyan egyéniségek kerülnek ide, akik a tanítás mellett különböző egyéb előadásokkal, kutatásokkal, kísérletekkel előmozdítják az egész tudományos életet. Másrészt olyan ifjúsági közösség alakul ki Szegeden, akár csoportonként, akár nagyobb közösségekben, amelyek világnézetet formálnak, és később amerre járnak a fiatalok az ország területén, mindenfelé terjesztik nemcsak a tudásukat, hanem egy bizonyos gondolkodásmódot is. Ez valamiféle többletet ad, s ennek Szegeden igen jó nevelési formája van, ami elsősorban nem is az oktatókon múlik, hanem az ifjúság egymással való kapcsolatán. Harmadrészt, akik itt tanulnak, nagyon komoly lehetőséget kapnak a két könyvtár segítségével az elmélyülésre, hogy a saját szakmájukban tovább képezzék magukat, és

ez megint csak komoly hatással van a régió jövőjére is, hiszen a jó szakemberek jelenléte nagyban növeli a térség vonzerejét. A hallgatóknak lehetőségük van arra is – és ennek nagyon örülök –, hogy világnézetükben, vallásilag, hitükben is fejlődjenek. Ebben a nagyon paphiányos időkben is találtunk olyan fiatal lelkipásztort, aki szót tud érteni a hallgatókkal. Ez megint azt jelenti, hogy aki hazamegy, az a szülőfalujában ebből át tud adni valamit a többieknek, ami segít ebben az eléggé depressziós világban, hogy bensőséget, nyugalmat teremtsenek.

Gellért Ákos

üzletember

Az egyetem olyan hatalmas komplexum óriási költségvetéssel, hogy mára a város allappillére lett. Hogy ennek a városnak a kereskedelme működik, az nagy részben betudható annak, hogy itt van egy ek-

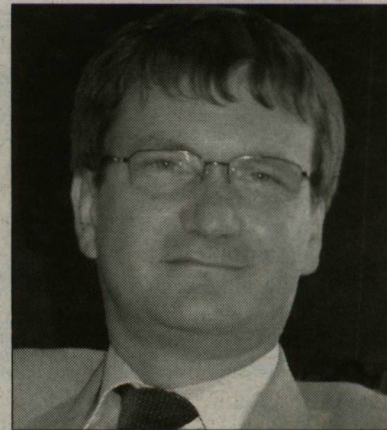
kora intézmény. De az egyetem struktúrája nem olyan, hogy ide ipart vonzzon: talán az élelmiszeripari karnak vannak olyan részei, amik vonzhatnának ide ipart, de tudjuk jól, hogy az elmúlt pár évben Szegeden az élelmiszeripar inkább romlott, mint fejlődött, tehát itt ez az iparág sem vesz fel meghatározó mértékben friss diplomásokat. Más ipari vagy esetleg műszaki képzés pedig nincs Szegeden, amire ipar települhetne ide.

A sport szerepét tekintve pedig nem az egyetem hibája, hanem egy jellegzetes magyar szemléleté, hogy Magyarországon még mindig nem honorálják azt, hogy a fiatalok intenzíven, aktívan mozognak. Ha az egyetem a felvételin valamilyen módon értékelné az élsportolói munkát, akkor lényegesen nőne a régió presztízse akár a nemzetközi sportéletben is.

Kozma József

Szeged alpolgármestere

Szeged és a dél-alföldi régió életében már több, mint nyolc évtizede meghatározó szerepet tölt be a Szegedi Tudományegyetem, melynek minden kara hozzájárul a város és a térség gazdasági potenciáljához, művészeti és kulturális sokszínűségéhez. A 21. században új kihívások elé kell néznie a felsőoktatási intézményeknek, úgy érzem, a Szegedi Tudományegyetem felkészült ezekre, és képes arra, hogy az új feladatokat megoldja, ezzel is a város fejlődésé-

nek a motorja legyen. Az önkormányzat, az egyetem és az akadémia összefogása megsokszorozza a város határokon is túlnyúló regionális hatását. A biopoliszban a legfejlettebb technológiák fejlesztéséhez járulhatunk hozzá. Az évek óta sikeresen működő Szeged Biztonságpolitikai Központ a mögötte álló szakmai, tudományos és diplomáciai háttérrel a régió stabilitását képes erősíteni. Az egyetem, mint a régió meghatározó intézménye fontos szerepet játszik az itt élő és az ide tanulni jövő fiatalok életében; vonzerőt és kisugárzást egyszerre jelent. A város és az egyetem vezetése közösen sokat tesz annak érdekében, hogy az egyetemi polgárok érezzék a megbecsülést, és Szeged jó hírét vigyék el szerte a világbán.

Írták: Pölös Zsófia, Csécsi László és Hauptmann Tamás.

Fotók: Segesvári Csaba, Nagy László, www.tiszaportal.hu.

Sólymosi Bálint ÉLETJÁRADÉK (Prózatételek)

A kút

I

Nem látsz sem szabad, sem zárt tereket, ahol föllelhető lennél. Ahol voltál és vagy, vagy leszel, az nem egy tér, nem egy idő. (Szabadsággyakorlat.)

I/a

Állandó mozgásban vagy; folytonosan helyet változtat az ember, ahelyett hogy egyszerre csak azt mondaná, nem mozdulok többé. Nem is mozdultál, a többiek mozogtak, látad, hallottad őket, hogy így meg úgy, hogy erre meg arra, szaladni kell és odaérni, aztán mindjárt lóhalálában vissza, mászni és megkeresni, ugrani valamiért fel és le, és megint futni, ki a világból, vagy egyszerűen nekironítani valakinek, hogy ne mondják, nem vagy képes a végső erőfeszítésre. „Na lássuk csak!” Mondtad, és azonnal azt képzelte, hogy akkor így a pusztát látással te is nekiindulsz, hogy te is mozgásban vagy. Kinyitod a szemed, és látod a falat melletted, mely hullámzni kezd a petróleumlámpa szelíd és ténfergő fényében, olyan mint a fahéjjal megszórt tejbegríz, csak (mert a fal törekéből, illetve marha- és lószarból van, és az apád miatt, aki akkor tájt a téves marha- és lóistállójában dolgozott) marha- és lószarzagú. A csecsemőnek az állati ürülék a bölcsője, a marha- és a lószarnak szaga ringatja álomba, arra ébred korahajnal. Gondolod. Így múlik el fél év; aztán felérsz, pályádat egy ostor nyelével ütöd, hogy „Gyereünk!”, mire apád fölkap a karjaiba, ez egy szentséges reggel, mondja, igen, ez az ő fia; fuss, fuss, fuss, ütöd az ostor nyelével pályádat, és kidől mellőled a fal, kidől apád, kidől alólad a ló – game over! Másfél éves vagy, elkezdődik a feladatok végeérhető sorra, járni kell; csakhogy neked nem úgy, hogy a padlószőnyegen kell eljutnod a fitness joghurthoz, hanem a sárba ledobott téglákra helyezve egymásután a bal és jobb lábadat kell anyád felé haladni, aki ott áll a kútnál. Azonnal olyan készenléti fokra kényszerít tehát az élet, amely egyébként a természeti katasztrófák eljövetelekor jellemző, és dublórért kiált. Már akkor nyilvánvalóvá lett számokra, az élet egy természeti katasztrófa, melyet a „krónikus mozgáshiány” szorongató képzete idéz elő; ezért is véled úgy aztán a mozgást illetően megmásíthatatlan, hogy innentől kezdve valaki más járassa majd el helyetted ezt az életet, (ugyanúgy ahogy) a halált. Négy és fél éves vagy, Istened, hogy mindent lenyálazzál és letapizál, mert így jól elkerítheted körbe a dolgokat, míg nincs szavad se egyik-

re, se másra. Felkerekedsz majd és ülsz és ülsz és ülsz egy udvarban, és megrajzolod a Nasca fensík elképesztő vonalait (de ez titok). Anyád cukrozott sárgarépa főzelékkel és cukrozott főtt tojással etet sulykolás-számba menően, azért talán, hogy úgy nézzél ki, mint az Armstrong; anyád (mintha az időtlen idők mérnöke lenne) ezúttal is jól mérte föl a helyzetet; annak ellenére, hogy napra nap egy új utazás energiakészletével ruház fel így (úgy néztél ki, mintha tested és fejed szkafanderben volna, tehát az „Apollo – 11” nagyléptű embere is lehetett volna), te nem indulsz neki, téged az egy ég adta világon nem vonz semmi, se távol, se közel, ahogy nem vonzott és úgy tűnik, nem is fog soha. Azon voltál, és ezt kérlelő tekintetteddel anyád értésére is adtad, hogy a tested ne feleljen meg a tömegvonzásnak. Óhajod végtelen érzékenységgel fogadja, és abban az egyébként is légüres térben számokra az egyedüli lehetséges létmódot biztosítja –, a lebegést. Azért időről időre rendes, kövér gyerekként gravitálsz a föld középpontja felé, egyfelől, hogy anyádnak se legyen könnyű, másfelől hálából, becsületből és hűségéből –, csak ne kelljen neked mozdulni többé. Kilenc és fél éves vagy, a benned felgyülemlt erőket nem bírod tovább féken tartani –, elszálsz.

XI

Anyám az égről a földre vett rá, apám a maximumról a minimumra bízottat a majdani foglalkozásomat illetően azzal, hogy varázsló legyek, mert hogy megvannak hozzá szépszámmal a fogaim!

XIII/a

Előszeregettel mondd, hogy nem csinálsz semmit. „Nem csinálolok semmit.” Válaszolod, ha kérdeznak, már csak a neveltetésed végett is, hiszen az első napoktól kezdve mind a két szülői szellem elsődleges szocializációs szabálya volt az a kitétel, hogy „Fiam, ne csinálj semmit!” Ebben az egyben értett talán egyet anyád és apád, bár két alapszabályuk különböző indítástól; egyrészt, hogy aki gazdag és sikeres, az nem csinál semmit, másrészt, hogy így semmi baj nem lehet. És most fekszel itt valahol a sötétben, nem csinálsz semmit tényleg, holott sem gazdag, sem sikeres nem vagy egyelőre, viszont baj van elég. Valahol itt fekszel a sötétben, egy olyan helyen, ahová megint a szükség vitt, és nem a sors vetett, legyen az jó vagy rossz, mindegy is, elmemunkád és emlékezőtehetséged kevés ahhoz, hogy efféle mérlegelni tudjál; a test elfáradt, akár a tudat, a működőkép-

ség határán botorkál –, kimerültél. A szükség maradt csak, hogy újabb és újabb helyeken lophasd a napot, írd, esetleg, hogy valamit átadhassál lányodnak a szerelemérzetből majd, ha ez az érzet előkerül a vitaminok és a fájdalomcsillapítók, vagy a különféle serkentőszerek, a különféle (a vértoluláson túl is drágált) élelmiszerek és az (agyonunt) újságok közül valamikor. Fekszel a sötétben, és ha csak egyet is mozdulsz, recsen, roppan az örömet vívó és örömet hozó szerkezet, melyet (még mindig) dumával, dühvel, cigarettával és alkohollal, álom nélkül próbálsz összetartani –, szükségszerűen.

III/

Írt apád egy levelet a baracskai börtönből, keltezése '62. szept. 23., anyukádnak és neked meg a nagymamádnak, hogy már hétszer megemlítette, a közeljövőben hetente kaphat levelet, ehhez képest az elmúlt hét hétben egyet sem olvashatott, azt mondja, „lehet, hogy tévedek, de tény, leveled meg nem kaptam...”, talán hogy ő már nem érdemel egy sort sem, mert nem lett érdekes személy, vagy nincs, amit végképp nem remél azért, hogy nincs tán valami bajtok...? Aztán mindjárt a májadról kérdez, „a gyerek kis májacsakája”, hogy reméli nem fáj, s hogy dolgozik a gyomorsav már derekast.

V/

Nem vagyok egy eset a toxikáció szempontjából, mert én vagyok maga a toxin; egyébként ugyanaz' erő jellemző, mely a mérgezetten személytelen formai sajátosságát adja, a sátni derű, aminek alapja az a mérhetetlen unalom, írod, mi az egészen fiatal rajzolókra jellemző akttanulmány készítése közben.

V/a

„Mint hajnali vizek, hús, üres aggyal ébredünk.”

II/3/e

Életem egyik legsodálatosabb reggelére ébredtem nagyapámék házában; és bár fogalmam sem volt még arról, hol is fekszem, az nyomban világossá lett, hogy az önmagam vesztes lidérces vágya és rémülete távozott lelkemből. Viszont helyét elfoglalta egy addig ismeretlen érzés, mintha anyám fáradt és gögös reflexiója volna –, tönkrementünk. Mindent összevetve kellemesebb volt, mint a korábbiakban és a későbbiekben is minduntalan elem álló feladattal való szembenézés –, a kiút

megtalálása az önanonosságkeresés ingoványos terepéről. Ennek az érzésnek a határozottságában, a kijelentő módjában volt valami utolérhetően férfias, amit meg kellett előzőlni a felelősség méltósága, és a kockázatás delejes játéka, hogy végre ugyanúgy nyerhetek, mint ahogy veszíthetek, bár egyelőre csak ez utóbbi élményben szerencséltem. Anyám is kockáztatott az éjszaka a tatáékhoz vezető úton. Ugyanabban az utcában volt apám anyjának a háza, az iskola, és nagyapámék háza; ahol ez utóbbi állt, a falnak azt a végét „ludasnak” hívták. A nemrégiben felszerelt közvilágítás az utat még félelmetesebbé tette, ha lehet; traktorok és munkagépek kerekei vágta méteres kátyúk, salakhalomok és lószarkupacok csillantak meg, illetve sötétlettek, és a szélein pedig trágalyé folydogált, az éjszakai lámpafényben úgy lehetett látni, a beteg égnek zöld és bíborszín nyála. Ezen az útvonalon egy perc volt az iskola attól a háztól, ahol éjszakai laktunk, amíg a „ludas” felől négy perc kellett, hogy beérjek nyolc órára az osztályterembe, a tanárok égő szemű, őrzőgő elnézése közepette. Nem mentem aznap reggel iskolába. Ezzel a rizikóval anyám tisztában volt, tudtam, méghozzá úgy, hogy az intézményes rendszerek létformáló erejébe vetett bizalom sem változik, míg a saját maga győzelmének hite a világgal szemben sírnivalóvá lehet. Mindegy, végtagsaim mozdíthatatlanságából eléggé könnyen rájöttem, hogy a tükrös paplanhuzat tükrén át az agyemű belsejébe jutottam, és mintegy köpenyként magamra tekertem, majd a padlóra vethettem magam ájulásszerű álmomban. Nahát így alulnézetből volt csak igazán érdekes a világ, amely elem tárult. Mindjárt nem is a látvány, hanem hogy nem fogtam szagot apám után; nem éreztem a Kossuth szagát, nem éreztem a gumicsizma bűdösét, a rohadást közvetlen előidéző „moisinger-féle” italok bűzét, és lágy, mégis férfias stichjét bársonykabátjának, bársonydrágijának. Ehelyett a padlófixnek, meg többféle, különös női szépségápolószerek az illatát szívhattam be. Miután némi sajnálattal konstatáltam, hogy nem a mi bútoraink vannak a szobában, és hogy azok mégis csak személy szerint engem vesznek körbe, elhatároztam, hogy nem kelek fel, el kell sülyedjek abban furcsa, okkersárga időben, amely nem volt más, mint annak a térnek a vonzása. Minél inkább élesebb és barátságosabb lett a hang, hogy „Indulni kell, nagyfejű, az iskolába!”, annál mélyebbre jutottam, majd sátorot vertem ott a paplanhuzatban, a finom észlelések világában. A fejemet elődugtam, először egy alacsony könyves vitrint láttam, tetején likőrös üveggel (talán Club '69), és benne szivacsvirágok, fehérek és rózsaszínűek; drótszálak tartották őket, és mint liz-

tes arcú harlekinnek, mereven bámultak rám. Szörnyű volt, mondanám, de inkább hihetetlen; mint ha e tekintetek emelnének ki a sötét lyukból, fölálltam és lábamat a nagyapapa félcipőjébe csúsztattam. Akkor vettem csak észre, hogy a szobában mindenféle szivacsvirágokat helyeztek el. Kivettem egyet valahonnét, és hajlítgatni kezdtem a hosszú, drótból készült szárát. A drótszál a gyengém volt akkoriban; mind egy volt, hogy vágni, hajlítgatni, vagy csévélni lehet, hogy acél, réz, vagy alumínium, imádtam vele játszani. Nyilvánvaló volt, hogy e közönyös világban, e siralomvölgyben a dróthoz kötődöm leginkább, Old Shatterhand és a fülbemászók után. Előtt. Mellett. Mi volna, ha most kislánnyá változnék? Kérdeztem magamban, tata ladiknyi cipőjében, sötétké klott gatyában ácsingózva, kezemben szivacsvirágot tartva, és csak bámulva merőn anyám legkisebbik hűgát. A húst. A rengeteg húst. A szép húst. Claudia Cardenálét. Mert akkor rájöhetnék a szépség titkára. Gondoltam. Most. Azonnal. Mert akkor meg is tudnánk beszélni. Anyám a legszebb nő, ez a napnál világosabb volt, de ő Ingrid Bergman, vagy Greta Garbo. (Csak most tűnik föl, hogy nem is annyira jól hangzó nevek, mint az Ilona!) Szépsége szikrázó, messi elegancia, éteri nonchalance, alakuló köd, valóságos magárahagyottság, ártatlanság, a nő in floribus. Viszont a húga –, pont jó. Megelevenedett, kiszínezett, szagos fotográfia, mintha épp most lépett volna elő a tükrölap szélére csúsztatott, aggatott képek egyikéről; ott áll a tükrök előtt (én még ilyen bugyit nem is láttam!) és vékony ujjai-val, melyeken halvány pirosra lakkozta körmeit, lassan igazgatva húzza föl rózsaszínű harisnyját. Már majdnem sok lesz a rózsaszínűből, mikor végre szelíd megkönyebbüléssel föllélegezhetek, a sötét ágyékhöz, majd a hashoz ér, hol szörpihék vannak csak és bőr, olyan gyönyörűsége színű, mint az akácmez. Köldökének metszése gyémánt, titkos légyott. Szavak nélküli hangok keltek életre szívemben; a Téli palota ostroma, az Aurora cirkáló, Hogy Júliára találék..., Kudlik, Marx, géprombolás..., Rolling Stones. Az elnyomottak hangja. A népemnek hangja. És csak néztem őt, „halálos küldetésem” bánatos fényével szememben. Miért vagyok szép? Talán mert ő is az? Már a felmerülő ötletet is megaláznak találtam, úgy tűnt, fogalmam sincs arról, hogy miről beszélek. Annyit kellene mondjon csak: „Gyere!” Azt is mondhatná talán, hogy „Szeretlek”, de az nem volna őszinte. Álltam tovább ott hülyén, életheletőségeimtől megfosztva, az otthonomból kiűzve, megnyomorítva, kegyetlenség és igazságtalanság áldozataként –, de élve, és reménykedve. (Mint majd annyiszor máskor, ha szép nőt látok.)

NEM ÉN VAGYOK AZ ÖRDÖG, CSAK A MAGYAR HANGJA Quimby a JATE Klubban

Több mint egy éve pihentek, nem adtak koncertet. A Quimby Szegedre jött, s a JATE klub kicsinek bizonyult. Szauna, szardíniás doboz, vagy katlan. Találhatnék még hasonlatokat. Ehhez képest a leltár: széttagozott vadiúj KangaRoos cipőmet, leteptétek adidas mackófelsőmet. Valaki eltörte ballábam hüvelykujját. De a

buli, szuper volt, nem szeretnék megint ennyit várni a következőre, *unom a pincért a sarki bárban...*

Ja és állítólag az országos koncertturné közben és után már készül az új lemez is.

QUIMBY

Szeged, JATE klub
„Kétszer annyi” néző

BÁLINT ÉS SZEGED

Húsz éve már annak, hogy Sólymosi Bálint nap mint nap megjelent Szent Mihály utcai szuterénlakásunkban. Nagyobbik lányom akkor volt újszülött, én hírlapkészítő voltam a postán, Bálint pedig éjjeliőr a hangszergyárban. Bálint délelőttönként jött, bekopogott az üvegajtón. Babakocsiba fektettük Annamáriát, porázra kötöttük Bálint Dezső nevű kutyáját, elmentünk a Móra parkba, esetleg Újszegedre a ligetbe. Akkor azt hittem, hogy eljön az idő, amikor írásból fogok élni. Kettőnk között az a kicsiny különbség volt, hogy

Bálint nem hitte, hanem tudta magáról, írni lesz. Az elmúlt húsz évben sok minden történt, ugye nem kell mondanom, melyikünknek jelentek meg kötetei. Az anyagi gyarapodás, a viszonylag gondtalan élet jótékony butaságából kiemelkedve sokszor bántott az a nélkülözés, ami a nálam sokkal elhivatottabb barátomnak jutott. De azért irigyeltem is néha, hogy mai napig is azt teszi, amit annak idején a dohos Szent Mihály utcai lakásban kijelölt magának. A próza tételek, amit én valamilyen belső elhallás miatt próza „szövegeknek” hívok,

2003 szeptemberében jelentek meg első alkalommal lapunkban, s a mostani már a harmadik folytatás. A jó hír, hogy a „szövegek” összeálltak, anyag lett belőlük. Esély van rá, hogy a kötetnyi tételből könyv készül. Az külön büszkeséggel tölt el, hogy egy készülő könyvből többször közölhetünk, és a tételek – „szövegek” egy része pedig szegedi kötődésű. Mindent értek, mindent látok, de az azért hihetetlen, hogyan szállhatott el ilyen gyorsan húsz esztendő.

Petró János

A FILMEZÉS AZ EMBERI TEREMTÉS LEHETŐSÉGE

Szegeden mutatták be Hajdú Szabolcs Tamara című filmjét

Az Őszi Kulturális Fesztivál keretein belül október 18-án, a Belvárosi moziban mutatták be Hajdú Szabolcs Tamara című filmjét. Az ezt követő közönségtalálkozóan megjelent a rendező és a film férfi főszereplője, Szabó Domokos is, velük Ságby Miklós, a bölcsészkar filmelmélet és filmtörténet szakának tanára beszélgetett.

A film a 35. Magyar Filmszemlén a diákzsúri nagyjátékfilm kategóriájának fődíját nyerte el.

Hajdú Szabolcs már az első mondataival megnyerte magának a közönséget, mert egyszerű, közvetlen és emberi válaszokat adott. A körülbelül másfél órás beszélgetés alatt a nézők számára világossá válhatott, miért is tartja a kritika őt a fiatal rendezőgeneráció egyik leghetesebb alakjának. Az a fajta látásmód, amely a Tamara sajátossága, egyéni, újszerű és nem kapcsolódik egyetlen „dívatáramlathoz” sem.

Mint a rendező elmondta: „a filmezés az emberi teremtés lehetősége”. Mi az, ami hat? Az ember. Az előadás alatt irodalmi példákra hivatkozott. Shakespeare, Csehov, Dosztojevszkij: időtállóak. (Talán nem véletlen, hogy a film egyik alapgondolata is Dosztojevszkijhez kötődik: „Az ember azért boldogtalan, mert nem tudja, hogy boldog”). Az európai dekadens művészet azért idegesítő, mert nincs köze az emberhez, elvesz belőle, nemcsak a váznon, hanem a nézőtérben is. Ebből következik az az egyedi hitvallás, miszerint a filmnek egy óriási lehetősége, hogy megadhatja azt az érzést: jó embernek lenni. Egy olyan filmes társadalomban, ahol a rendezői szándék a legtöbb esetben a sokkolás (drog, erőszak...), egy ilyen kijelentés különleges tartalommal bír.

Valahol, egy különleges világban, színesre festett, halandza nyelven beszélő állatok között (akik mellesleg elnézően, kellő rálátással kommentálják a történéseket) próbálja vagy nem próbálja négy ember tiszteletben tartania a többi személyes autonómiáját és érzelmeit. Mikor játszódnak? Két éve. Most. Öt év múlva. Számít ez? Nem, hiszen itt a képi megoldások alapvető lényegéhez tartozik az, hogy a történet tíz év múlva is ugyanazt fogja jelenteni, mint most.

Hajdú Szabolcsot a film időbeli állandósága foglalkoztatja. Mi az, ami a filmet öregíti? Véleménye szerint a téma és a formai-tematikai

kidolgozás. Ezt a problémát a Tamara esetében a rendező tökéletesen megoldotta. Ha valaki azt gondolja, hogy egy ilyen „időtálló” alkotást egy bonyolult alkotói folyamat előz meg, az nagyon téved. Mi az alkotói szándék, ha nem más, mint amikor egy kisgyerek elé letesznek egy papírlapot, pár színes ceruzát és azt mondják neki: foglald el magad. Ekkor kezdődik. Az ember egyszerűen elkezd alkotni, és ha valaki ebbe a kreatív állapotba kerül, akkor nem gondolkodik azon, hogy kinek és miért készül. Van valami, ami elkezd dolgozni. A film elején még homályos ötlet, amely sok apróságban konkretizálódik: a színészek játékában, a díszletben, a vágóasztal mellett és egyszer csak létrejön valami, és nem tudjuk kicsoda-micsoda, ez benne a különleges. Már a beszélgetés elején leszögezi, hogy felesleges az olyan standardkérdések, mint: Mit akartál ezzel a filmmel mondani? – „Ne a rendezőt kérdezd, hanem a producet, majd ő elmondja a szokásos szöveget. Arról pedig, hogy kinek szántad ezt az alkotást, jobb, ha a forgalmazónál érdeklődsz, mert én el tudom mondani, hogy a fogorvosoknak, cipészeknek, a szereplőknek, mindegy, mert tulajdonképpen bárkinek bejöhét.”

Ez talált. A film a 35. Magyar Filmszemlén a diákzsúri nagyjátékfilm kategóriájának fődíját, és a szemle játékfilmes zsűrijének különdíját nyerte el a különleges, egyedi audiovizuális világának megalkotásáért. Ezek az eredmények egy kiváló csapat nélkül aligha születhettek volna meg. *Esztán Mónika* látványtervező, *Szaladják István* operatőr nélkül és természetesen az előző filmekben már jól bevált társulat: *Török-Illyés Orsolya*, *Kovács Ági*, *Szabó Domokos* és *Nyitrai Illés* nélkül. A színészi játék lényege Szabó Domokos szerint:

„Tudatosság! Nagy ellenség. Az embert akadályozza a szabad munkában és a gondolatáramlásban.”

A szereplők alakítása nem mindennapi. Egész testükkel játszanak, olyan hangulat- és ritmusváltásokat hajtanak végre, amelyek vagy tökéletesen harmonizálnak a látványvilággal, vagy éppen ellenkezőleg, megbontják a kép egységét, groteszk hangulatot kölcsönözve ezzel a filmnek.

Hajdú a saját problémáját próbálja meg feldolgozni és a közönség számára megfelelő módon találni.

Hogy mennyire fontos számára a csapatmunka, azt a következő hundertwasser-i idézettel bizonyította:

„Ha valaki egyedül álmodik, az csak egy álom. Ha sokan álmodnak együtt, az egy új valóság kezdete.”

Mint elmondta, ő csupán elindítja a folyamatot, és egy adott pillanattól kezdve csak az a dolga, hogy következetesen igent vagy nemet mondjon. Ezekből áll össze minden alkotás.

Filmjei esetében ez a módszer működik. A Tamara az utóbbi évek egyik legkedvesebb és legszabadabb alkotása. Tünelmes történet a szerelem különbözőségéről, annak variációiról és az emberi kapcsolatokról. Egyszóval látni kell!

A kritika már csak arra kíváncsi, hogy a szerelem ábrázolása után/mellett mihez kezdene egy „komolyabb” témával. Következő filmjében, a Fehér tenyérben, egy olyan problémát próbál feldolgozni, amihez „óvatosan és igazul kell hozzányúlani”.

Tulajdonképpen az öccse élettörténetét és a sportkarrierjét dolgozza fel. Ez a közeg lehetőséget ad arra, hogy ábrázolja azt, milyen nevelési tradíciók működnek a versenysporton belül, és ezekkel hogyan értek el eredményeket a 70-es években. Ezen kívül helyet kapnak a család, az iskola és a pubertáskor problémái is. Magának a rendezőnek is csupán homályos elképzelései vannak arról, hogy mi is lesz ennek a vége.

N. T.

ÁLMODOZÓK

Bernardo Bertolucci olasz filmrendező visszatért a francia fővárosba, itt forgatta ugyanis annak idején Az utolsó tangó Párizsban című botrányfilmjét. Új mozija, az Álmodozók az 1968-as franciaországi diáklázadást mutatja be három fiatal szemszögéből. Az egyikük, Matthew (*Michael Pitt*) kaliforniai diák, aki egy éve tartózkodik a városban. Itt szívja magába az öreg kontinens lüktetését, de főként a filmek varázsát. A Cinemateque Francaise bezárásakor ismerkedik meg egy hozzá hasonlóan filmőrült ikerpárral, Theoval (*Louis Garrel*) és Isabelle-lal (*Eva Green*). Hamar összebarátkozik velük, és beköltözik hozzájuk egy hónapra, mivel az ikrek szülei vidékre utaznak. Ezt az időt úgy töltik el a négy fal között, mintha nem létezne számukra a külvilág, egészen a film végéig, amikor már a lakásba is betör a forradalom. Bertolucci úgy tárja elénk hármójuk kapcsolatán keresztül a 1968-as eseményeket, hogy a történésekről szinte semmit nem tudunk meg, éppen csak annyit, ami ahhoz szükséges, hogy a film működjön. Akkor mit kapunk helyette? Egy háromszereplős kamaradarabot, amelyen keresztül megismerhetjük a kor szellemiségét. Feltáru előttünk a '60-as évek fiataljainak életérzése. A filmek, a rockzene, a szerelem, az erotika és a lázadó eszmék egyaránt terítékre kerülnek, hogy később – a mozitermet elhagyva – még sokáig fogva tartsa gondolatainkat a film. A diákmozgalom hátterére világít rá – mindazon értékekre, amelyekről úgy vélték, hogy érdemes értük harcolni.

Érdekes dolog, bár a mozi őskorát kevésbé ismerőknek zavaró lehet, az Álmodozókban található rengeteg filmes utalás. Bertolucci úgy idéz meg filmtörténeti alpműveket, hogy megmutatja egyúttal az eredet is, annak képkockáit bevágva saját filmjébe. Gyakran átjátszik egymásba a megidézett mű és a megidézés, ami legtöbbször kulcsjeleneteken fordul elő.

Talán egy kicsit sokat markol a film, ezért van egy-egy téma, amit csak felületesen érint, de a figyelmes néző számára így is sok mindent rejt. Jó példái ennek azok a dialógusok, melyekben összecsapnak egymással a karakterek értékrendjei, vagy a kor nagy eszméi és nézetei. A film egyik párbeszédében Theo Mao kulturális forradalmáról úgy vélekedik, mint valamiféle jó dologról, mivel a népvészér elérte, hogy millióan vonuljanak könyvekkel a kezükben. Matthew erre azt válaszolja, hogy ez így van, de az a sok könyv mind ugyanaz az egy. A filmipar is hasonló tendenciát mutat (csak ebben az esetben Hollywood mutatja az irányt), ezért meg kell becsülni a különleges filmeket. Az Álmodozók különleges film.

ÚJRA GALAKTIKA

A Galaktika nyolc év kihagyás után visszatért! Október végén a 176. szám megjelenésével újjáéledt a legenda.

A Galaktika első száma még 1972-ben jelent meg a könyvesboltok polcain. *Göncz Árpád* négy novellafordítással vette ki a részét ebből az úttörő kezdeményezésből. Az antológia irodalmi igényességgel összeválogatott science-fiction novellákat közölt eleinte kéthavi, majd havi rendszerességgel. A lapban főként külföldi szerzők művei jelentek meg, de a magyar sci-fi íróknak is publikálási lehetőséget biztosított. *Isaac Asimov*, *Stanislaw Lem*, *Arthur C. Clarke*, *Ray Bradbury*, *Robert Sheckley*, *Julij Kagarlickij* – elég néhány nagy nevet említeni az első számokban megjelent novellák alkotói közül, hogy megértsük az antológia jelentőségét. A Galaktika több mint húsz éves fennállása alatt rengeteg írás itt volt először olvasható magyar fordításban. Fő sodrá a tudományos-fantasztikum az, de megjelentek benne olyan szerzők művei is, mint például *Nagy László*, *Weöres Sándor*, *Örkény István*, *John Steinbeck* vagy *Victor Hugo*, amennyiben írásuk valamilyen módon az ismeretlen kutatta.

1972-től 1995-ig 175 számot ért meg a lap. Népszerűségének csúcán egyes számaiból 120 ezer példány is gazdára talált. Az első hatvan számot tartják a Galaktika aranykorának, majd 1985-ben nagy átalakuláson ment keresztül. Az antológiát egy magazin változata fel: kis méretből nagyra váltott, és ettől kezdve havonta jelent meg. Megpróbált megfelelni egy új kor elvárásainak. A rendszer-váltás és a gazdasági problémák azonban a Galaktikát sem kímélték.

1993-ban visszatért a régi alakhoz és az antológia formához. 1995 áprilisában a 175. számmal fejezte be sok elismerést hozó, hosszú pályafutását. Lezárt egy korszak. Voltak kísérletek, hogy betöltsék a Galaktika megszűnése után keletkezett űrt, ám egyik próbálkozó sem járt tartós sikerrel.

2004. október végétől azonban ismét megjelenik a Galaktika (hivatalosan ez a novemberi szám). A 100 oldalon újraéledt folyóirat külsejében a régi antológiát idézi, de a belbecs sokat változott. A színes, fényes, csillogó lapok furcsának tűnhetnek a puritán belsőhöz szokott régi olvasóknak, ám a minőségi javulás azt jelzi, hogy a Galaktika mögött álló gárda – *Burger István* főszerkesztő vezetésével – komolyan veszi a dolgát. A magazint ebben a formában havonta kereshetik az érdeklődők az újságárusoknál.

A szerkesztők célja az, hogy bemutassanak nálunk még ismeretlen külföldi sci-fi írókat, hogy teret adjanak régi szerzők eddig még nem ismert munkáinak, és hogy ezek mellett lehetőséget biztosítsanak az új tehetségek kibontakozásának is.

A megújult Galaktika *Göncz Árpád* köszöntőjével kezdődik. A volt köztársasági elnök azt reméli, hogy az újjáéledő magazin sok fiatal csábít majd az olvasásra, abban pedig biztos, hogy a régi Galaktika-rajongók ugyanúgy szeretni fogják a lapot, mint korábban. A múltidézés jegyében két általa fordított, az első számban megjelent novella is újra bemutatásra kerül – *Sheckley* írása ezúttal már cenzúrázatlanul.

A tartalomra nem lehet panasz, többek között *Asimov* és *Clarke* két-két írását is publikálja a magazin. Az újságban található tudományos és filmrovat, sőt – az új idők szavára hallgatva – hardverrel és számítógépes játékokkal foglalkozó rovatok is. Az antológia rész illusztrációi – csakúgy, mint régen – nem kötődnek szorosan a novellákhoz, a 176-os számot *Zieben Lin* 3D-grafikus ábrázolásai díszítik.

Az új Galaktika összességében egy, a hagyományokhoz hű, mégis modernségre törekvő magazin. A szerkesztőknek sikerült megtalálniuk az örökségnek való megfelelni vágyás és az újító szándék közti arany középút.

Dunai Tamás

BAKA ISTVÁN VERS-, ÉNEKELT VERS- ÉS PRÓZAMONDÓ VERSENY

A Baka István Alapítvány és a Bartók Béla Művelődési Központ
ismét jelentkezőket vár az

„ÉN ITT VAGYOK”

című hagyományos novemberi versmondó találkozója.

Nevezhetnek a Dél-Alföldi Régióban élő középiskolások és felnőttek (ebbe a kategóriába tartoznak az egyetemisták és főiskolások is), az alábbi címen:

Baka István Alapítvány,
6723 Szeged, Molnár u. u. 4.
Telefonos kapcsolat: 06-30/857-2218; 06-20/592-6022.
E-mail: baka-alapitvany@axelero.hu

Szívesen látunk más régiókból és a határon túlról is versenyzőket, de útiköltséget fizetni nem tudunk.

Készülni négy verssel, megzenésített verssel vagy prózával lehet az alábbiak szerint:

- Baka István egy műve és egy fordítása,
- egy 1945 után írott kortárs magyar irodalmi alkotás,
- egy mű az egyetemes magyar irodalomból.

A jelentkezés további feltételei:

- max. 5 perces műsoridő (művenként),
- saját névre megcímezett, felbélyegzett válaszborték (e-mail kapcsolattartás esetén nem szükséges).

Nevezési határidő: 2004. november 10.

A verseny időpontja: 2004. november 27. 10 h.

Baka István művei és műfordításai [C. M. Bellman kottával jelent meg!] a megjelent köteteken kívül az alábbi internet címen is elérhetők:

<http://www.baka.szeged.hu/>
<http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/exib/baka/>

NYITÁSRA KÉSZEN A PINCESZÍNHÁZ

Kodolányi Zárt tárgyalás című darabjával indítja meg az évadot a Pincészház, kicsit még dohosan, kicsit szedett-vedetten, de működésre készen. A júliusi esőzések beázott Pincészház jövője október elején még igencsak kétségesnek tűnt, hiszen a víz tönkretette a hangfalakat, a lámpákat, a fény- és a hangpultot, a színpadot, a nézőtér egy része és a székek használhatatlanná váltak, a vakolat és a festés levált a falakról, a zárlatos elektromos rendszer kiégett, a kávézó és a váróterem bútorzata szétázott, a szivattyú és a páraelszívó zárlatos lett. A szeptemberben a Szegedi Nemzeti Színházban tartott jótékonyági estből származó egymillió forintos bevételnek, a színházi szakszervezet szintén egymillió forintos segélyének és az önkormányzat félmillió forintos támogatásának köszönhetően sikerült elfogadható állapotba hozni a helyet, így már csak kisebb festési munkák, takarítás és pakolás van hátra, de egyelőre a színháznak még nem sikerült pénz találnia a technikai berendezésekre, a lámpákra és a hangosítás kellékeire.

Az évad a tavaly már sikerrel játszott Zárt tárgyalás című Kodolányi darab november 11-én, a jövő héten pedig a decemberben bemutatandó Casanova című színjáték próbái is megkezdődnek. Előtte azonban november 13-án nyitóbülivál várja az érdeklődőket a színház, amikor is azok a művészek lépnek színpadra, akik az évad során itt játszanak majd: ott lesz többek között *Sárközi József, Terescsik Eszter, Helyey László, Rácz László* vagy *Milka Julianna*.

A HATVAN ÉVE ROBBANTOTTÁK FEL A RÉGI HÍDAT

Hatvan évvel ezelőtt, 1944. októberében robbantották fel a régi szegedi hidat. Ma már csak az idősebbek emlékeiben él, illetve a közgyűjteményekben megmaradt fényképek, képeslapok alapján rekonstruálható, miként is nézett ki az egykori közúti híd.

Tolnay Józsefnek, a Móra Ferenc Múzeum gyűjteménykezelőjének gondjaira tárgyak és dokumentumok ezrei vannak bízva. A számára legkedvesebb darab azonban az első szegedi állandó híd tervrajza, amelyhez annyira kötődik, hogy dolgozószobájába egy kitüntetett helyén őrzi. E példány azért áll a legközelebb hozzá, mert úgy gondolja, a régi híd Szeged pótolhatatlan része volt, amely a művészetek városának, Párizsnak a szellemiségét hozta a Tisza mentére. Ő maga személyesen soha nem látta a hidat, hiszen később született, de szüleitől sokat hallott róla.

A világhírű francia tervező, Eiffel vezette cég 1880-ban nyújtotta be az illetékeseknek a tervrajzokat. A pályamunka alapján megépített közúti Tisza-híd a századforduló Magyarországnak egyik legszebb átkelője volt. Már a XX. század története, hogy a híd történetével is foglalkozó *Móra Ferenc* bebizonyította, a tervrajzokat valójában nem Eiffel készítette, hanem egy tehetséges magyar mérnök, *Feketeházy János*. Az Eiffel-cég erre alapozva adta be pályázatát és építették meg a franciák a hidat. Móra javalata szerint az utókor mondja azt: „A hidat Eiffel építette, Feketeházy terve alapján.”

A híd szépsége a visszavonuló német hadsereget nem érdekelte, felrobbantották a páratlan alkotást. Az átkelőt nem a régi formájában építették újjá. A híd mai kinézetét lényegében 1948-ban nyerte el.

A SAJTÓSZABADSÁG FEKETE NAPJA

Megszűnt a Magyar Hírlap

Az újság szerkesztősége november 6-án akart elbúcsúzni olvasóitól. Ezt a stáb a Ringier döntése után – amely a korábbi ígérettel szemben az utolsó szombati lapszám megjelenését nem tette lehetővé – az MH-ban már nem tehetette meg. A szerkesztőségi vezércikknek a Magyar Nemzet adott helyet. Most ezt az írást közöljük.

„Az első mondat a köszöneté. Köszönjük az olvasóinknak az elmúlt 36 évet. A második a hitetlenkedés és a megdöbbenés. Meg kell állapítsuk, a saját kiadónkkal szemben sajnos nem volt meg bennünk az az egészséges kétkedés, amely a politikusokkal szemben – tartozzanak bármely oldalhoz is – olyannyira a Magyar Hírlap sajátja volt. Még utolsó állásponturnkban is azt írtunk, bízunk a kiadóban, mert nem akarjuk elhinni, hogy egy nyugat-európai kiadó egy új európai unió tagállamban megteheti azt, amit egy régiben soha nem merészelne megtenni. Nos, naivak voltunk, nem tudtuk, hogy a Ringier szemében Magyarország valahol a Balkán és Üzbegisztán között helyezkedik el, ezért aztán Michael Ringiernek és itteni helytartójának, Papp Bélának eszébe sem jut, hogy mérlegelje ajánlatunkat, és engedje, hogy a szerkesztőség keressen magának tulajdonost, miként az minden civilizált országban szokás. Nem tette, s ezzel a Ringier neve végképp összefonódik a tegnapi nappal, a sajtószabadság fekete napjával. Szánalmas pitiánerségük, ahogy lezárták az épületet, ahogy kikapcsolták a számítógépeket, ahogy kommandósaik megpróbálták kilökdösní az eseményről tudósítani akaró újságírókat, ahogy visszatáncoltak ígéretükből, amely szerint el-

búcsúzatunk az olvasóinktól. Hála a Népszavának és a Magyar Nemzetnek, ezt most mégis megtehetjük. Az Index mellett ennek a két orgánumnak a kiállása is jelzi, hogy itt a napi politikai acsarkodáson túlmutató ügyről van szó. És talán ennél is sokkal árulkodóbb az elmúlt egy hétben a Népszabadságnak a pártállami időkét idéző gyáva hallgatása.

Merthogy ne kerteljünk, a Magyar Hírlapnak azért kellett megszűnnie, mert a Ringier piacot akart szerezni a tulajdonában álló Népszabadságnak. Még egyszer: „a közép-európai sajtószabadságot azért érte katasztrofális veszteség” (idézet a nemzetközi sajtószövetség elnökétől), mert a Ringier marketingjátékokat játszott a demokrácia egyik alapintézményével. Nem hittük volna, hogy ez ma Magyarországon, egy EU-tagállamban megtörténhet. Akik szerettek bennünket, akik hittek a lap szellemiségében, függetlenségében, azoknak a végére egy jó hír: megpróbálunk együtt maradni és napokon belül újraindulni. S ezt már egy másik sajtópiacra tesszük, mert holnaptól új éra indul a magyar sajtótörténetben. Azzal, hogy két lapársunk helyet adott mai sorainknak, jelzi: holnaptól nagyobb a szolidaritás e két, nem: három lap között.”

KÉT NEM – NÉGY SZEM(SZÖG)

Egyedülálló összefogás eredménye egy, az őszi félév során a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán meghirdetett kurzus. Nők és férfiak. A nemek közötti társadalmi egyenlőségek címmel hallgathatnak órát négy tanszék hallgatói, akik érdeklődnek a gender-tudományok iránt. Hogy ebben a témában lehet-e még újat mondani? A hallgatói létszámot tekintve nagyon is.

Az első héten óriási tömeg gyűlt össze a C/V/2-es nagyelődő ajtánál, ami önmagában is szokatlan a kreditrendszerből adódóan, főleg, hogy nem kötelező óráról van szó. Feischmidt Margitnak, a Kommunikációs Tanszék oktatójának mégis be kellett mutatkozni, mert nagyon sokan vártak más előadóra. Tematika sem jutott mindenkinek, pedig ő a nála feliratkozott lista alapján fénymentelt. Csakhogy a megjelent 120 hallgató négy tanszék négy oktatójánál vehette fel a kurzust.

A Nők és férfiak című óra egy átfogó tanszékközi próbálkozás, amelyben részt vesz a Pszichológia Intézet (Dr. Erős Ferenc), a Szociológia és Szociálpolitika Tanszék (dr. Adamik Mária és dr. Schadt Mária), a Modern Irodalomtörténeti és Irodalomelméleti Tanszék (Orbán Jolán), és a Kommunikációs Tanszék (Feischmidt Margit) is. A diszciplínával, a gender témával minden tanszék foglalkozott már eddig is, és a jövőben intézményesíteni szeretnék a kurzust. A mostani óra részben egyetem-politikai döntés volt, hisz a teljes körű alapismeretek átadásához a tanszéknek külön-külön vendégoktatót kellett volna hívnia. Így viszont házon belül, négy tudományterület szemszögéből lehet a téma alapfogalmait átadni azoknak, akik szakértő módon szeretnének foglalkozni a nemekkel. Az alapokra pedig később további szemináriumokat, kutatásokat lehet építeni.

A gender (társadalmi nem) fogalma egyre népszerűbbé, ismertté válik a társadalomban, a felvetett problémák itt vannak körülöttünk és a média is hatékony közvetítője a témának. Akik részt vesznek ezen a bölcsészkurzuson, lehetőséget kapnak arra, hogy szakértő szemmel tekintsen ezekre. Nem meglepő természetesen, hogy a hallgatók többsége lány. Ez tükrözi a humán tudományok elnöiesedését, és a társadalmi üzenetet is, hisz a felmerülő kérdések a fiatal nőket érintik leginkább.

A KTK-n azonban Hadas Miklós férfitudatóként már egy egész iskolát teremtett a gender tudományok területén, ezért az úttörő oktatók hisznek benne, hogy eljön az az idő, amikor a fiúk is aktívan részt vesznek ebben a tudományban, nem csak összekuncognak az órára siető lányok háta mögött.

Horváth Bea
Univ Pécs
2004. október 11.

ÚTLEVÉL A SZAKMAI GYAKORLATOKHOZ

Útlevelel a szakmai gyakorlatokhoz – Europass Szakképzés címmel rendeznek konferenciát november 19-én, a Novotel Budapest Centrum Hotelben (Budapest, Rákóczi út 43-45.) 2004. október 1-jétől hazánkban is lehetőség nyílt az Europass Szakképzés dokumentum igénylésére. Ez az önkéntes alapon használt, ingyenesen beszerezhető, külföldi szakmai

gyakorlatok igazolására szolgáló „útlevelel”, mely az EU korábbi tagállamaiban már közel öt éve sikeresen működik. A szakképzési dokumentum magyarországi bevezetése alkalmából rendezett nyitókonferencia célja, hogy az érintettekkel megismertesse a dokumentumot és mindazokat az előnyöket, amelyeket felhasználói számára nyújthat. A ren-

dezvényben való részvétel díjmentes, de előzetes regisztráció szükséges. Jelentkezés on-line módon a Tempus Közalapítvány honlapján a „Rendezvények, események” menüpont alatt, vagy az Oktatási Minisztérium oldalán található jelentkezési lap visszaküldésével a tamas.baranyai@tpf.hu címre vagy az (1) 239 1329 faxszámra november 15-ig.

INTERNETES LEXIKON A NÁCI ÜLDÖZÖTTÉKRŐL

Elkészült az első internetes lexikon a nemzetiszocialista idők hamburgi politikai üldözöttjeiről. *Holger Martens* történész vezetésével az egyetem hallgatói az E-tanulás és multimédia program keretében hatalmas és átfogó anyagot gyűjtöttek össze, mely a náci rezsimmel szembeni hamburgi ellenállást dokumentálja. A munkájuk eredménye az a lexikon, mely a www.politisch-verfolgte.de internetcímen áll az érdeklődők és a kuta-

tók rendelkezésére. A multimédiás lexikon november 4-én mutatták be Hamburgban.

Az összegyűjtött dokumentumok szétszóródva az állami levéltárakban és magántulajdonban voltak fellelhetőek. A forrásokból sokszínű kép bontakozik ki a politikai üldözöttek életéről. Az ő nevük eddig nem volt ismert, a lexikon azonban megnevezi az üldözötteket. Az anyag az SPD, a KDP és több más kisebb, ellenálló szervezet

tagjainak életrajzát is bemutatja. Ezek mellett több mint ötszáz eredeti dokumentum és fotó, valamint az egykori üldözöttekkel vagy az ő hozzátartozókkal készített interjúk alkotják az internetes lexikont.

A lexikont a Hamburgi Egyetem történelmi munkaközösség készítette. A munkacsoport jelenleg a Hamburgi Életrajzi Lexikonon dolgozik, melynek két kötete már elkészült.

(www.uni-hamburg.de)

VÁLASZTÁSI KAMPÁNY AZ INTERNETEN

A kampány utolsó napjaiban a weben is minden az elnökválasztásról szólt Amerikában. Még azokra az oldalakra is beszivárgott a versengés, amelyek eddig teljesen politikamentesek voltak.

The screenshot shows the Bush-Cheney 2004 website interface. At the top, there's a navigation bar with 'Party', 'Action Center', 'Vote Early', and 'W Staff'. The main header features the slogan 'BUILDING A SAFER WORLD AND A MORE HOPEFUL AMERICA'. A large 'W' logo is prominent, with the text 'Still THE PRESIDENT!' below it. There are several call-to-action buttons like 'Go Door to Door in Your Neighborhood', 'Turn Out the Vote', and 'Make the Difference'. A 'BUSH-CHENEY chat' window is visible at the bottom right, showing a conversation about the election. The site also includes sections for 'LATEST headlines', 'LATEST videos', and 'LATEST photos'.

www.georgewbush.com – az újraválasztott elnök oldala.

A választás közeledtével a zenészek, popsztárok sajtóján is sorra jelentek meg a demokrata, illetve – ritkábban – a konzervatív jelölt iránti rokonszenv jelei. Az internetező amerikaiak több mint 40 százaléka ment fel a világhálóra, hogy a kampánnyal kapcsolatos információkhoz jusson.

Eminem, az egyik legnépszerűbb, és szövegeivel sokakra hatást gyakorló popsztár egy nappal annak televíziós premijére előtt online elérhetővé tette Mosh című dalához készült videoklipjét, amelynek középpontjában a Bush-Kerry küzdelem áll. Az animációs klipben minden sorsával elégedetlen polgár beáll a rapsztár mögé, hogy aztán végül együtt a szavazófülkébe vonuljanak. A dal szövegéből egyértelműen következtetni lehet arra, hogy a klipbeli voksokat nem a konzervatívok jelöltje kapja. A bejátszás végén a „November 2.” és a „Szavazz!” feliratok olvashatók.

Egy hatvanas évekből slágerre (Monster Mash) írt új szöveggel, ám az eredeti előadó, Bobby Borris Pickett tolmácsolásában tették közzé az interneten azt a dalt, amely Eminem új slágeréhez hasonlóan a Bush-kormányzat tevékenységét ítéli el. A Monster Slash videoklipje szintén rajzfilm, amelynek hősei maguk az amerikai vezetők, akik kívágnak egy erdőt, hogy teret biztosítsanak a bányászatnak, az olajfúrónak. Az aktualizált dallal – ahogy a szerző fogalmazott egy interjúban – az ország történelmének eddigi legrosszabb környezetvédelmi politikáját folytató elnököt állítják pellenérré. A webhely, amelyről letölthető a dal, már több mint száz ezer látogatót vonzott.

Nemcsak a zenészek, hanem a ra-

jongóik is rendkívül aktívak voltak az „utolsó órákban”. Egy zenei bloggyűjtemény is arra szólította fel olvasóit, hogy a zenei hírek helyett törődjenek inkább „minden idők legfontosabb választásával”. A sajtóról egyébként sok érdekes, a kampányhoz is kapcsolódó dalt lehet letölteni; olyan „sajátos” című számokat, mint pl.: Poor GW (Szegény GW) vagy éppen George W. Hitler. (Itt kell megjegyezni, hogy vannak természetesen Bush-hívók is a popsztárok között – így pl. Britney Spears vagy Alice Cooper –, ám az ő részvételük nem volt ennyire hangsúlyos az online kampányban.)

Amellett, hogy mindenki elismeri, hogy egy-egy sztár, közéleti személyiség politikai állásfoglalása sokat nyomhat a latban, azzal mégis mindenki tisztában volt, hogy a választást a „kisemberek” döntenek el. Nagyon fontos ezért, hogy az egyszerű választópolgárok milyen forrásokból tájékozódjanak a kampány során. A Pew Internet & American Life Project és a Burst! Media egyaránt felméréseket készített a választásokat megelőző időszak internethasználatával kapcsolatban. A Pew eredményei közül az egyik legfontosabb azt mutatja ki, hogy szignifikáns különbség van a szélessávú internetet használók és a dial-up kapcsolattal rendelkezők között a téren, hogy hány százalékban tartják a világhálót elsődleges információforrásnak. A betárcsázós felhasználók 16 százaléka, míg a gyors netkapcsolattal szörfözők 31 százaléka jelölte meg az internetet, amely így a televíziótól (72%) még mindig jelentősen elmarad, ám megközelíti a napilapokat (35%). A Pew szerint az internetező

amerikaiak több mint 40 százaléka ment fel a világhálóra, hogy a kampánnyal kapcsolatos információkhoz jusson. Ez az arány megduplázódott a 2000-es választások előtt mértekhez képest.

Szintén a Pew jelentéséből derül ki, hogy a felhasználók az információ beszerzése érdekében a CNN-hez hasonló nagy híroldalakra fordultak, a nemzetközi hírszolgálatok, az alternatív hírforrásokot vagy éppen a kampányoldalakokat ezeknél jóval kisebb arányban látogatták.

A Burst! felméréséből két eredményt érdemes kiemelni: egyfelől, hogy igen sokan kattintottak kampánnyal kapcsolatos hirdetésre. Azok között, akik úgy nyilatkoztak, hogy valószínűleg elmennek szavazni november 2-án, 32,4 százalék nyitott meg politikai reklámot a neten. Még aktívabbnak bizonyultak azután, hogy rákattintottak a reklámcsíkokra: közülük ugyanis 44,5 százalék feliratkozott valamely hírlevélre, több mint hármasuk pedig (az interneten keresztül) anyagilag is támogatta a kampányt. Másfelől, igen érdekes adat, hogy a fiatalok (akiktől pedig minden eddiginél aktívabb részvételt várnak a választásokon) nem látogatják a jelöltek oldalait. A 35 évnél fiatalabbnak ugyanis alig több mint harmada nyilatkozott úgy, hogy járt már valamely elnökjelölt sajtóján.

A következő hetekben a részletes választási eredmények mellett bizonyára szó esik majd arról is, hogy hányan követték nyomon az eredmények alakulását az interneten; és minden bizonnyal teretükre kerül az elektronikus voksoláshoz használt gépek működése is.

INFO

ENGEDÉLYEZTE AZ ÖSSEJTKUTATÁST A SPANYOL KORMÁNY. A törvény újabb összeütközést jelent a spanyol katolikus egyházzal. Az előző, konzervatív Aznar-kormány ugyan elfogadtatott egy törvényt az embriókon végzett kutatásokról, de ezek engedélyét nagyon szigorú feltételekhez kötötte és nem tette meg a szükséges lépéseket a törvény gyakorlati alkalmazására. A szocialista Zapatero-kormány egyrészt enyhítette a feltételeket, másrészt pénteken kiadta hozzá a megfelelő irányelveket is, így a tudósok munkához láthatnak. A kutatásokat olyan embriókon lehet csak végezni, amelyeket termékenységi kezelésekhez hoztak létre, de aztán lefagyasztották őket, mert már nem volt rájuk szükség.

PÉNZRE HAJTANAK A HACKEREK. Profik váltják föl a gyerekeket az informatikai rendszerek ellen elkövetett támadások terén, vélik a szakértők. Az ő céljuk nem a dicsőség, hanem a pénz. 2004 vízválasztó az informatikai rendszerek ellen elkövetett támadások történetében. A fiatal betörők kezdenek háttérbe szorulni a profik mellett, nyilatkozta Robert Graham, az informatikai biztonság egyik legnagyobb guruja, a Internet Security Systems tudományos igazgatója.

INGYENES LEVELEZŐ SZOLGÁLTATÁS INDULT CITROMAIL NÉVEN. Ingyenes levelező rendszert indított a Sanoma CitroMail.hu néven. Az alig két hete működő szolgáltatásra eddig már több mint harmincezer regisztráltak. A lapkiadó célja a CitroMail.hu indításával, hogy minőségi alternatívát nyújtson az ingyenes levelezők piacán, ezért számos extra szolgáltatást is kínál. A regisztrált felhasználóknak 20 Mb-os tárhely áll rendelkezésre, ingyen használhatják a rendszer spam szűrőjét, de lehetőségük van fiókjuk elérésére levelezőprogram segítségével a website POP3 illetve IMAP beállításával.

SOKAT HOZNAK A KONYHÁRA A MOBILTELEFONOS JÁTÉKOK. A mobiltelefonokra írt játékok a fejlesztőknek és a kiadóknak csak az idén egymilliárd dollár bevételt hoznak, ráadásul az előrejelzések szerint 2004 és 2010 között ez az érték tovább fog növekedni, és 2010-re elérheti majd a 6,4 milliárd dollárt. A Screen Digest cég legfrissebb tanulmánya szerint jelenleg Japánban és Dél-Koreában adják el a legtöbb mobiljátékot, az összes ilyen termék körülbelül 80 százaléka ebben a két államban talál gazdára. A két ázsiai ország az értékesítési ranglistán megelőzi az Egyesült Államokat és Európát is. A vállalat állítása szerint Európa azért szorult le a képezetbeli dobogóról, mert itt érdeklődnek a legkevésbé az ilyen típusú játékok iránt. Szintén közrejátsszik a felhasználók látványos érdeklődésében az is, hogy az egész világot tekintve gyakorlatilag Európában a legáttekinthetlenebbek a mobilszolgáltatások letöltési és egyéb tarifái.

EGYRE TÖBB TÁMADÁS ÉRI A FONTOS LÉTESÍTMÉNYEK WEBOLDALAIT. A szakemberek idén nyáron figyelték meg először azt a jelenséget, miszerint számos ipari üzem, telekommunikációs vállalat és más fontos cég weboldala vált hackertámadások célpontjává. Nő a különböző ipari üzemek, erőművek és más állami intézmények weboldalai elleni támadások száma. Idén július és augusztus között az ilyen létesítmények és társaságok weboldalai elleni támadások száma 55 százalékkal emelkedett. Mindez az IBM vállalat Globális Üzleti Biztonsági Index nevű dokumentumából derül ki. A vállalat a dokumentumban 2700 szakember észrevételeit és félmillió, az általa felügyelt rendszer üzemeltetési tapasztalatait foglalta össze.

C&T
Hungary

C & T:

minden, ami repülés!

Ingyenes, komputeres helyfoglalás
Legkedvezőbb átszállás – legolcsóbb ár
Több száz légitársaság teljes kínálata,
azonnali jegykiállítás

Kérje az egyetemi
kedvezményt

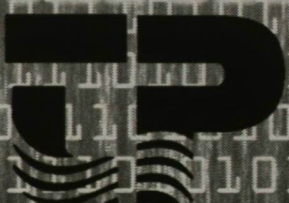
minden hallgatónak és oktatóknak alanyi jogon jár!

Tegyen virtuális utazást web oldalunkon: www.congresstavel.hu
Last minute ajánlatok egész évben, körutazások, siutak, üdülések

C & T UTAZÁSI IRODA

Szeged, Dáni-utca 7., a Domusnál
tel: 62/481-562 – travel@congresstravel.hu

SZEGEDI EGYETEM ONLINE

A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
HETILAPJÁNAK ONLINE VÁLTOZATA

<http://www.tiszaportal.hu/szegy>

A JATE KLUB PROGRAMJA

NOVEMBER 8-13.

November 8. hétfő 21 óra: TTK-s est. Házigazda: Mátrai Róbert. Köszöntő ital: vörösboros kóla (éjfél). TTK-s JATE klub tagsággal ingyenes.

November 9. kedd 10 óra: Társastánc tanfolyam. **20 óra:** Az Alapítvány a JATE Klubért bemutatja: táncház. A Rozsdamaró együttes lemezbemutató koncertje, utána táncház éjfél. Táncot tanít Csókási Csaba és táncospárja. A programot támogatja a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium - Mobilitás.

November 10. szerda 17 óra: Európa Klub. **21 óra:** Közgazdász buli. A Nagyteremben dj. Alma, a Kisteremben dj. Egon. Köszöntő ital: vodka-narancs (éjfél). GTK-s JATE Klub tagsággal ingyenes.

November 11. csütörtök 21 óra: Kowalsky meg a Vega együttes koncertje. **22.30-tól** Student est – Újdonságok nosztalgiával dj. Varga B. László. A Kisteremben Nosztalgiabuli Molnár Lajossal.

November 12. péntek 21 óra: Másfél koncert. Utána party dj. Fraser-rel. Lézer: Laserdesigner. **19 órától** a Kávézóban Kő&Sambafriqua Club.

November 13. Szombat 22 óra: Mi-csoda buli dj. Almával.

ORSZÁGOS AGRÁRJOGI JOGESETMEGOLDÓ VERSENYEN SZEGEDEN

A Szegedi Tudományegyetem Agrárjogi és Környezetvédelmi Jogi Tanácsa rendezte meg a második Országos Agrárjogi Jogesetmegoldó Versenyt. A szervezés jogát Szeged már tavaly Miskolcon elnyerte, hiszen a jogi kar csapata első helyezést ért el. A színvonalas szervezésben és levezetésben Tóth Lajos docensnek a jelenlegi tanszékvezető, Bobvos Pál segédkezett. A versenyen hat csapat vett részt, a házigazda mellett az ELTE, a Károli Gáspár, a pécsi, a debreceni és miskolci egyetem jogi karának együttese. Szegedi részről a nagy érdeklődést mi sem bizonyította jobban, hogy a pénteki döntőre csütörtökön kellett kiválasztani a csapatot a sok jelentkező közül. A jogi kart Szabó Gabriella, Fekete-Szabó Tamás és Kaszai Balázs képviselték szép sikerrel. A jelenlevők előadásuk előtt koszorúval tisztelgettek Perbíró József emléke előtt.

A véletlenszerűen összeállított csapatokat egyénileg értékelte Kasza Ferenc, a Szegedi Ítéltábla elnökhelyettese, valamint a Polgári Kollégium szakágvezetője elnökletével az öttagú zsűri. A kar képviselőinek egyéni teljesítménye összegezve adta ki a csapat eredményét. A könnyűnek nem nevezhető jogesetek megoldására két és fél óra állt rendelkezésre. A győztes csapat az ELTE Jogi Kara lett megelőzve a szegedi gárdát. Így a hollóházi vándorserleg egy évre Budapestre került. Az egyéni győztest szintén az ELTE adta Szabó Krisztián személyében. A helyezettek a szervezők és a támogatók jóvoltából értékes tárgyjutalomban részesültek.

EGY FELFEGYVERZETT KÖZINTÉZMÉNY

A nemzetközi tekintéllyel bíró szakértő, Temesváry Ferenc hosszú évek óta rendszerezi a Móra Ferenc Múzeum fegyveranyagát. A munka végeztével egy kétkötetes kiadványban mutatja majd be a gyűjteményt az érdeklődőknek.

Talán egy laktanyában sincs darabszámra annyi hadieszköz, mint a múzeumban. A különbség persze nyilvánvaló, a hadseregben – főszabály szerint – a modern technika termékeivel szembesülhetünk, a közgyűjtemények raktáraiban viszont az elmúlt évszázadok fegyverei bújnak meg.

A Móra Ferenc Múzeum sok ezer olyan tárgy, dokumentum tulajdonosa, mely háborús eseményekhez vagy más egyéb katonai jellegű tevékenységhez köthető. A hadieszközök pontos számát azért nehéz megmondani, mert a történelem során nem egyszer volt példa arra, hogy a mindennapi élet használati tárgyai (kaszák, kapák, fokosok, balták) egyik pillanatról a másikra fegyverré váltak. Felkelés, forradalom, parasztlázadás, háború idején a dél-előtti még mezőgazdasági munkára használt kasza, estére emberölésre alkalmas eszközzé alakult. Miután véget értek a rendkívüli események, s megint következtek a hétköznapiak, a kaszával ismét kaszáltak. Éppen ez magyarázza azt, hogy a múzeumi élet lehető legbékésebb területe, a néprajzi gyűjtemény is tartalmaz hadi vonatkozású emlékeket. Természetesen a régészeti tárgyak között is van több száz katonai vonatkozású darab, az igazi fegyverek viszont főként a Fekete Házban, a történelmi gyűjteményben lelhetőek fel.

Temesváry Ferenc, aki a Magyar Nemzeti Múzeumban – a szakma megítélése alapján – Európa legmodernebb fegyvergyűjteményi raktárát hozta létre korábban, Budapestre jár Szegedre és igyekszik – mint mondja – „összeszedni” a szerteágazó múzeumi hadtörténelmi dokumentációt. A szakember először 1980-ban találkozott a Móra Ferenc Múzeum gyűjteményével. Akkor Trogmayer Ottó múzeumigazgató kérésére tekintette át a muzeológusok által militáriának nevezett tárgyakat és dokumentumokat. Temesváry Ferenc szerint a szegedi múzeum jelentős tételt felmutató fegyveranyaga azért érdekes, mert általa „nagyszerűen lehet ábrázolni a különböző korok jellegzetességeit.”

A közel negyven kötetet jegyző kutató még a 60-as évek elején egy váratlan felkérést követően került kapcsolatba a hadtörténelem tárgyi vonatkozásaival. „Világ életében utáltam a fegyvereket. Egy legyet sem tudok agyonütni” – érzékelteti, hogy nem kenyerre a háborúskodás. Ma Magyarországon nincs senki, aki nála jobban ismerné a fegyverek történetét.

Természetesen a múzeum hadtörténelmi gyűjteménye is folyamatosan gyarapszik. A 90-es évtized elején ide szállították például a Munkásőrség militária anyagát. Meglepő módon a legtöbb fegyver azonban a Tiszából került elő. Horgászok rendszeresen jelentkeznek közgyűjteményekben régmúlt korok kardjaival, de szintén nem ritka, hogy hajókotráásokat követően bukkannak fel évszázados fegyverek.

VÁLÁS, MAJD ŐSBEMUTATÓ

Pezsgő színházi élet – avagy nálunk mindig történik valami

Szegeden a kultúra valóban a figyelem középpontjában áll: ennek egyik legjellegzetesebb bizonyítéka, hogy rendre történik valami a színház háza táján. Az utóbbi két hét témáját a Szegedi Nemzeti Színház és a Szabadtéri Játékok különválasztása adta.

Álmodj hát, s tiéd a mesés végtelen. Fotó: Segesvári Csaba

Most éppen az a szokásos őszi kulturális vita tárgya, hogy Szeged közgyűlése úgy döntött, mind gazdasági, mind stratégiai szempontból jobb lesz a városnak, ha ezentúl a Szegedi Szabadtéri Játékok intézménye újfent önálló egységként gazdagítja a kincstárát, és a kőszínház is álljon meg a saját lábán. November 3-án Székelyi József bejelentette: „testvéri békében vált szét a két intézmény”. A direktor minden szempontból racionális lépésként értékelte, mivel eddig sem értett egyet az egységesként kezelt intézmény költségvetésével. Az idén nyáron jelentős bevételt hozó Szabadtéri Játékok rendezvényei a büdzsé majd egyharmadát tették ki, ami természetesen a kőszínházi előadások költségvetésének rovására ment. Ez azt jelenti, hogy a nyári bemutatók hat hetére 662 millió forintot lehetett költeni, míg az év maradék negyvenhat hete

alatt 1,2 milliárd forintból kellett gazdálkodni. Így aztán munkához is látott a Szegedi Szabadtéri Játékok és Fesztivál Iroda Kht, aminek ügyvezető igazgatója, Bátyai Edina keresi a megfelelő művészeti vezetőt az iroda élére: a meghívásos pályázatra eddig Alföldi Róbert és Keselyák Gergely választotta azt, hogy indulni szándékoznak a posztért. Az eredményt december elején megtudjuk.

Mindezek ellenére a színházban zajlik az élet: ősbemutatóra készülődnek. Iglódi István rendezésében Balázs Ágnes Andersen című családi musicaljét november 5-től játsszák a kőszínházban, ahova nemcsak a gyerekeket, hanem a felnőtteket is várják a művészek, hiszen Andersen úgy írta meséit gyermekeknek, hogy a felolvasó felnőtt is gazdagodjon – talán a forma a kicsiknek szól, de a tartalom a felnőtteket célozza meg; eredményesen. Vi-

lágában legtöbbször, gyermekek, állatok és jellegzetességként tárgyak szerepelnek, amik életre kelnek, éreznek, meghalnak, felelőssé téve ezzel a környezetünket, minket, embereket. Környezettudatra nevelés kétszáz évvel ezelőttről?

Az Andersen avagy a mesék meséje című könyvből színpadra írt történetben Balázs Ágnes bemutatja nekünk a tehetséges, ámde szegény író, aki megismerkedik az árva kis Gerdával, és innen már ismerjük a mesét: meg kell ölni a Hókirálynőt, hogy felolvadhasson a jég az emberek szemében, szívében, és így újra szeretetben és békében éljenek. Figyelmeztetés azoknak, akik előtt inkább jövő van, mint hátuk mögött múlt, és kis esti gondolkodni való anyának és apának arról, hogy érdemes-e tovább úgy, ahogy eddig.

P. Zs.

MIKOR NEVETÜNK?

Az Őszi Kulturális Fesztivál női projektjének keretén belül október 20-án a Grand Caféban mutatkozott be a belgrádi irodalmi lap, a ProFemina.

Dubravka Duric-csal, a ProFemina alapító szerkesztőjével Orcsik Roland, a szegedi Fosszília című lap főszerkesztője és Darabos Enikő beszélgetett. A párbeszédnek sajátos lassúságot adott a nyelvi akadály: az állandó fordítás szerb és magyar nyelv között, ugyanakkor e kétnyelvűség könnyen megmutatta, melyik hallgató milyen nyelv(ek)en beszélhet, abból következtetve, mikor nevet.

A Délvidék közelmúltjának zavaros időszaka, Jugoszlávia háborúja a mindennapokra úgy nyomta rá bélyegét, tudtuk meg Dubravka Durictól, hogy az ember úgy érezte, nincs kihatása a politikára, az események menetére. Az ekkor, 1994-ben szerveződő lap, a ProFemina így nem csak az akkori ellenzékhez kötődő, háborúellenes fórum, de a mentális túlélés eszköze is volt, egyfajta menedék. A kor meghatározottsága is, hogy az irodalom túl a politikával és természetesen a feminizmussal is foglalkoztak, femi-

nista, női tanulmányokkal foglalkozó szervezetek és egy alternatív oktatási intézmény már amúgy is működött ebben az időszakban.

Szerbia irodalmi életében, folyóirataiban a férfiak szereplésének egyeduralma volt sokáig a meghatározó, az új praxist bevezető ProFeminában azonban kizárólag nők lettek a szerkesztők és az írók, egy addig ismeretlen kulturális, politikai teret teremtve, egy újfajta kánonképzés igényével fellépve. E szerzők elsősorban a posztmodern hagyományra építettek, a jelen felé fordultak, mely a külvilággal köthet össze, szembehelezkedve a kilencvenes évek akkori múlt felé fordulásával. Arra a felvetésre, mely szerint a politikai környezet erős meghatározottsága nem változtathatja a megszülető irodalmi irányzatot ideológiává, Duric úgy reagál, minden irodalmi diskurzus már eleve nem tud más, csak ideologikus lenni.

Nem meglepő, hogy a környezetben radikális szemléletű ProFemina a kisebbségi kultúra felé is nyitott, kiaknázza a Vajdaság multikulturalitásának felismert lehetőségeit, a lapban vajdasági magyarok is

dolgoznak. Szerb nyelvre fordított magyar könyvek a kilencvenes években bár szép számmal jelentek meg, de a csökkenő támogatási keret nem csak a könyv-, de a folyóiratkiadást is megnehezíti.

A gyakorlat azonban azt mutatja, Nyugaton van érdeklődés a térség, a viszonylagos perifériális terület feladatlan kultúrája iránt, jól példázta ezt a Dubravka Duric és férje által szerkesztett, az Egyesült Államokban megjelent antológia, mely az ex-jugoszláv irodalomról ad átfogó képet. Az érdeklődés azonban kétoldalú: Duric is számos művet fordít az amerikai posztmodern, kísérleti jellegű, nyelvi költészet hagyományából. Az ismeretlen nyelvi költészet fogalmába az est során magyarul és szerbül felolvasott versek adnak betekintést, Kollár Árpád saját és Orcsik Roland által fordított szerb verseket olvasott fel, Dubravka Duric pedig feledhetetlen teatralitásával olvasta fel szerb nyelvű versét, bemutatva, mit is jelent, ahogy az est során már definiálta magát: feminista performernek lenni.

Turi Tímea

KARNEVÁL A TOPOLYÁN

Szerda esténként a kosárlabdáé a főszerep a JGYTK Topolya sori tornatermében. Karok legjobbjai mérik össze erejüket, egyelőre az alapszakaszban, kevés látogatóval, viszont nagy lelkesedéssel.

A GTK-SZÉF mérkőzés komoly küzdelmet hozott. Fotó: Segesvári Csaba

A karok közötti bajnokság nem számít újdonságnak az egyetemi sport, és azon belül a kosárlabdaéletben, ellenben számos változás történt a lebonyolításában. A tavalyi év őszi szemeszterében zajlott az első bajnokság, melyet még teljes mértékben az egyetem testnevelő tanárai szerveztek meg, és amelynek akkor még a Hattyas sori tornaterem adott otthont. Ekkor még csak négy kar hat csapata nevezett, rájátszás és döntő nélkül, körmérkőzésekkel nyerte meg a TTK első számú csapata az első karok közötti bajnokságot. *Jubász Péter* főszervezőtől származik az ötlet, hogy tegyék színvonalasabbá, komolyabbá és nézettebbé a játéksorozatot. *Csörgő Bálint*, a TTK csapatának a játékosa beszámolt arról, hogy valójában nem a bajnokság eredményén lenne a hangsúly, hanem magán az eseményen. „A szervezők elképzelése az volt, hogy a nézők számára egy olyan rendezvényt alakítsanak ki, ahová például egy szerda esti koncert előtt bemehetnek, találkozhatnak ismerőseikkel, és közben szurkolhatnak a saját csapatuknak. Ez a karok közösségi életének egy új színfoltja lehetne, és ebben elég sokan látnak fantáziát.” A probléma az, hogy az egyetemnek nincs olyan létesítmé-

nye, mely sok néző befogadására alkalmas. Véleménye szerint a Ságvári gimnázium tornaterme helyileg egy olyan helyszín melynek használatát érdemes a jövőben fontolóra venni. A másik komoly probléma az, hogy a rendezvénynek nincs hagyománya, így a meccsekre csak azok jönnek el, akik a játékosokat ismerik.

A tavalyi év tavaszi meccsorozata már a Topolyán zajlott, hét kar válogatott csapata nevezett, a hallgatói önkormányzat finanszírozta a mezek költségeit, a meccseken pedig bíró és jegyzőkönyvvezető is volt. Idén a bajnokság szerkezetének az átalakítása volt az elsődleges célkitűzés. Egy szemeszter helyett egy év lett a bajnokság ciklusa. Márciusig a vizsgaidőszak kihagyásával csoportmérkőzéseket játszanak a csapatok, majd a legjobb négy válogatott egyes kieséses rendszerben folytatja a küzdelmet. Az első a negyedikkel, a második pedig a harmadikkal mérkőzik majd meg. Tavaly szerdánként három meccset bonyolítottak le az esti órákban. Idén ez kettőre zsugorodott, mely a hosszabb bemelegítés és szünet érdekében változott. Szintén pozitívum, hogy a testnevelők helyet és időpontot biztosítanak a csapatok edzéseire.

Kotbencz Dániel, a TTK csapatkapitánya további fejlődést remél. „A bajnokság jó irányba halad, de sokan még mindig nem hiszik el, hogy érdemes lenne több embert megmozgatni, szponzort keresni. A szervezéshez természetesen pénz kell, hirdetni kell a meccseket plakátokon, kari lapokon keresztül.” *Kotbencz*, aki nem teljesen elégedett a jelenlegi szervezéssel elmondta, hogy a csapatok egy-egy labdát kapnak a bemelegítéshez, ami valójában így lehetetlen, és sérülésekhez vezethet. Beszámolt arról is, hogy a csapatok mindent egybevetve lelkesek, a játékosok szeretnek meccsre járni, ezen túlmenően valóban izgalmas, hogy féléről félére változik a csapatok összetétele, így változnak az erőviszonyok is. Ez hosszútávon változatossá teszi a bajnokságot, ami lényeges a játékosok és remélhetőleg idővel a nézők szemében is.

E hónap tizedikén a JGYTK és az AOK női csapata 18:30-kor, férfi csapata 20:00-kor találkozik a Topolya sori tornateremben, egy héttel később pedig BTK-TTK és SZÉF-AJTK férfi meccsek a soron következők. Minél több látogatót várnak sok szeretettel a játékosok a szerdai összecsapásokra.

Németh Attila Gergő

OLIMPIKONOK A SZOTE-KLUBBAN

Az Őszi Kulturális Fesztivál keretében közönségtalálkozót tartottak a SZOTE-klubban, amelyen a DÉMASZ-SZEGED VE olimpiikonjai, *Janics Natasa*, *Vajda Attila*, *Joób Márton* valamint *Petrovics Kálmán*, a klub jelenlegi marketing és külkapcsolati felelőse mesélt eddigi életéről. *Petrovics* elmondta, hogy a kajakkal 1976-ban ismerkedett meg, 1980-tól pedig már, mint a JGYTFK hallgatója folytatta az élsportot. A tanárképző elvégzése után a SZÉF-en is diplomát szerzett. *Petrovics* után *Joób* beszélt iskolaéveiről. Tanulmányait a Zrínyiben kezdte, majd az általános iskola elvégzése után a Tömörkényi ének-zene tagozatra járt, mivel öt évig hegedült. Kenuzni 1993-ban kezdett el, és már az első évben országos második lett korosz-

tályában. A komolyabb eredmények hat év kemény munka után jöttek, 2000-ben, Vajdával párban ifjúsági Eb-t nyert. Az élsportot és a tanulást már középiskolában sem volt könnyű összeegyeztetnie, ezért az utolsó fél-évet magántanulónként végezte. Barátjához hasonlóan *Vajda* is már egész fiatalon, 1994-ben kezdett kenuzni. Mivel egy szegedi versenyen a még díjazott hatodik helyen végzett, így érdemesnek találta, hogy tovább foglalkozzon a sportággal. Az általános iskolát Szőregen kezdte, majd a Dózsába ment testnevelés szakra, ahol atletizált, sőt kézilabdázott is. A Dózsát az Eötvös követte, ahol informatikai tagozatra járt, ám az utolsó évben ő is magántanuló volt. A legkorábban, mindössze hatévesen, *Janics* ült először hajóba, ám sok más

sportágot is kipróbált. Mivel édesapja és bátyjai kiváló eredményeket értek el kajakban, ezért tizenegy évesen ő is visszatért ehhez a sportághoz. Édesapja sokszor edzett Szegeden, vele *Natasa* is többször megfordult a városban. A *Fábiánné Rozsnyói Katalin* edzette csapathoz 1999-ben csatlakozott, ekkor még nem beszélt jól magyarul. Azóta viszont már a beszédben és a kajakozás terén is rengeteget fejlődött, és immáron magyar állampolgárként ér el remek eredményeket. Ezek után nem meglepő, hogy az athéni aranyakat mindig magánál tartó sportoló *Vajdával* és *Joóbbal* együtt percekig osztogatta az aláírásokat a közönségtalálkozó végén.

Dobos Tamás

KORNER

RANGADÓT NYERT A FLORATOM. A férfi asztalitenisz NB I/A csoportjában ki-ki mérkőzést vívott az eddig hibátlanul teljesítő szegedi gárda a Tatabánya ellen. Az összecsapás előtt mindössze egy pont volt a különbség a két együttes között, így joggal nevezte sorsdöntőnek a találkozót *Tóth Tibor*, a hazaiak mestere. A színvonalat remekül jelezte a korábbi BEK-győztes, világbajnoki második helyezett *Kriston Zsolt*, míg a vendégeknél a válogatott, Európa-bajnoki második helyezett *Molnár János*. A hazai szurkolótábor biztatását végül élvezve végül szoros küzdelemben a Floratom 11-7-re nyert. *Kristont* csak megszorítani tudták, így 4 győzelmet szerzett, valamint *Bobács 3* és *Lukács 2* egyéni győzelme is jó teljesítmény. Az egyéni sikerek mellett a *Kriston-Bohács* és a *Lukács-Szollár* párosnak is a vendégek gratulálhattak.

Remek formában van a Floratom, melyet mi sem bizonyít jobban, hogy a nemzetközi mezőnyben, az Inter-kupában is jól szerepel a gárda. A német Paderborn 4-0-ás legyőzése után kínai játékosal megerősített francia CPC Nice csapata látogat Szegedre.

CSOPORTELSŐKÉNT A BAJNOKOK LIGÁJA NYOLCADDÖNTŐJÉBEN A PICK SZEGED. A szezon egyik legfontosabb mérkőzése várt a román kikötővárosban a Pick kézilabda csapatára. A 23-21-es győzelem azt jelenti, hogy a nyolc közé jutásért elkerülük Európa nagygyűit Mezeieket, csoportelsőként megnyílnak az út egy újabb bravúros kupaszereplésre. A kisebb sérülésekkel bajlódók is vállalták a játékot, így *Mezei*, *Vadkerti* és *Kotormán* is felvonult az 1900 ülőhelyes constantai sportcsarnokban. A védekezésre fektettek nagyobb hangsúlyt a csapatok, így viszonylag kevés gól esett a mérkőzés kezdeti szakaszában. A huszadik percben két gólos szegedi vezetésnek örülhettek a vendégszurkolók, de ekkor egy rövidzárlatot kihasznált a nyolc válogatott játékos felvonultató román bajnok, és a féldőre 13-9-es előnyre tett szert. A második játékrész kiválóan sikerült *Kovács Péter* együttesének: a végül 4-4 gólig jutó átlövők, *Laluska* és *Ilyés* mellett a parádésan összeállt védelmet lehetett dicsérni, élén *Puljezevics* és *Djurkovic*. Az utolsó negyedóra 17-17-es döntetlennel kezdődött. Fogcsikorgatva küzdött a Pick, a csapatkapitány *Mezei* űzte, hajtotta társait. Kezdték kibontakozni a vendégek fizikális erőfölénye, melyet a román bajnok durvaságokkal próbált ellensúlyozni, kevés sikerrel. Az egyre jobb formába lendülő *Bajusz* góljaival a hajrát a szegediek bírták jobban, így a Barcelona ellen mindössze a „presztízs” lesz a tét. A Pick a klub történetének egyik legnagyobb eredményét elérve, csoportelsőként várhatja a bécsi sorsolást.

CENTEREK NÉLKÜL IS NYERT A BETON. Dupla fordulót bonyolítottak le a hétvégén a férfi vízilabda OB I-ben. A LEN-kupa szegedi selejtezőköréből csoportelsőként továbbjutó Szeged Beton VE együttese az első forduló követően az élről várhatta a bajnoki folytatást. *Gyöngyösi András* tanítványai pénteken 19 órától a fővárosban, az OSC csapatánál vendégeskedtek, míg szombaton este hattól az Újpest ellen vívtak rangadót az újszegedi Sportuszodában. Nem a legjobb előjelekkel készült a mérkőzésekre a Beton, hiszen két centere, *Tóth László* és *Pataki Gergő* sérült, igaz utóbbi már edz, ám még nem nyerte vissza régi formáját. Mellettük *Molnár Péter* is belázasodott, így pénteken nem tarthatott társaival. A csapat azonban a hiányzók nélkül is remekelt, és *Éles*, *Ágner* valamint *Lehmann* vezérletével magabiztos 11-5-ös győzelmet aratott. Szombaton következhetett az Újpest, amely komolyabb erőpróbának ígérkezett. Örömhír viszont, hogy a lilák ellen már a keretbe került *Pataki*, aki rövid időre a mérkőzésen is szerepet kapott. A nagy küzdelem némi meglepetésre azonban elmaradt, hiszen a szegediek lelépték ellenfelüket, és 4-0-ra, valamint 8-1-re is vezettek, köszönhetően *Barát* védeleinek, valamint *Komlósi*, *Varga* és *Lehmann* góljainak. A mérkőzés végül 9-4-es hazai győzelmel zárult, ami egyben azt is jelenti, hogy a Szeged a második helyről várhatja a folytatást.

EGYRE LEJEBB AZ FC SZEGED. Nem igazán megy mostanában az FC Szeged NB I/B-s labdarúgócsapatának. *Marko Milosevic* gárdája legutóbb Szombathelyen, a Haladásnál vendégeskedett, és 1-0-s féldönt követően 2-0-s vereséget szenvedett. A szegediek már az első fél óra végén hátrányba kerültek, amikor *Schimmer Jagodits* passza után tolt a labdát közelről a hálóba. Negyed óra volt hátra a mérkőzésből, amikor a vendéglátók megduplázták előnyüket. Ekkor *Fábián* mintegy 25 méterről lőtte ki a jobb felső sarkot. Ahogy mondani szokták, szegény embert még az ág is húzza, ugyanis négy perccel később *Rankovics* a felezővonalnál szabálytalanul állította meg *Jagodits*ot, amiért a játékvezető felmutatta neki a piros lapot. Az FC Szeged ezzel a vereséggel az utolsó előtti, azaz 13. helyen áll a tabellán, az Orosházát megelőzve.

AZ IFIK ÉS A FELNÖTTEK IS GYŐZTEK. Nem túl jó előjelekkel készülhetett vasárnapi bajnoki mérkőzésére a Papiron SC NB II-es férfi röplabdacsapata. Mindössze a mérkőzés előtt derült ki, hogy az amúgy sem túl népes szegedi keret még két fővel tovább csökkent. *Varga Tamás* egészségügyi okok, míg *Bába László* munkahelyi elfoglaltsága miatt kénytelen felhagyni a röplabdázással. Az előzmények tükrében sokan nem adtak volna túl sok esélyt *Csikos Gábor* együttesének. A Papiron azonban alaposan rácafolta a kétkedőkre, hiszen az utánpótlásmérkőzésen 3-0-ás, a felnőtt találkozó pedig 3-1-es győzelmet aratott a Gyöngyös ellen a lila iskolában. A szegedi együttes ezzel megszilárdította helyét a tabella élén, és bizakodva várhatja a folytatást.

OLASZORSZÁGBAN A VÁLOGATOTT GYORSKORCSOLYÁZÓK. Rangos nemzetközi viadalon szerepelnek a hétvégén az olaszországi Bormioban a Szegedi Korcsolyázó Egyesület válogatott versenyzői. *Lajtos Szandra* és *Tutrai Tamás* pénteken utaztak el a verseny helyszínére, ahol egy hetes edzőtáborozáson vesznek részt a viadal előtt, amelyre a hírek szerint még a tengerentúlról, Kanadából is érkeznek résztvevők.

Lukács Levente, Dobos Tamás

POTYA WHISKEY ÉS NÁPOLYIBOMBA

Stoppal Svájcba

Hogy elvigyünk? – az osztrák-magyar határ hátrányos helyzetű sávjában a kisbusz moldáv sofőrje őszinte értetlenséggel néz rám. A kisbuszban van még hely, ott a kövér kopasz negyvenes, meg a bajsos micisapkás között, közvetlenül az otthonkában üldögélő festett szőke néni előtt. Látszik rajtuk, hogy turisták mindahányan, nem pedig illegális munkavállalók valahol Európában.

– Na, jó – enyhül meg a srác –, mennyiért vigyünk?

Most én nézek őszinte értetlenkedéssel, amire ő őszinte értetlenkedéssel reagál. Különösen, amikor a stopolás lényegét ecsetelem, amely szerint pusztán altruizmusról volna szó, és addig megyek velük, amíg nekik útba esik. Hosszas hitetlenkedés után közli, hogy esze ágában sincs elvinni ingyen sehova, ellenben szívesen megvinné a térképemet.

A busz mögött egy öreg BMW áll, osztrák rendszámmal, meglepő szerénységgel az EU-n kívüli sorban. A fiatal fiú szintén nem akar elvinni, csak mikor kiderül, hogy magyar vagyok. Készségesen hátravágja a mellé heverő ruhakupacot. Mirko szerb, a szülei Nis mellett élnek.

Állunk az EU-n kívüliek hosszú sorában, amely arról tanúskodik, hogy az EU-n kívül is van élet, de nem elég édes. – Bár Ausztriában sem az – jegyzi meg Mirko, aki 22 éves kora ellenére öt éve él Graz-ban pincésként, meg szerb népdalénekesként keresi a kenyerét. Ülünk a hosszú sorban. – Te – mondom –, de hiszen én EU-állampolgár vagyok! Átmehetnék abba az üres sávba! – Mirko bizonytalanokodik, hogy ő szerb, bár, a kocsija osztrák, de mégis, ha nem engednek át, akkor csak a sor legvégére állhatunk be.

Két perccel később már Ausztriában autózunk, messze magunk mögött hagyva a moldáv turistákat. Mirko örömeiben tövig nyomja a gázpedált, bár ez inkább csak zajjal, semmint gyorsulással jár. Valamit dúdolni kezd, kérdi, ismerem-e. Nem ismerem, de kárpótlásul bedobom, hogy „messzecsina, messzecsina jo-jo”, aminek nagyon örül, vagy legalábbis úgy tesz. „Szülncse szija, szülncse szija, jo-jo” – folytatom, csak, hogy lássa, képben vagyok. Cigivel kínál, talán, hogy az énekkel mégse törjem magam.

Bécs után egy benzinkút mellett állunk meg vacsorázni. Nem tudom lebeszélni arról, hogy meghívjon, azt mondja, hálából, amiért nekem köszönhetően annyival gyorsabban jutott át a határon.

A rövid vacsora után az autóhoz érve döbben rá, hogy nyitva felejtette. – Ezért szeretem Ausztriát! Nyitva a kocsim, és nem rámolják ki! – Aztán megjegyzi, hogy ez persze az osztrákok gazdagságánál fogva érthető is. – Persze, jó, hogy gazdagok, elvégre a Monarchia alatt tőlünk mindent elvettek! – A témánál vagyunk, Graz-ig már nem nagyon szakadunk el a Szerbia ellen szőtt összeesküvésektől, a Monarchiától az USA-ig. Azért, persze, nem emeli az egekbe Milosevicset, de a felelősök között ő a sokadik a sorban.

Amikor kitesz az elágazásnál, kénytelen félbehagyni a történelmi

Schaffhausen Svájc legészakibb kantonja, azonos nevű központjával. Fotó: Nyilas Gergely

áttekintést, és barátságosan elbúcsúzik. Este 11-kor már nem annyira egyszerű új autót találni, de szerencsém van. A fiatal lány nem elég érlyes ahhoz, hogy elutasítson, pedig látszik rajta, hogy amúgy nem szokott stoposokat felvenni. Ezt kisvártatva közli is.

– Jé, még sosem láttam olyan magyart, aki tud angolul! – mondja, bár kiderül, hogy még egyáltalán nem beszélt magyarokkal, nem is járt Magyarországon. Országimázs, gondolom magamban.

– Hát, igen, inkább a keleti részről járnak át sokan, tudod, fogorvosturizmus...

– Na, arról is hallottam szép történeteket – mondja a hölgy, akinek elég bosszantó a meggyőződése, főleg, mert bevallja, hogy a történetet olvasta valahol.

Közvettem, hogy azért elég logikus, hogy Kelet-Ausztriában a fogorvosok igyekeznek szakmai érvekkel bizonyítani, hogy veszélyes az olcsó keleti konkurencia, elvégre azt mégsem mondhatják, hogy tessék hazafiasságból nálunk fogat csináltatni, mert felkopik az állunk!

– Ukrajnában például olcsó a benzin – kezdem messziről az érvelést –, amiért Kelet-Magyarországról megéri áruccanni. Hát, arrafelé azt kezdték terjeszteni, hogy az ukrán benzin tönkrevágja az autókat, miközben az olajat nagyrészt onnan importáljuk.

– Hogy megnyugtassam azt is hozzátesszem, hogy tíz százalékban Ausztria is onnan veszi az olajat.

A lány nem válaszol, de azért bólint, hogy ebben van valami.

Egyórás út után tesz ki, egy kámparkolónál. A kamion hálás dolog, messzire megy, kényelmes, jó a kilátás, és jól lehet benne aludni. Három perc alatt találom egyet, amelyik a svájci határ közelébe megy. A sofőr nagyon beszédes, igaz, csak németül. Kénytelen vagyok a Willkommen in Leipzig lecke emlékeit összekaparni, hogy harminc szavas német tudásommal imitáljam a beszélgetést.

– Drei mal – mondja, amit hosszú, követhetetlen szóáradat követ, majd rövid csend, amit nem merem húzni. – Hm, drei mal? – kérdezek vissza, ja, ja válaszolja elégedetten, újabb szózuhatagot utána küldve. Így utazunk három órán át. Számokba kapaszkodom bele, meg abba, hogy „fären jedén tåg iszt zer ánsträngend”, amire legyint, és megint hosszan válaszol. Igaza van, elvégre a stopos, ha már cipelik, legalább társaságként legyen használható. A sofőr egyre élénkebb, ahogy Tirol felé közeledünk. Ott él, mindig is ott lakott. Szereti, és azért sem kamionozna külföldön, mert akkor nem mehetne mindennap haza Tirolba. Hajnali fél öt körül tesz ki a parkolóban, Svájtól harminc kilométerre.

A legrosszabb, a hajnali kiszállás egy meleg kamionból. A kora reggel ellenére forgalmas parkolóban gyerekkel, biciklivel tömött személyautók követik egymást, iskolabusz, kisteherautó, senkit sejtvekedem megszólítani. A fenyvesekkel vadregényes tájat nézem, amit nemcsak csodálni, hanem szeretni is kell. Innen már csak Svájcba tartó autóval érdemes tovább menni. A hűvös nyári hajnal végül arra késztet, hogy olyan autóst is megkérdezzek, akiről tudom, hogy nem visz el. Egy fehér Porsche gördül be, a legutolsó köbcentiméterig csomagokkal tömve. Svájci rendszám. Egy negyvenes férfi száll ki, gyorsan eltűnik az étterem bejáratánál. Egy perc múlva azonban mégis visszajön, beszálláskor szólít meg. Már a mondat elején tudom, hogy úgysem visz el, úgy vagyok vele, mint a nyuszi a medve porszívójával, de három szó után int, hogy persze, szálljak be nyugodtan, csak kapar nekem valami helyet a kocsiban. Nem sokkal később már dübörög alattam a 170 lóerő.

Ulrichal szintén a Leipzignyelvekre kell építenem, de már belejövök. Olyannyira, hogy még ő kér elnézést, amiért nem tud magyarul, elvégre évek óta van panziója Balatonudvariban. Évente négy hó-

napot tölt ott. Aztán finomít egy kicsit, valójában nem is panzió, inkább lokál működik nála. Jó üzlet, na, mondja. Meg aztán családja sincs, felesége is csak múlt időben, szóval, szeret Udvariban pihenni.

A kis forgalmú határátelőkötőhelyen nagyon megörülnek nekünk, annyira, hogy engem külön behív a svájci határőr, és hosszasan vizsgálgatja a hátizsákom. Képzelem, mi lenne, ha ezek után a személyimmel próbálnám átlépni a határt, de nem tetézem a bajt, maradok az útlevelelnél. A tiszt, miután már a zoknijaimat is megszámolta, kelletlenül beenged az országba. Ulrich türelmesen kivárja a határárti pótcselekvést, majd elindulunk Schaffhausen felé. Négy órával megelőztem a menetrend szerinti Budapest-Zürich vonatot. Ulrich egy hosszabb kitérőt is tesz értem, és a harmincötvezes Schaffhausen központjában tesz ki, a pályaudvaron.

Schaffhausen az ország legészakibb kantonja, azonos nevű központjával. A város első említése 1045-ből ismert, de miután III. Eberhard nelenburgi gróf 1049-ben bencés kolostort alapított itt, gyors fejlődésnek indult. 1190-ben szabad császári városnak nyilvánítják. A 300 négyzetkilométeres kanton 1415-ben váltja meg függetlenségét a Habsburgoktól. 1454-ben már a Svájci Konföderáció szövetségese, 1501-től pedig teljes jogú tagja.

Az óragyártó város tövében, a Rajnán zúg a Schaffhauseni-vízesés, az egyik legnagyobb látványosság. Harminc méter magas, 150 méter széles zuhatag, amelyet hajóval is meg lehet közelíteni, feltéve, ha hajlandók vagyunk fizetni azért, hogy csuromvizesek legyünk.

– A Zürich felé vezető utat egy öreg Bogárhátúval teszem meg, az autónál csak a tulajdonosa van ramatyabb állapotban. Két napja nem aludt, és már túl van a reggeli jointon. A kanyargós úton könyökkel kormányozva tekeri meg az újabb szálat, semmi sem hullik a földre. A szál Zürichig épp kitart.

Svájcban az a nagyszerű a hátizsákos turista számára, hogy ha éjszakai bűvőhelyet keres, garantáltan nem kell versenyeznie a hajléktalannokkal. Az esőtől védett helyen, egy park hídja alatt nyugodtan lehet aludni, Svájcban biztosan nem lesz még egy ember, aki erre hajlandó lenne.

Persze 35-40 svájci frankért (1 svájci frank = 160 forint) meg is lehet szállni egy Youth Hostelben is, abban a reggeli is benne van. Általában svédasztalos, és bőséges, de néhol patikamérlegesen számítják ki az adagokat, nehogy valaki két zsemlelél többet egyen.

A stopolás helyett Svájcban jó alternatíva lehet a tömegközlekedés. Huszonhat év alatt 160, fölötté 220 euróért (1 euró = 250 forint) nyolc napos bérletet vehetünk. Ez érvényes kis kivétellel a teljes vasúti hálózatra, a kiegészítő buszjáratokra, és a legtöbb nagyváros helyi tömegközlekedésére, így csak egyszer kell a fájó kiadással számolni. Igaz, ha nincs stop, nincs potya whiskey sem.

Egy terepjáró coloradói rendszámmal Svájcban sem túl gyakori. A fickó röggön bólinott, hogy elvisz egy darabon.

– Á, magyar, a szüleim is magyarok, de én nem tudok magyarul – mondja a férfi. Külpolitikai újságíró, Ausztriából ír egy svájci lapnak. A neve is őriz valamit a magyar gyökerekből: von Dohnányi.

– Nos, kolléga, mint régi stoposnak, volna egy javaslatom. Vagy kitestem a megbeszélte helyen az éjszakában a benzinkút, vagy, ha gondolja, szívesen vendéglátó látom a közeli házamban, ahonnan reggel elviszem az autópályához.

Húsz perc múlva már értelmet kap a terepjáró nagy teljesítménye, ahogy a hegyi villa felé kaptat fel a meredek úton. A Dohnányiak a húszas években vették meg a házat, és a világegyéskor sem jött rosszul. A kilátás éjszaka is gyönyörű, láthatatlanul és érezni a hatalmas hegyeket. Von Dohnányi whiskey-t tölt, és a felületes szemlélő számára rendezetlenül szétszórtnak tűnő újsághalmok között a haditudósítás egyre kisebb hasznosságáról beszél. Végül találmomra kibök egy szobát az emeleten, ahol alhatok.

Korábban nem tudtam, hogy létezik citromosnápolyi-bomba. Ám amikor másnap az autópályán kitétt von Dohnányi, hamar felfedeztem, a következő autóban.

– Ejnye, hát mit vánszorogsz előttem?! – mondja a srác, aki leginkább Bergendy fiatal kori kiadásának látszik. Százkilencvennel tép, és villant a százhatvannal totyogóra. – Te, ez beintett, kicsoda dolog? Bombát neki! Ifjabb Bergendy haverja már kapja elő a nápolyis zacskót, és az udvariatlan vánszorgót megelőzve a napfénytetőn elereszt néhány nápolyit. Egyik sem talál, de azt mondják, szokott. Na, ebből tanul, mondja, és visszapakolja a nápolyit. Az úton még három tétova sofőrt tanítanak nápolyi-móresre, de egyszer sem talált. Viszont a készlet elfogyott, és engem meg sem kínáltak belőle.

Nyilas Gergely

SZEGEDI EGYETEM

A Szegedi Tudományegyetem hetilapja
Főszerkesztő: Dlusztos Imre.

Szerkesztőség: Csécsi László, Dobos Tamás, Dunai Tamás, Hauptmann Tamás, Nyilas Gergely, Petró János, Pintér Lajos, Pölös Zsófi, Segesvári Csaba, Németh Attila Gergely, Németh Tímea, Turi Tímea.

Szerkesztőségi titkár: Horváth Gréta.

Szerkesztőség: 6722 Szeged, Gyertyámos u. 13.
Telefon: (62) 547-595. Fax: (62) 547-596.
E-mail: szegyszerk@vnet.hu.

Kiadja a Szegedi Tudományegyetem.
Felelős kiadó: Szabó Gábor rektor.
6720 Szeged, Dugonics tér 13.
ISSN 0230-791X
Online: www.tiszaportal.hu/szegy

Tipográfia: H-moll, Budapest.

Nyomda: Lapcom Kft. nyomdája, Szeged.
Terjeszti a Studio X Bt., Szeged.